

EESTI RATSASPORDI LIIDU KOOLISÕIDU MÄÄRUSTIK

Kehtib alates 01.01.2023

EESSÕNA

Käesolev täiendatud ja parandatud koolisõidu määrustik (KSM) tugineb FEI koolisõidu määrustiku "*FEI Rules for Dressage Events*" 26. väljaandele, mis on kehtiv alates 1. jaanuarist 2023 ning sätestab reeglid rahvuslike koolisõiduvõistluste läbiviimiseks Eesti Vabariigis. Eelnevalt välja antud sama teemat käsitlevad materjalid (eelmised väljaanded ja kõik teised ametlikud dokumendid) on selle dokumendi kinnitamise hetkest alates kehtetud.

Käesolevat dokumenti tuleb lugeda kooskõlas Eesti Ratsaspordi Liidu (ERL) üldmäärustiku (ÜM), FEI statuudi, FEI üldmäärustiku, FEI koolisõidu määrustiku ning FEI veterinaarmäärustikuga, sest koolisõidu määrustikus ei ole võimalik ette näha kõiki erijuhtumeid.

ERL üldmäärustikus ja koolisõidu määrustikus esinevate lahknevuste korral tuleb arvestada spetsiifilisema koolisõidu määrustikuga.

Võistlussituatsioonis on ettenägematute olukordade või erandjuhtude korral kohtunike kogu ülesandeks teha otsus, võttes arvesse sportlikku vaimu ning lähtudes võimalikult lähedaselt käesolevast määrustikust ja FEI üldreeglitest.

SISUKORD

Eessõna	1
Sisukord	2
HOBUSTE HEAOLU JA KÄITUMISREEGLID	5
1. KOOLISÕIDUVÕISTLUSTE KATEGOORIAD	6
1.2 ERL kalendriplaani välised võistlused	6
1.3 ERL rahvuslikud koolisõiduvõistlused	6
1.4 Eesti Vabariigi tiitlivõistlused	6
1.5.1 Sisemeistrivõistlused (SMV)	6
1.5.2 Harrastajate ja amatööride meistrivõistlused ja sisemeistrivõistlused	6
1.5.3 Noorhobuste ja noorponide tšempionaat	6
1.6 Rahvusvahelised (FEI) võistlused	6
2. Võistlejate VANUSEKLASSID, ERIARVESTUSED JA OSAVÕTUTINGIMUSED	7
2.1 Võistlejate vanuseklassid	7
2.2 Harrastajad	7
2.3 Amatöörid	7
2.4 Avatud klass	7
2.5 Noorhobuste klassid	7
3. HOBUSED, VANUSEPIIRANGUD JA ERIARVESTUSED	7
3.1 Hobuse määratlus	7
3.2 Poni määratlus	7
3.3 Hobuste vanusepiirangud	7
3.4 Hobusele lubatud startide arv päevas	7
4. VÕISTLEJATE RIIETUS JA VARUSTUS	8
4.1 Võistleja riietus	8
4.2 Kannused	8
4.3 Turvakiiver	8
4.4 Kommunikatsioonivahendid	8
5. HOBUSE VARUSTUS	8
5.1 Saduldus	8
5.2 Valjastus	9
5.3 Suulised	9
5.4 Stekid ja piitsad	10
5.5 Abivahendid	10
5.6 Muu varustus, kaunistused jne	10
6. VALJASTUSE KASUTAMINE VÕISTLUSTEL	11
6.1 Valjastuse kasutamine vastavalt võistluse tasemetele	11
6.2 Varustuse kontroll	11
6.3 Varustus soojendusväljakul ning treeningväljakutel	11
6.4 Varustuse purunemine ning raua kaotamine	11
7. VÕISTLUSTE KORRALDUSTOIMKOND JA AMETNIKUD	11
7.1 Korraldustoimkond	11
7.2 Ametnikud	12
7.3 Kohtunike kogu	12

7.4	Korrapidajad	12
7.5	Sekretariaat	12
7.6	Veterinaar	12
8.	VÕISTLUSE JUHEND, REGISTREERIMINE, STARDIMAKSUD ja SKEEMID	12
8.1	Juhend	12
8.2	Võistlustele registreerimine	12
8.3	Stardimaksud ja muud lisakulud	12
8.4	Skeemid	13
8.5	Stardijärjekorrad	13
9.	VÕISTLUS- JA SOOJENDUSVÄLJAKUD	13
9.1	Võistlusväljak	13
9.2	Soojendusväljak	14
10.	HOBUSTE TREENIMINE VÕISTLUSPAIGAS	15
11.	VÕISTLUSSOORITUS	15
11.1	Võistlusaeda sisenemine	15
11.2	Aeg	15
11.3	Kergendamine ja täisistak skeemides	16
11.4	Võistlussoorituse algus/lõpp	16
11.6	Tervitus	16
11.7	Tehnilised tõrked ja katkestused	16
12.	VÕISTLUSSOORITUSE HINDAMINE, VEAD JA KARISTUSED	16
12.1	Hindamine	16
12.2	Hinnetelehed	17
12.3	Vead	17
12.4	Hoiatuskaart	18
13.	VÕISTLUSTELT KÕRVALDAMINE	18
13.1	Hobuse lonkamine	18
13.2	Vastuhakk	18
13.3	Hobuse või/ja ratsaniku kukkumine	18
13.4	Skeemi ajal võistlusväljakult lahkumine	18
13.5	Väline abi	18
13.6	Värske veritsus	18
13.7	Taseme nõudmiste mitte täitmine	19
13.8	Hobuse heaolu	19
13.9	90 sek jooksul starti mitte ilmumine	19
13.10	Lubamatu varustus	19
13.11	Kohustuslikus klassis mitte osalemine	19
13.12	Teine või kolmas viga	19
14.	TULEMUSED	19
14.1	Tulemuste arvutamine	19
14.2	Võrdsed tulemused	19
14.3	Tulemuste avaldamine	19
14.4	Tulemuse kirja mitte saamine	20
15.	AUTASUSTAMINE	20
16.	PROTESTID JA APELLATSIOONID	20

LISA 1 – KOOLISÕIDUVÄLJAK 20 x 40 JA 20 x 60.....	21
LISA 2 - KOOLISÕIDU PÕHIALUSED	21
LISA 3 – MUUSIKALINE VABAKAVA (Musical Freestyle, KÜR)	31
LISA 4 – NOORHOBUSTE HINDAMINE	34
LISA 5 – KOOLISÕIDUS RAKENDAVATE KARISUSTE ÜLEVAADE	36
LISA 6 – TIITLIVÕISTLUSTE RASKUSASTMED	38
LISA 7 – TIITLIVÕISTLUSTE KVALIFIKATSIOONID	38
LISA 8 – KOOLISÕIDU EDETABELI PUNKTIARVESTUSE KORD	39
LISA 9 – KOOLISÕIDU AMETNIKUD	40

HOBUSTE HEAOLU JA KÄITUMISREEGLID

Hobuse kohtlemine ja võistluseetika (FEI Code of Conduct for the welfare of the horse)

Kõik, kes on seotud ratsaspordiga, peavad järgima käitumisreegleid ning tunnistama ja aktsepteerima seda, et hobuse heaolu peab alati olema kõige tähtsam ning seda ei tohi kunagi allutada võistluskirele ega majanduslikele huvidele.

Võistlushobuste ettevalmistamise ja treenimise kõigis etappides on alati kõige olulisem hobuse heaolu.

1. Hobuse üldine heaolu.

Hobuste õige hooldamine. Hobuse söötmine ja majutus tallis peavad olema kooskõlas õige hooldamise printsiipidega. Puhas ning kvaliteetne hein, sööt ning vesi peavad olema alati saadaval.

Treeningmeetodid. Hobuste treening peab olema vastavuses tema füüsiliste võimete ning arenguastmega vastaval ratsaspordialal. Keelatud on kasutada treeningmeetodeid, mis on julmad, põhjustavad hirmu või milleks hobused pole korralikult ette valmistatud.

Kapjade hooldus ning varustus. Kapjade hooldus ning sepa töö peavad olema heal tasemel. Hobuse varustus peab olema talle sobiv, et vältida valu ja vigastusi.

Transport. Transpordi ajal peavad hobused olema kaitstud vigastuste ning muude terviseriskide eest. Hobuveok peab olema turvaline, hea ventilatsiooniga, hästi hooldatud, regulaarselt desinfitseeritud. Veokit peab juhtima selleks kvalifitseeritud isik. Hobused peavad olema alati kompetentsete inimeste hoole all.

Transiitveod. Teekond peab olema alati planeeritud nii, et hobustele võimaldataks korrapäraseid puhkepause ning ligipääsu veele ja toidule, vastavalt FEI nõuetele.

2. Füüsiline võistlusvorm.

Füüsiline vorm ja kompetentsus. Võistlustel võivad osaleda vaid heas vormis hobused ja kompetentsed ratsanikud.

Tervislik seisund. Ükski hobune, kes on nähtavalt haige või lonkab või kellel ilmnevad muude oluliste haiguslike seisundite sümptomid, ei tohi võistelda juhul, kui see paneks ohtu tema heaolu. Kahtluse korral tuleb pöörduda veterinaari poole.

Doping ja ravimid. Iga katse kasutada dopingut või ebaseaduslikke ravimeid ohustab hobuse heaolu ning see on rangelt keelatud. Pärast iga veterinaarset ravikuuri peab hobusele andma enne võistlustel osalemist piisavalt aega taastumiseks.

Kirurgilised protseduurid. Rangelt on keelatud kirurgilised protseduurid, mis ohustavad hobuse, teiste hobuste ja/või sportlaste turvalisust.

Tiined või varsaga märad. Võistlemine on keelatud rohkem kui 4 kuud tiine või võõrutamata varsaga märaga.

Abivahendite väärkasutamine. Hobuste julm kohtlemine kasutades kas loomulikke või kunstlikke (stekki, kannused jne) abivahendeid on rangelt keelatud.

3. Võistlused ei tohi olla tähtsamad hobuse heaolust.

Võistlusväljakud. Treeninguid ja võistlusi tohib läbi viia ainult selleks sobivatel ning turvalise pinnasega väljakutel. Võistlustingimuste planeerimisel tuleb lähtuda hobuste heaolust.

Pinnas. Kõik pinnased, millel hobused jalutavad, treenivad või võistlevad, peavad olema ette valmistatud ja hooldatud, vähendamaks vigastuste tekkimise võimalusi.

Ekstreemsed ilmastikutingimused. Kui hobuste heaolu ning turvalisus on ohus, siis tuleb võistlused ekstreemsete ilmaolude puhul kas katkestada või ära jätta. Hoolikalt tuleks jälgida, et hobused saaksid alati korralikult maha jahutatud.

Hobuste majutus võistluste ajal. Boksid peavad olema turvalised, hügieenilised ning hobustele mugavad, hästi ventileeritud ning hobuse tüübile sobilikus suuruses. Värske vesi ning hobuste pesemise võimalus peab olema alati olemas.

4. Hobuste humanne kohtlemine.

Veterinaarne hoolekanne. Võistlustel peab alati olema saadaval veterinaarne hoolekanne. Kui hobune on võistluste ajal vigastatud või kurnatud, peab ratsanik tulema sadulast maha ning veterinaar peab hobuse läbi vaatama.

Veterinaarkeskused keskused. Vajaduse korral peab hobune viidama hobuambulantsiga lähimasse veterinaarkeskusesse, kus on võimalik teha edasisi uuringuid ning teostada ravi. Vigastatud hobust tuleb enne transporti ravida kuni ta on transpordiks valmis.

Võistlusvigastused. Võistlustel tekkinud vigastusjuhtumeid tuleks jälgida ja analüüsida. Pinnasetingimused, võistluste sagedus jms. on riskifaktorid, mida tuleb silmas pidada vigastusjuhtumite minimaliseerimisel.

Eutanaasia. Kui hobuse vigastused on piisavalt rasked, siis tuleks hobune veterinaari poolt humansest magama panna, seda ainuüksi hobuse kannatuste vältimiseks.

Võistlusspordist lahkumine. Kui hobune lahkub võistlusspordist, siis tuleb talle tagada head tingimused ning humanne kohtlemine.

5. Haridus ja kompetentsus.

Kõik ratsaspordiga seotud isikud peaksid püüdma omandada parimat kompetentsuse taset, teadmisi ja oskusi võistlushobuste hooldamise suhtes oma konkreetses tegevusvaldkonnas. Hobuse kohtlemise ning võistluseetika reegleid tuleb hobuste heaolu kindlustamiseks pidevalt täiendada, siinkohal võetakse arvesse kõiki seisukohti. Tähtis osa on teaduslikel uuringutel. FEI toetab hobuse heaolu edendavat teadustööd.

6. Käitumisreeglid võistlustel.

Võistluste ametnikud (kohtunikud, korrapidajad, sekretärid, kirjutajad jne) on kohustatud oma ülesandeid täitma professionaalselt, erapooletult ja heasoovlikult ning oma käitumise, välimuse ning riietusega väärikalt esindama ERLi. Samuti on sportlased, sportlaste perekonnaliikmed, hobuste omanikud, tallimehed, abilised jne kohustatud võistluste ametnikesse, vabatahtlikesse ning kaasvõistlejatesse suhtuma viisakalt ja respektiivalt. Selle punkti rikkumisel või eiramisel on võistluse peakohtunikul õigus määrata intsidendiga seotud olevale ERLi litsentsi omavale isikule ERLi hoiatuskaart.

1. KOOLISÕIDUVÕISTLUSTE KATEGOORIAD

- 1.1 Vastavalt ERL üldmäärustikule jagunevad Eesti Vabariigis läbi viidavad koolisõiduvõistlused järgnevalt:
- 1.2 ERL kalendriplaani välised võistlused. Madalamal tasemel (enamasti ST, ABC, A ja L-klass) läbi viidavad võistlused, kuhu kuuluvad näiteks igasugused klubisisised treeningvõistlused, aretusühingute ja seltside korraldatud võistlused jne, mis pole ERLi poolt tunnustatud ega reguleeritud. Siiski on ka neil võistlustel tungivalt soovituslik ERLi üldmäärustikust ja Koolisõidumäärustikust lähtumine.
- 1.3 ERL rahvuslikud koolisõiduvõistlused (CDN), on ERL-i poolt tunnustatud võistlused, mis viiakse läbi ERLi üldmäärustiku ning Koolisõidumäärustiku alusel. Need võistlused on eelnevalt kantud ERLi kalenderplaani, sportlaste tulemused kantakse ERLi edetabelitesse vastavalt ERL KS edetabeli pidamise korrale. Võistlejatel on vajalik ERLi võistluslitsents ning hobustel ERLs registreeritud pass ning sporthobuse litsents.
- 1.4 Eesti Vabariigi tiitlivõistlused on ERLi poolt tunnustatud ametlikud võistlused, mille käigus antakse kord aastas ERLi poolt välja ametlik medal ja tiitel. Vt ÜM pkt 2.
 - 1.4.1 Tiitlivõistlused on Eesti Meistrivõistlused (EMV).
 - 1.4.2 Tiitlivõistluste tasemed ja skeemid kinnitab igaks aastaks ERL (vt Lisa 6).
 - 1.4.3 Tiitlivõistlusele kvalifitseerumise tingimused on kirjas Lisas 7.
 - 1.4.4 Tiitlivõistlused koosnevad kahest osavõistlusest.
 - 1.4.5 Tiitlivõistluste arvestuses võib iga sportlane võistelda ainult ühe hobusega.
 - 1.4.6 Kui sportlane osaleb tiitlivõistluste 1. osavõistlusel mitme hobusega, siis peab ta pärast 1. osavõistluse lõppu deklareerima, millise hobusega ta võistleb tiitlivõistluse arvestuses.
 - 1.4.7 Mitte tiitlivõistluse arvestuses oleva hobusega on sportlasel lubatud sõidu arvestuses osaleda ka 2. osavõistlusel, kuid sel juhul peab ta startima selle hobusega klassi alguses.
 - 1.4.8 Tiitlivõistlustel tohib iga hobune startida võistlusklassis ainult ühe korra, kuid lubatud on startida kahes erinevas võistlusklassis, erinevate ratsanikega, kuni RK taseme skeemides.
 - 1.4.9 Kui kahe osavõistlusega tiitlivõistlustel on teiseks osavõistluseks vabakava (kür), siis kvalifitseeruvad teisele osavõistlusele edasi ainult võistlejad, kes saavutavad esimeses osavõistluses tagajärjeks vähemalt 60%.
 - 1.4.10 Kui tiitlivõistluste seenioride, noorte, juunioride, poniratsanike või laste klassis soovib võistelda isik, kes on vastava klassi vanusepiiridest noorem, peab ta selleks esitama ERL-le avalduse koos lapsevanema kirjaliku loaga.
 - 1.4.11 Steki kasutamine EMV võistlussoorituse ajal on keelatud. (Vt ka art 5.4)
- 1.5 Mitteametlikud tiitlivõistlused.
 - 1.5.1 Sisemeistrivõistlused (SMV) peetakse seeniorite, noorte, juuniorite, poniratsanike ning laste vanuseklassides, soovitatavalt sügisese sisehooaja lõpus. Reeglid vastavalt tiitlivõistlustele (art 1.4), v.a. järgmised erisused: SMV tiitel antakse välja ühe osavõistluse alusel. Kvalifikatsiooninõuet ei ole. Mitmel hobusel osalejale läheb tiitliarvestuses kirja parem tulemus.
 - 1.5.2 Harrastajate ja amatööride meistrivõistlused ja sisemeistrivõistlused. Reeglid vastavalt tiitlivõistlustele (art 1.4), v.a. järgmised erisused: Mitmel hobusel osalejale läheb tiitliarvestuses kirja parem tulemus. Steki kasutamine võistlussoorituse ajal on lubatud. MV kvalifikatsioonid vastavalt Lisa 7. SMV kvalifikatsiooninõuet ei ole.
 - 1.5.3 Noorhobuste ja noorponide tšempionaat. Parima 4a, 5a ja 6a hobuse ja poni tiitlid antakse välja kahe osavõistluse alusel, tiitel on hobusepõhine. Kvalifikatsiooninõuet ei ole. Steki kasutamine võistlussoorituse ajal on lubatud.
- 1.6 Rahvusvahelised (FEI) võistlused (CDI 1*, CDI2*, CDI3* jne) viiakse läbi FEI määrustiku järgi.

2. VÕISTLEJATE VANUSEKLASSID, ERIARVESTUSED JA OSAVÕTUTINGIMUSED

- 2.1 **Võistlejate vanuseklassid.** FEI koolisõidu määrustikust lähtudes eristatakse rahvuslikel võistlustel järgmisi võistlejate vanuseid (FEI KSM art 429):
- 2.1.1 **Seeniorid (Seniors).** Seenioriks loetakse võistlejat alates selle kalendriaasta algusest kui ta saab 22 aastat vanaks. Seeniorite klassis tohivad võistelda sportlased alates 16.eluaastast.
- 2.1.2 **Noored (Young Riders).** Nooreks loetakse võistlejat alates selle kalendriaasta algusest kui ta saab 16 kuni selle kalendriaasta lõpuni mil ta saab 21 aastat vanaks.
- 2.1.3 **Juuniorid (Junior Riders).** Juunioriks loetakse võistlejat alates selle kalendriaasta algusest kui ta saab 14 kuni selle kalendriaasta lõpuni mil ta saab 18 aastat vanaks.
- 2.1.4 **Poniratsanikud (Pony Riders).** Poniratsanikuks loetakse võistlejat alates selle kalendriaasta algusest kui ta saab 12 kuni selle kalendriaasta lõpuni mil ta saab 16 aastat vanaks. Poniratsanik võistleb poni ehk väikest kasvu hobusega, kelle turjakõrgus on ilma raudadeta mõõdetult mitte üle 148 cm.
- 2.1.5 **Lapsed (Children).** Lapseks loetakse võistlejat alates selle kalendriaasta algusest kui ta saab 12 kuni selle kalendriaasta lõpuni mil ta saab 14 aastat vanaks. Laste arvestuses võib võistelda nii hobuste kui ponidega, v.a. EU Meistrivõistlustel, kus tohib võistelda vaid hobustega.
- 2.2 **Harrastajad (rahvuslik määratlus).** Harrastajaks loetakse võistlejat alates tema 19. eluaastast, kes täidab kõik ERLi harrastajate määratluse kriteeriumeid. Harrastajate eriarvestus on lubatud kuni LR taseme skeemides. Lähemalt vt „[Harrastaja määratlus](#)“
- 2.3 **Amatöörid (rahvuslik määratlus).** Amatööriks loetakse võistlejat, kes omab harrastus- või seeniorsportlase litsentsi ning on koolisõidus valinud amatööri staatuse ning ei ole koolisõidus osalenud viimase kolme aasta jooksul kõrgemal tasemel kui amatöörile lubatud. Amatööride eriarvestus on lubatud M ja RK klassides. Lähemalt vt „[Koolisõidu amatööri määratlus](#)“
- 2.4 **Avatud klass** on avatud kõikidele sportlastele hoolimata nende vanusest või staatusest.
- 2.5 **Noorhobuste klassid** on kollegiaalse hindamisega noorhobuste klassid, kus kasutatakse spetsiaalseid noorhobustele mõeldud skeeme. Noorhobuste klasse korraldatakse 4, 5 ja 6-aastastele hobustele ja ponidele.
- 2.6 Kõikide eriarvestuste pakkumine pole kohustuslik, need määratakse ära korraldajate poolt võistluse juhendis.
- 2.7 ERL rahvuslikel võistlustel on lubatud pakkuda eriarvestusi, mis sätestavad erinevad vanusepiirid võrreldes eelpool art 2.1 kirjeldatud vanuseklassidega.
- 2.8 Eraldi võistlused meestele ja naistele ei ole lubatud.
- 2.9 Võistlejatel ei ole kaalupiirangut.

3. HOBUSED, VANUSEPIIRANGUD JA ERIARVESTUSED

- 3.1 **Hobuse määratlus.** Hobuse turja kõrgus peab ületama koos raudadega mõõdetult 149 cm.
- 3.2 **Poni määratlus.** Poniks loetakse väikest hobust, kelle turjakõrgus ilma raudadeta mõõdetult on max 148 cm. Ponidele on eriarvestus ainult poniratsanike klassis, muudes võistlusklassides võivad ponidega võistelda ka sobivat kasvu juuniorid, noored, seeniorid, harrastajad või amatöörid.
- 3.2.1 **Ponide mõõtmine** rahvuslikes klassides vt ÜM Lisa 11.
- 3.3 **Hobuste vanusepiirangud.** Vt FEI KSM art 433. Hobused, vaatamata oma päritolule, võivad võtta osa rahvuslikest koolisõiduvõistlustest tingimusel, et nad on vähemalt 4-aastased, järgmiste piirangutega: L-klassi skeemides peaks hobune olema vähemalt 5 aastane, M-klassi skeemides vähemalt 6 aastane, R-klassi Väikese Ringi skeemides (PSG, I-1) vähemalt 7 aastane ning R-klassi Keskmise ja Suure Ringi skeemides (I-A, I-B, I-2, GP, GP Kür) vähemalt 8 aastane.
- 3.3.1 Hobuse vanust arvestatakse 1. jaanuarist aastal, mil hobune sündis.
- 3.3.2 Hobuste minimaalne vanus rahvusvahelistel võistlustel startimiseks peab hobune olema vähemalt 6-aastane. Erandina võivad 5-aastased hobused osa võtta 5-aastaste noorhobuste võistlustest vastavate FEI skeemidega.
- 3.3.3 Rahvuslikel võistlustel on lubatud noorhobuste eriarvestused, mille vanusegrupp on määratud vastavalt korraldajate äranägemisele.
- 3.3.4 Varsa toonud mära. Kui noor mära on toonud varsa, siis lubatakse tal vastava tõestusdokumentatsiooni esitamisel võistelda noorhobuste arvestuses üks vanuseklass madalamal (näiteks varsa toonud 6-aastane mära võib võistelda 5-aastaste hobuste arvestuses).
- 3.4 **Hobusele lubatud startide arv päevas.**

- 3.4.1 Rahvuslikel võistlustel kuni L-klassini (k.a.) võib hobune osaleda ühes võistlusklassis maksimaalselt kaks korda, kuid erinevate ratsanikega.
- 3.4.2 Ratsanik võib osaleda rohkem kui ühe hobusega, kui juhendis ei ole teisiti märgitud.
- 3.4.3 Hobusel on lubatud ühel päeval teha maksimaalselt kaks starti. Kui hobune stardib ka ST taseme klassides (teised skeemid maksimaalselt A tasemel), on tal lubatud teha kokku kuni 3 start päevas.

4. VÕISTLEJATE RIIETUS JA VARUSTUS

- 4.1 **Võistleja riietus** (FEI KSM art 431) koosneb järgmistest elementidest:
 - 4.1.1 Lühike ratsakuub: ühevärviline. RK ja RR taseme skeemidel on lubatud kanda frakki. Erandina on lubatud kanda frakki M taseme juuniorite klassides. Lubatud on erinevat värvi krae ja/või kandid ning kristallidega kaunistused.
 - 4.1.2 Ratsapüksid: valged või valkjad
 - 4.1.3 Ratsasaapad: mustad või tumedad
 - 4.1.4 Kaelaside või lips: valge või valkjad
 - 4.1.5 Kindad: valged, valkjad või sama värvi, mis ratsakuub
 - 4.1.6 Turvakiiver: must või tüme. Rahvuslikel võistlustel on muud värvid samuti lubatud. Lähemalt vt art 4.3.
- 4.2 **Kannused**
 - 4.2.1 Kannused on kohustuslikud, v.a. laste, poniratsanike, harrastajate ja 4a / 5a hobuste arvestuses ning ABC ja ST skeemides. Avatud klassides kehtivad lastele, poniratsanikele, harrastajatele ning noortele hobustele vastava avatud klassi reeglid. Kõikides klassides on lubatud kasutada imitatsioonkannuseid.
 - 4.2.2 Kannused peavad olema valmistatud metallist. Kannuse väljaulatuv osa peab olema kas painutatud või sirge ning ratsaniku saapale kinnitades olema suunatud otse tahapoole kannuse keskelt. Kannuse küljed peavad olema siledad ja tõmbid. Kui kasutatakse kettaid, siis peavad need olema tõmpide harudega (nn *Daisy-rowel*) või siledad (ilma terava ääreta) ning vabalt ringlema. Lubatud on metallkannused ümara kõvast plastikust nupuga („impulsskannused“) ning imitatsioonkannused ilma väljaulatava osata. Samuti on lubatud kannuste paigal hoidmiseks mõeldud kummist kannusekatted. Mõlemad kannused peavad olema samast paarist.
 - 4.2.3 Kui laste ja poniratsanike arvestuses kannuseid kasutatakse, siis peavad nad olema metallist, tõmpide otstega, mitte üle 3.5 cm pikad (mõõdetuna saapast kuni kannuse otsani) ning ilma ketasteta.
- 4.3 **Turvakiiver**
 - 4.3.1 Üldreeglina peavad võistluste territooriumil kandma nõuete kohaselt kinnitatud turvakiivrit kõik sportlased (ning ka muud isikud) kui nad viibivad hobuse seljas. Kui sportlane (või muu isik) seda reeglit eirab, siis peavad võistluste ametiisikud ta peatama, kuni ta on turvakiivri pähe pannud ja korralikult kinnitanud. Selle reegli eiramine toob kaasa ERL hoiatuskardi. Kui ratsanik otsustab turvakiivri eemaldada, siis teeb ta seda täielikult omal vastutusel.
 - 4.3.2 Turvakiivri kandmine on võistlussoorituse ajal kohustuslik kõikidele võistlejatele. Turvakiivri kandmise nõude eiramine toob võistlejale ERL hoiatuskaardi.
 - 4.3.3 Hobuste ülevaatusel on turvakiivri kandmine kohustuslik laste-, juunioride-, poniratsanike-, noorte- ning U25 klassi kuuluvatel sportlastel. Kõigil teistel on see tungival soovituslik.
 - 4.3.4 Sõjaväelased, politseinikud jt. võivad kõigil võistlustel kanda oma vormirõivastust, kuid muidu kehtivad neile kõik turvakiivri kasutamise nõuded.
- 4.4 **Kommunikatsioonivahendid**. Kõrvaklappide ja kahepoolsete kommunikatsioonivahendite kasutamine ratsanike poolt võistlussoorituse ajal rangelt keelatud ning karistatav võistlustelt kõrvaldamisega. Soojendusel ja treeningul on kõrvaklapid siiski lubatud.
- 4.5 Pikad juuksed peavad olema kinnitatud soengusse kas juuksevõrgu abil, juukseklambritega, punudes vms moel.

5. HOBUSE VARUSTUS

(FEI KSM art 434)

FEI poolt koolisõiduvõistlusteks lubatud varustus on lubatud ka ERL koolisõidu määrustikus. Varustust illustreerivad pildid koos selgitustega leiate „[FEI juhised varustuse ja riietuse kasutamiseks koolisõidus](#)“.

- 5.1 **Sadul**
 - 5.1.1 **Sadul**. Koolisõiduvõistlustel on kohustuslik inglise tüüpi sadul, mis peab hobusel hästi istuma. Soovitav on kasutada koolisõidusadulat pikkade, peaaegu vertikaalsete hõlmadega, koos inglise tüüpi või turvajalustega. Sadulakatted ei ole lubatud.

- 5.1.2 **Valtrap** pole kohustuslik, aga soovitatavalt valge või ühte tagasihoidlikku värvi. Kontrastne ilurant on lubatud. Triibulised, kirjud või mitmevärvilised valtrapid pole lubatud. Üks sponsori logo maksimaalse suurusega 200 cm² on lubatud valtrapi kummalgi poolel.
- 5.1.3 **Sadulakaarele kinnitatud abirihm** on lubatud.
- 5.1.4 **Jalused**. Koolisõidus on jaluste kasutamine kohustuslik. Jalustel peavad olema suletud haarad. Turvajalustel võib väljaspoolne haar olla osaliselt avatud. Jalus ei tohi olla eest ei osaliselt ega täielikult suletud ning jalg ei tohi olla kinnitatud jaluse külge (näiteks magnetite, konksude vms abil). Jalused ei tohi olla mingil moel kinnitatud sadulavöö või teineteise külge.
- 5.1.5 **Sabarihm ponidele** on lubatud ST, ABC ja A taseme skeemides, aga mitte meistrivõistlustel (NPT).
- 5.2 **Valjastus**
- 5.2.1 **Valjad** peavad olema kas nahast või nahataolisest materjalist (v.a. pandlad ja pehmenused). Valjastel on lubatud kasutada pehmenusi. Nailonit või muud mitte-metallist materjali võib kasutada valjaste tugevdamiseks, kui sellised materjalid ei tohi olla otseses kontaktis hobusega. Elastsete vahetükkide kasutamine on lubatud ainult kuklarihmale ning põserihmale tingimusel, et taoline materjal pole otseses kontaktis suuliste ega hobusega. Väikseid klambreid võib kasutada valjastel nagu pandlaid, kuid klamber ei tohi olla kinnitatud suulise külge. Keelatud on mistahes valjastuse osa, mis takistaks hobuse kõrvade vaba liikumist.
- 5.2.2 **Kapsel** on võistlusvaljastuse juures kohustuslik. Kapsel ei tohi olla kinnitatud nii kõvasti, et see kahjustaks hobust. Korrapidajatel on õigus seda kontrollida vastavate reeglite järgi. Koolisõidus lubatud eri tüüpi kapslid, vt „[FEI juhised](#)“.
- 5.2.3 **Trenselvaljastuse** juurde kuuluvad trensel-suulised ning inglise kapsel (*cavesson noseband*), hannoveri kapsel (*dropped noseband*), ristkapsel (*flash noseband*), mehhiko kapsel (*crossed noseband*), kombineeritud kapsel (*combined noseband*) või Micklem stiilis valjastus.
- 5.2.4 **Kangvaljastuse** juurde kuuluvad alussuulised ja kangsuulised koos kangiketiga, inglise kapsel (*cavesson noseband*) või kombineeritud kapsel ilma alumise ninarihmata (*flash*).
- 5.2.5 **Otsmikurihm** on kohustuslik ning välja arvatud selle osad, mis kinnituvad valjaste või kuklarihma külge, ei pea olema nahast või nahataolisest materjalist.
- 5.2.6 **Kuklarihm** peab asetsema kukla taga. See võib ulatuda ettepoole kukla kohale, kuid kinnitus peab olema sobitatud nii, et see asuks kõrvadest tagapool.
- 5.2.7 **Kurgualune rihm** on kohustuslik, välja arvatud kombineeritud kapsli ning Micklem stiilis valjastega.
- 5.2.8 **Ratsmed**. Ratse on pidev ja katkematu rihm või lint, mis kulgeb valjaste külge kinnitatud suulistest ratsaniku kätte. Ratsmete külge pole lubatud midagi kinnitada. Iga suuline peab olema ühendatud eraldi ratsmega. Ratsmed peavad olema kinnitatud suuliste külge. Ratsmed ei tohi olla valmistatud nööri või nöörialaolisest materjalist. Elastikust kinnitused või vahetükid ei ole lubatud.
- 5.3 **Suulised**
- 5.3.1 **Pind ja materjal**. Trenselsuulised, alussuulised ning kangsuulised peavad olema sileda pinnaga. Väänatud ja traadist suulised ei ole lubatud. Suulised peavad olema metallist, jäigast plastikust või vastupidavast sünteetilisest materjalist ning võivad olla kaetud kummi või lateksiga. Suulised ei tohi asetada keelele mehhaanilist piirangut.
- 5.3.2 **Suuliste mõõtmed**. Suuliste diameeter peab olema piisavalt suur, et see ei tekitaks hobusele valu. Suuliste suu-osa miinimum läbimõõt peab olema 12 mm kangsuulistele ja 10 mm alussuulistele. Trenselsuuliste miinimum läbimõõt on 12 mm hobustele ja 10 mm ponidele. Suuliste diameetrit mõõdetakse suuliste rõnga juurest. Kangsuuliste alumise kangiosa (alumiste peelte) maksimaalne pikkus on 10 cm (suu-osast allapoole), ülemised peeled ei tohi olla pikemad alumistest peeltelt, mitte üle 5 cm pikad. Kui kangsuulistel on liikuv suu-osa, siis on peelte maksimaalne pikkus 10 cm mõõdetuna suu-osa kõige ülemisest asendist.
- 5.3.3 Hobuse keele sidumine suuliste külge või muude abivahendite kasutamine keele kontrollimiseks on keelatud ja karistatav võistlustelt kõrvaldamisega.
- 5.3.4 **Trenselsuulised** võivad olla liikuva rõngaga (*loose ring*), D-rõngaga (*D-ring*), peelttega või oliivrõngaga (*eggbutt*). Ühe või kahe liigendiga trenselsuulised võivad olla kas ülemiste või alumiste põsehaaradega või mõlema põsehaaraga (*full cheek*, *fulmer cheek*). Liikuva rõngaga suulistel võib olla rõnga ümber osaline kate. Lubatud on painduv kummist või sünteetilisest materjalist suu-osa. Trenselsuuline võib olla kuni kahe liigendiga. Silindrikujuline või ümmargune vahelüli on lubatud kahe liigendiga suu-osa keskel, kui selle pind on sile ning seal ei ole muid liikuvaid osi, v.a. rullikujuline vahelüli (*roller*). Vahelüli võib olla kallutatud suu-osast erinevas suunas, kuid sellel peavad olema ümarad servad ning see ei tohi avaldada plaadi kombel keelele allasuruvat efekti. Kahe liigendiga või pöörduv suu-osa võib olla kujuga, mis annab keelele ruumi. Maksimaalne lubatud kõrgus keele kõrvalt keeleava kõrgeima punktini on kuni 30 mm. Keeleava kõige laiem osa (min 30 mm) peab paiknema seal, kus suulise suu-osa puutub vastu keelt. Ühe liigendiga või liigendita suu-osa võib olla kujuga, mis vastab eelpooltoodud kirjeldusele. Lubatud trenselsuuliste näidised vt „[FEI juhised](#)“.

- 5.3.5 **Alussuulised** on trenselsuulised, mida kasutatakse koos kangsuulistega kangvaljastuses. Alussuulised võivad olla liikuva rõngaga (*loose ring*) või oliivrõngaga (*eggbutt*). Alussuuline peab olema kas ühe või kahe liigendiga. Silindrikujuline või ümmargune vahelüli on lubatud kahe liigendiga suu-osa keskel, kui selle osa pind on sile ning seal ei ole muid liikuvaid osi, v.a. rullikujuline vahelüli (*roller*). Vahelüli ei tohi avaldada plaadi kombel keelele allasuruvat efekti. Lubatud ei ole alussuulised, mille liigend(id) võivad lukustuda ning avaldada liigendita suulise toimet.
- 5.3.6 **Kangsuulised.** Kangsuulistel võivad olla sirged või S-kujulised peeled. Peeled võivad olla pöörduvad. Suu-osa võib olla sirge või keeleavaga. Maksimaalne lubatud kõrgus keele kõrvalt kuni keeleava kõrgeima punktini on kuni 30 mm. Keeleava kõige laiem osa (min 30 mm) peab paiknema seal, kus suulise suu-osa puutub vastu keelt. Keeleava võib olla suunatud ettepoole, aga mitte kunagi allapoole. Suuliste mõõtmed v. art 5.3.2. Lubatud kangsuuliste näidised vt „[FEI juhised](#)“.
- 5.3.7 **Kangikett** võib olla valmistatud metallist, nahast või nende kombinatsioonist. Mokarihm ning kummist, nahast või lambanahast ketikate on lubatud, aga mitte kohustuslikud. Kangiketi konksud võivad olla suletud või avatud.
- 5.4 **Stekid ja piitsad**
- 5.4.1 Võistlustel on lubatud üks stekk, maksimaalse pikkusega 120 cm, ponidel maksimaalselt 100 cm. Nn teleskoopstekid ei ole lubatud.
- 5.4.2 Ametlikel Tiitlivõistlustel (EMV) ning rahvusvahelistel võistlustel (CDI) on igasuguse steki kandmine võistlussoorituse ajal keelatud.
- 5.4.3 Ühe steki (max 120 cm hobustele / 100 cm ponidele) kasutamine soojendusväljakul on lubatud.
- 5.4.4 Võistlustel, kus stekk lubatud ei ole, tuleb see käest panna enne, kui sisenetakse võistlusväljaku ümber olevale alale või võistlusväljakule, vastasel juhul toob see võistlejale kaasa tehnilise vea -0.5%. Vt art 12.3.4.1
- 5.4.5 Pärast võistluspaika saabumist tohivad võistluste territooriumil kanda stekki (max 120 cm/ponidel max 100 cm) või kordepiitsa ainult võistlejad - seda kas hobuse seljas, hobust käe kõrval jalutades hobust või hobust kordetades.
- 5.4.6 Hobuste hooldaja (*groom*) võib samuti eelnevalt kirjeldatud viisil hobust jalutada (ratsa või käekõrval) või kordetada. Teised hobusega seotud osapooled võivad kanda stekki, juhul kui see ei toimu kokkupuutes hobuse treeninguga.
- 5.5 **Abivahendid**
- 5.5.1 Martingalid, rinnaplaadid, suulisi piiravad kummiseibid, igasugused abivahendid (nagu kül-, libisevad- või tasakaalustavad rihmad ja ratsmed, käetõkistega ratsmed, silmaklapid, mis piiravad hobuse vaatevälja, jms. on võistlustelt kõrvaldamise ähvardusel rangelt keelatud nii treeningu, soojenduse kui võistlussoorituse ajal. Lubatud on pehmed sadulavöödele, kapslitele jne.
- 5.5.2 Ühekordsete külgratsmete, kahekordsete libisevate külgratsmetega (*triangle/dreieck zügel*) või kordetamiskapsliga (*lungeing cavesson*) kordetamine ainult ühe kordega on lubatud selleks ette nähtud alal. Korde võib olla kinnitatud kas kordetamiskapsli või trenselvaljaste, kuid mitte kangide külge.
- 5.6 **Muu varustus, kaunistused jne.**
- 5.6.1 **Jalakaitsemed.** Igasuguste jalakaitsete või pindede kasutamine on keelatud, v.a. soojendusväljakul ning autasustamistseremoonial. Erandkorras võib peakohtunik lubada kaitsete või pindede kasutamise ekstreemsete ilmastikuolude vms tõttu kujunenud väga halva pinnasega. Sel juhul tuleb see luba anda enne klassi algust ja sellest teavitada kõiki võistlusklassis osalejaid.
- 5.6.2 **Kunstsabad/sabapikendused** on lubatud. Neil ei tohi olla metallist osi (v.a kinnituskonksud) ega lisatud raskusi. Kunstsaba/sabapikenduse vastavust määrustikule kontrollib korrapidaja varustuse kontrolli käigus, võistleja peab nende olemasolust korrapidajat teavitama.
- 5.6.3 **Kõrvakatted.** Kõrvakatted on lubatud kõikidel võistlustel. Kõrvakatted võivad olla materjalist, mis summutab müra. Kõrvakatted peavad olema tagasihoidlikud nii värvilt kui disainilt ning ei tohi katta hobuse silmi ning nende all ei tohi kasutada kõrvatroppe. Kõrvatropid on lubatud ainult hobuste ülevaatusel ja autasustamisel. Kõrvakatted ei tohi olla kinnitatud kapsli külge.
- 5.6.4 **Putukamaskide** kasutamine võistlussoorituse ajal on keelatud, kuid see võib olla lubatud soojenduse ja/või treeningute ajal peakorrapidaja ja peakohtuniku eelneval loal.
- 5.6.5 **Identifikatsiooninumber.** Kui võistlustel kasutatakse identifikatsiooninumbreid, siis määratakse korraldaja poolt igale hobusele saabudes identifitseerimise number kogu võistluse ajaks. Füüsilise numbriplaadi peab võistleja ise kaasa tooma. Numbriplaat peab olema diskreetne, valgel põhjal. Numbri värv võib varieeruda. Identifikatsiooninumbrit on kohustuslik kanda hobusel, kes on võistlemas ning ka muul ajal kui ta viibib soojendusväljakutel või treeningaladel või kui teda jalutatakse käe kõrval (võistluspaika saabumise hetkest kuni võistluste lõpuni) nii, et nad oleksid identifitseeritavad kõigi ametnike, k.a. korrapidajate poolt.

- 5.6.6 **Kaunistused.** Igasugune hobuse kaunistamine ebatavaliste asjadega, nagu näiteks kaunistustega patsikummid, rosetid, lilled vms sabas jne on rangelt keelatud. Võistlustel on siiski eeldatud hobuse laka ja saba normaalne punumine.
- 5.6.7 **Värvained.** Mitte ühtegi hobuse kehaosa pole lubatud värvida. Värvainega haavasprei ja salvi kasutamine on lubatud raviotstarbel, kuid mitte eksisteerivate haavade või vigastuste varjamiseks. Selle reegli rikkumist karistatakse võistluselt kõrvaldamise ning ERL hoiatuskaardiga.
- 5.6.8 **Suhkrupasta.** Rangelt on keelatud igat tüüpi valge olluse näiteks suhkrupasta (*“marshmallow fluff”*, habemeajamiskreem jne) kasutamine hobuse suu ümber, et imiteerida suuliste mälumisel tekkivat vahtu. Seda loetakse pettuseks, mis on vastuolus hobuse heaoluga – kuna sellega võib varjata vigastusi mokaadel, ning seda karistatakse võistluselt kõrvaldamise ning ERL hoiatuskaardiga.

6. VALJASTUSE KASUTAMINE VÕISTLUSTEL

- 6.1 **Valjastuse kasutamine vastavalt võistluse tasemetele:**
- 6.1.1 Võistlustel kasutatakse ST, ABC, A ja L taseme skeemides ning 4, 5 ja 6 aastaste noorhobuste kollegiaalsetes skeemides trenselvaljastust.
- 6.1.2 M-RR taseme skeemides on lubatud nii trensel- kui kangvaljastus.
- 6.1.3 Seenioride tiitlivõistlustel on kohustuslik kangvaljastus.
- 6.1.4 Rahvusvahelistel võistlustel CDI/CDIO 3*/4*/5*/U25/CDI-W ning FEI seenioride tiitlivõistlustel on kohustuslik kangvaljastus.
- 6.1.5 CDI1* ja 2*, CDIJ ja CDIY ning FEI juunioride ja noorte tiitlivõistlustel, CDIU25 (Inter II skeemis) ning 7-aastaste noorhobuste klassides on lubatud nii trenselvaljastus kui kangvaljastus.
- 6.1.6 CDICH ja CDIP ning laste ja poniratsanike tiitlivõistlustel ning CDIYH 5 ja 6 aastaste noorhobuste klassides on kohustuslik trenselvaljastus.
- 6.2 **Varustuse kontroll**
- 6.2.1 Võistlejad peavad olema valmis varustuse kontrolliks koheselt peale võistlusväljakult lahkumist. Enne kontrolli ei tohi eemaldada mingeid varustuse komponente ega riietusesemeid.
- 6.2.2 Suuliste kontroll tuleb läbi viia äärmise ettevaatlikkusega, kuna mõned hobused on suust väga õrnad ja tundlikud (vt FEI korrapidajate tööjuhendit). Korrapidaja peab suulisi kontrollides kasutama ühekordseid kirurgilisi/kaitsvaid kindaid (üks paar kindaid ühe hobuse kohta).
- 6.2.3 Varustuse kontrollimisel tuleb eemaldada kõrvakatted. Seda palub korrapidaja teha kas ratsanikul või groomil.
- 6.2.4 Võimaluse korral võib korrapidaja soojendusplatsil ratsaniku varustuse sobivuse enne võistlussooritust üle vaadata, kuid vastutus varustuse nõuetele vastavuse eest võistlusplatsile sisenemisel lasub täiel määral ratsanikul enesel. Kahtluse korral tuleks varustuse sobivust alati eelnevalt kontrollida võistluste korrapidaja juures.
- 6.2.5 Koolisõiduvõistlustel on lubatud kasutada eelpoolnimetatud suulisi ja kapsleid (art 5.2, 5.3 ning „FEI juhised“). Muud tüüpi suuliste ja kapslite või mõõtudele mittevastavate suuliste kasutamine toob kaasa võistlustelt kõrvaldamise. Reeglite rikkumisest või muudest puudustest (nt valesti asetatud suuline/kangikett, liiga kõvasti kinnitatud kapsel, lubamatu varustus) teatab varustuse kontrollija „C“ kohtunikule, kes otsustab võimalike meetmete tarvitusele võtmise üle.
- 6.3 **Varustus soojendusväljakul ning treeningväljakutel.** Ülalpool toodud reeglid (art 5) kehtivad ka soojendusväljakutel ning teistel treeningaladel. Treeningutel ning soojenduses on lisaks lubatud kasutada trenselvaljastust inglise-, hannoveri-, mehhiko- või ristkapsliga, kaitsmed või pindesid.
- 6.4 **Varustuse purunemine ning raua kaotamine.** Kui mingi komponent varustusest puruneb või hobune kaotab raua skeemi ajal, siis ei lubata ratsanikul sooritust vea parandamiseks katkestada. Kui skeemi jätkamine pole võimalik, siis võistleja kõrvaldatakse võistluselt. Kui varustus puruneb või raud tuleb ära enne starti, siis võib „C“ kohtunik võistlejale määrata uue stardiaja.

7. VÕISTLUSTE KORRALDUSTOIMKOND JA AMETNIKUD

- 7.1 **Korraldustoimkond.** Igal rahvuslikul koolisõiduvõistlusel on korraldustoimkond eesotsas võistluste direktoriga. Korralduskomitee vastutab hobuste majutuse, võistlus- ja treeningväljakute jne korrasoleku eest, koordineerib vabatahtlike tegevust jne.

- 7.2 **Ametnikud.** Võistluste läbi viimisest võtavad osa järgmised ametnikud: Kohtunike kogu peakohtuniku juhtimisel, võistluste peasekretär, võistluste korrapidaja, võistluste veterinaar ning võistluste meedik. Apellatsioonikomitee olemasolu pole rahvuslikel koolisõiduvõistlustel nõutav.
- 7.3 **Kohtunike kogu** (FEI KSM art 441) ülesandeks on hinnata võistlussooritust, ning seeläbi selgitada võistlejate paremusjärjestus.
- 7.3.1 Kõigil rahvuslikel koolisõiduvõistlustel on soovitatav, et kohtunike kogu koosneks kolmest (3) kohtunikust.
- 7.3.2 A-, L-, M- ja R-klassi ja kollegiaalse hindamisega noorhobuste klassides on lubatud kasutada ka kahte (2) kohtunikku.
- 7.3.3 Erandiks on ST ja ABC skeemid, kus on soovitatav kaks (2) kohtunikku, kuid on lubatud läbi viia ühe (1) kohtunikuga.
- 7.3.4 Tiitlivõistlustel on alati nõutav vähemalt kolm (3) kohtunikku.
- 7.3.5 Rahvuslikke koolisõiduvõistlusi võivad hinnata FEI, ERLi või mõne teise rahvusliku ratsaspordi liidu poolt atesteeritud kohtunikud, kelle kvalifikatsioon lubab hinnata võistluste kavas olevaid skeeme.
- 7.3.6 Kohtunike kategooriate kirjeldus vt Lisa 9.
- 7.3.7 Kohtunike nimekirjad on avaldatud Ratsanetis.
- 7.3.8 Kohtunike erapooletus ja huvide konflikt. Kohtunike kogu liikmed peavad olema erapooletud ning vältima huvide konflikti hinnatava võistlusklassi osavõtjatega. Huvide konfliktina võib käsitleda olukordi kus kohtunik on seotud ratsaniku ja/või hobuse treeninguga üle 3 päeva 6 kuu jooksul enne võistlust, on võistleja hobuse omanik või kaasomanik, on lähedases suguluses, isiklikus suhtes või materiaalses sõltuvuses võistlejast, hobuse omanikust, treenerist, korraldustoimkonnast jne. Võimalikust huvide konfliktist on kohtunik alati kohustatud informeerima korraldustoimkonda.
- 7.3.9 Kohtunike kogu tegevusaeg algab 60 minutit enne esimese võistlusklassi algust ja lõpeb 30 minutit pärast ametlike võistlustulemuste välja kuulutamist.
- 7.3.10 Igale kohtunikule peab olema määratud sekretär (kirjutaja).
- 7.3.11 Ühelgi võistlusel ei tohiks kohtunik olla kohustatud hindama rohkem kui orienteeruvalt 40 võistlejat päevas. Kohtunik võib hinnata rohkem skeeme vastavalt kokkuleppele korraldajaga.
- 7.3.12 Igal võistlusel peab olema peakohtunik, kes lahendab võistluste käigus tekkivad probleemid ja situatsioonid, mida antud määrustik ega üldmäärustik ei reguleeri.
- 7.3.13 Kui üks kohtunikest muutub hindamisvõimetuks võistlusklassi ajal, siis eemaldatakse tema hinded selle klassi tulemuste lehel. Kuna tegu on nn *force majeure* olukorraga, siis mingeid kitsendusi sellele klassile ei rakendata. Kohtunike asetus võistlusväljaku ääres vt art 9.1.10
- 7.4 **Korrapidajad** (FEI KSM art 443) kontrollivad võistlustel hobuste kohtlemist ja määrustike järgimist. (vt ÜM ptk 5)
- 7.5 **Sekretariaat** on võistlusi tehniliselt teenindav organ, mida juhib võistluse peasekretär ning mis vastutab info levitamise, stardijärjekordade ja tulemuste avaldamise, võistlejate dokumentatsiooni kontrolli, hobuste passide kogumise jne eest (vt ÜM ptk 6).
- 7.6 **Veterinaar** vastutab hobuste identifitseerimise eest passi järgi, nõuetekohaste vaktsineerimiste kontrolli eest (ÜM Lisa 10) ning vajadusel hobustele esmaabi andmise eest.

8. VÕISTLUSE JUHEND, REGISTREERIMINE, STARDIMAKSUD JA SKEEMID

- 8.1 **Juhend.** Võistluse korraldustoimkond annab välja juhendi, mis tuleb esitada ERL-le kinnitamiseks hiljemalt 25 päeva enne võistluse toimumist. Kinnitatud juhend avaldatakse Ratsanetis. (ÜM ptk 4)
- 8.2 **Võistlustele registreerimine** toimub vastavalt võistluste juhendis märgitud reeglitele ning tähtaegadele. Võistleja peab tagama kõigi võistlemiseks vajalike dokumentide, litsentside jne olemasolu. (vt ÜM ptk 7)
- 8.2.1 Tähtaegadest mitte kinni pidamisel või vajalike dokumentide puudumisel on võistluste korraldajal õigus võistleja registreerimist mitte vastu võtta või rakendada kõrgemat stardimaksu. Võistluste korraldajatel on vajaduse korral õigus limiteerida võistlejate arvu. Vastavad tingimused peavad olema eelnevalt kajastatud võistluste juhendis.
- 8.2.2 Koolisõiduvõistlustel võib võistleja erandkorras kohtunike kogu loal startida väljaspool arvestust. Selleks tuleb tal siiski tasuda kõik stardimaksud. Väljaspool arvestust startimine pole lubatud tiitlivõistlustel.
- 8.2.3 Sportlaselt, kes on end võistlustele registreerinud, kuid ei ilmu starti võistluste sekretäreile sellest eelnevalt ette teatamata, võib sisse nõuda nimetatud klassi(de) stardimaksu(d). Kui võistleja nimetatud stardimaksude tasumisest keeldub, siis võib korraldaja taotleda tema suhtes ERL hoiatuskaardi rakendamist.
- 8.2.4 Rahvusvahelistele võistlustele registreerimine toimub ERLi kaudu.
- 8.3 **Stardimaksud ja muud lisakulud** on määratletud igas võistluse juhendis. Kui lisaks stardimaksudele esinevad lisakulud (boks, sõnnikukäitluskulu, hein, allapanu jne) siis peavad ka need kulud olema juhendis välja toodud.

8.3.1 **Tiitlivõistluste stardimaksud** kinnitatakse ERL poolt. Stardimaksud on toodud osavõistluse kohta.

Tiitlivõistlus	Poniratsanikud	Lapsed	Juuniorid	Noored	Seeniorid	Harrastajad Amatöörid
EMV	25 30 €	25 30 €	30 35 €	30 35 €	35 40 €	---
SMV	25 30 €	25 30 €	30 35 €	30 35 €	35 40 €	40 €
MV	---	---	---	---	---	40 €

8.4 **Skeemid** kinnitatakse eelnevalt igal võistluse juhendis. ERL võistlustel kasutatakse järgmisi skeeme:

8.4.1 **FEI skeemid.** Peale ametlike seenioride skeemide (PSG, I-1, I-1 Freestyle, I-2, GP, GP Freestyle, GP Special jne) on FEI kinnitanud ka skeemid noorhobustele, lastele, juunioridele, poniratsanikele, noortele jne. Kõiki neid skeeme tohib kasutada ka seeniorite rahvuslikel võistlustel, nt avatud klassis. Ametlikud FEI skeemid on avaldatud FEI loal ja neid ei tohi FEI võistlustel mingil juhul muuta ega lihtsustada ilma FEI vastava loata.

FEI skeemid on avaldatud FEI kodulehel <https://inside.fei.org>

8.4.2 **Rahvuslikud skeemid** jagunevad raskusastmetesse: A, L kergem(LK), L ponid(LP), L raskem (LR), M, R kergem (RK) ja R raskem (RR) ning on kinnitatud ERL juhtkonna poolt.

Rahvuslikud skeemid on avaldatud Ratsanetis <https://ratsanet.ee/>

8.4.3 **ABC ja ST taseme skeemid** on mõeldud kasutamiseks treeningvõistlustel ja madalama tasemega rahvuslikel võistlustel ning edetabelipunkte ei anna.

8.4.4 **Skeemide sõitmine.** Skeemid tuleb võistlustel läbida mälu järgi ning kõik harjutused peavad olema õiges järjekorras vastavalt etteantud skeemile. Täisistak ja kergendatud traav skeemide traaviosas vt art 11.3

8.5 **Stardijärjekorrad** (vt ÜM ptk 8)

8.5.1 Stardijärjekorrad loosib võistluste korraldaja. Loositud stardijärjekorrast võidakse kõrvale kalduda peakohtuniku otsusega eriti mõjuvate põhjuste olemasolul.

8.5.2 Kui ühel võistlejal on rohkem kui üks hobune, siis võib ta valida, millises järjestuses ta oma hobustega startida soovib, kui ta teatab sellest võistlustele registreerimisel. Sel puhul tuleb stardijärjekord koostada nii, et ühe võistleja hobuste vahele jääks vähemalt 6 võistlejat. Kui see pole võimalik või kui sellest ei piisa, antakse võistlejale enne startimist soojenduseks lisa-aega.

8.5.3 Stardijärjekordade koostamisel tuleb arvesse võtta ka klasside vahel toimuvaid autasustamistseremooniaid.

8.5.4 Hiljemalt võistlusklassile eelneval päeval avalikustatakse ajakava, millel on näidatud iga võistleja stardiaeg. Avaldatud ajagraafikust tuleb püüda kinni pidada. Teine võimalus on jagada võistlejad rühmadesse, kusjuures iga rühma esimene startija saab täpse stardikellaaja ning ülejäänud arvestavad oma stardiaja sellele vastavalt.

8.5.5 Kui avaldatud ajagraafikusse tuleb vajaduse korral teha muudatusi, siis peaks korraldaja tegema kõik võimaliku, et kõiki võistlejaid sellest teavitada. Võistlejate enda kohustuseks on jooksvalt kontrollida stardiaegu kas Equipe süsteemist või sekretariaadist.

8.5.6 Kui avalikustatud ajagraafikus kirjasolev võistleja jätab ilma mõjuva põhjusega starti ilmumata ning sellest eelnevalt ei teata, võidakse talle määrata karistus. Vt art 8.2.3

8.5.7 Ratsanik ei ole kohustatud alustama oma sooritust varem kui ajagraafiku alusel arvestatud stardiajal.

8.5.8 Kahe osavõistlusega võistlustel (nt tiitlivõistlused) loositakse II osavõistluse stardijärjekord 3-stes gruppides vastavalt I osavõistluse tulemustele. Kui osalejate arv ei jagu 3-ga, siis stardijärjekorra algusesse loositakse kõige väiksem grupp, näiteks 8 startija korral 2+3+3. Kui I osavõistluses jäävad võistluspaarid kohta jagama, siis II osavõistluse jaoks loositakse nad samas grupis.

8.5.9 Väljaspool arvestust startivad sportlased paigutatakse koolisõidu võistlusel stardijärjekorra etteotsa.

9. VÕISTLUS- JA SOOJENDUSVÄLJAKUD

9.1 **Võistlusväljak** (FEI KSM art 411)

9.1.1 **Mõõdmed.** Lauge ja tasane võistlusväljak peab olema 60 m pikk ja 20 m lai või 40 m pikk ja 20 m lai. Väljakut mõõdetakse aia seest. Võistlusväljaku kõrguste vahe pikal küljel või diagonaalil ei tohiks ületada 0,60 m. Võistlusväljaku kõrguste vahe lühikesel küljel ei tohiks ületada 0,20 m.

9.1.2 **Pinnas** peaks koosnema valdavalt liivast. Korraldustoimkond peab tagama võistlusväljaku hooldamise (silumise ja vajaduse korral kastmise) kogu võistluse ajal. Lubatud on kasutada ka muruväljakut, juhul kui selle pinnas pole ilmastikutingimuste tõttu liiga libe või kõva. Tiitlivõistlustel on liivapinnase kasutamine tungivalt soovituslik.

- 9.1.3 **Asukoht.** Võistlusväljak tuleb paigutada nii, et liiklus, hobusekoplid jms ei häiriks võistlejaid. Publik peab olema võimaluse korral aiast eraldatud vähemalt 10 m kaugusele. Võistlejate ja publiku turvalisus peab olema korraldustoimkonna prioriteet. Kui võistlus toimub kinnises maneežis, siis peaks koolisõiduaed olema võimaluse korral vähemalt 2 m seintest eemal.
- 9.1.4 **Piirdeaed.** Võistlusväljak peaks olema piiratud madala valge umbes 0.30 m kõrguse teisaldatava moodulaiaga. Aed peab olema selline, et hobusel pole võimalik oma kapja sinna kinni astuda ning ei tohi sisaldada metallist komponente.
- 9.1.5 **Sisenemine.** Võistlusväljakule sisenemine toimub A-tähe juurest, seetõttu peab A-tähes olema vähemalt 2 m laiune „värav“ või vähemalt 2 m jagu aeda A -tähe juures peaks olema kergesti teisaldatav, et lasta võistlejaid aeda sisse ja sealt välja. Kui sissepääs koolisõiduaeda jäetakse avatuks, siis peab see olema avatud kogu võistlusklassi jooksul. Tiitlivõistlustel peab sissepääs peab olema võistlussoorituse ajal suletud.
- 9.1.6 **Eritingimused.** Võistlusväljaku mõõtmeid ja pinnast puudutavatest sätetest on lubatud kohalike eritingimuste tõttu kõrvale kalduda, kui sellest teatatakse võistluste juhendis.
- 9.1.7 **Võistlusväljaku kasutamine.** Võistleja ei tohi mingil juhul kasutada võistlusväljakut muul ajal kui ainult võistlussoorituseks või ajal kui võistluste korraldajad on võistlusväljaku treeninguteks avanud. Selle reegli eiramine on karistatav võistlustelt kõrvaldamisega. Kõik erandid selles suhtes tuleb kooskõlastada võistluste peakohtunikuga.
- 9.1.8 **Tähistus.** Koolisõiduaed peab olema tähistatud tähtedega (vt Lisa 1). Tähed peaksid olema paigutatud nii, et võistlejal, kohtunike kogul ja publikul on võimalik neid näha kõikjalt võistlusväljaku juures viibides. Sisemaneežis võib tähed kinnitada seinale.
- 9.1.8.1 Piirdest väljaspool asuvad tähed peaksid olema selgelt märgitud ja asetsema 0.50 m kaugusel koolisõiduaiast. Lisaks tuleks tähega ühele joonele asetada spetsiaalne tähis ka aiale endale.
- 9.1.8.2 A-täht peaks olema paigutatud aiast 5-15 m eemale, et mitte segada võistlejate aeda sisenemist.
- 9.1.8.3 Tähtedel ja tähealustel ei ole lubatud avaldada reklaami.
- 9.1.9 **Kaunistused ja dekoratsioonid** (nt lillepotid, igihaljad põõsad) peavad olema paigutatud vähemalt 0.50 m kaugusel koolisõiduaiast.
- 9.1.10 **Kohtunike paigutus võistlusväljaku ääres.** Kolm kohtuniku paigutatakse väljaku lühikesele küljele väljaspool võistlusväljakut, õues toimuvatel võistlustel max 5 m ja min 3 m kaugusele ning sisemaneežis toimuvatel võistlustel min 2 m kaugusele võistlusväljakust. Peakohtunik (C) istub keskliini pikendusel, teised kaks (M ja H) 2.50 m väljaku pikkade seinte pikendustest seespool. Välivõistlustel paigutatakse kaks küljekohtunikku (B ja E) võistlusväljakust 3-5 m kaugusele vastavalt B ja E tähtede juurde, kinnises maneežis toimuvatel võistlustel vähemalt 2 m kaugusele väljakust.
- 9.1.10.1 Kui hindab 3 kohtunikku, peaksid 2 kohtunikku istuma lühikesel küljel ning üks kohtunik vastas asuval pikal küljel (H, C ja B või M, C ja E).
- 9.1.10.2 Kui hindab 2 kohtunikku, peaks üks kohtunik istuma lühikesel küljel tähes C ning teine pikal küljel tähes E või B.
- 9.1.10.3 Kui hindab 1 kohtuniku, siis istub ta tähes C.
- 9.1.10.4 Sisevõistlustel paigutatakse kohtunikud istuma arvestades kohalikke olusid, maksimaalselt arvesse võttes eeltoodud nõudeid.
- 9.1.10.5 Laste klassides kollegiaalse komponendiga skeemides istub tehnilist komponenti hindav kohtunik tähes C ning kaks kvaliteedi komponenti hindavat kohtunikku koos tähes E või B.
- 9.1.11 **Kohtunike töökohad.** Kohtunike tarvis peaksid olema eraldi paviljonid või laua ja toolidega varustatud platvormid. Need peaksid asuma vähemalt 0.5 m (vabakavade jaoks isegi soovitatavalt kõrgemal) võistlusväljaku tasapinnast, et anda kohtunikele paremat ülevaadet väljakul toimuvast. Kohtunike paviljon peaks mahutama vähemalt 4 inimest. Väljaku pikale küljele (E ja B) asetatud paviljonidest peaks kohtunikel olema hea ülevaade kogu väljakust. "C" kohtuniku peab korraldaja varustama kella, gongi või vilega. Sõltuvalt kohalikest oludest ja ilmastikutingimustest võivad kohtunikud hinnata ka autodest, tribüüni pealt selleks eraldatud kohalt vms Korraldajad peavad sel juhul tegema kõik võimaliku, et kohtunik saaks oma tööd teha häirimatult ning et kohtuniku tiimid oleksid kaitstud vihma eest ning et neil ei oleks töötades liiga külma või liiga palav. Jälgida tuleb ka seda, et väljakul kasutatavad kaunistused (lillepotid, ilupuud jne) ei varjaks kohtunike vaatevälja.
- 9.1.12 Kohtunike paviljonides tohivad võistlussoorituse ajal viibida vaid ametlikud isikud (kohtunikud ja sekretärid). Teiste isikute (praktikat tegevad kohtunikud vms) kohal viibimiseks on vajalik peakohtuniku nõusolek.
- 9.1.13 **Paus.** Soovitav on teha 10-minutilisi pause iga 1-2 tunni järel. Platsi tuleb siluda vastavalt vajadusele. Paus või vaheaeg (nt lõuna vms) koolisõiduvõistlusel ei tohi kesta kunagi kauem kui 2 tundi.
- 9.2 **Soojendusväljak**
- 9.2.1 Võistluse korraldajad peaksid võistlejatele võimaldama soojendusväljaku, mis oleks soovitatavalt võistlusväljakuga samades mõõtmetes ja võimalikult sarnase pinnasega ning korralikult hooldatud.

- 9.2.2 Kui see kohalike olude tõttu võimalik ei ole, tuleks võistlejatele avada võistlusväljak, kas soojenduseks või treeninguks eelnevalt juhendis välja kuulutatud tingimustel. Kui vähegi võimalik, siis võistlusväljak peaks ametliku treeningu ajal olema samamoodi üles seatud nagu võistlussoorituse ajal (s.t. samad lilled, plakatid, kaunistused väljaku ääres jne).
- 9.2.3 Juurdepääs soojendusväljakule peab olema tagatud vähemalt 60 minutit enne esimese võistlusklassi starti.

10. HOBUSTE TREENIMINE VÕISTLUSPAIGAS

- 10.1 Võistleja hobust ei tohi alates võistluspaika saabumisest juhendis märgitud ametlikul tallide avamise/võistluse alguse päeval kuni võistleja viimase võistlusklassi lõpuni sadulas treenida mitte keegi teine peale võistleja enda, vastasel juhul ootab võistlejat võistluselt kõrvaldamine. Lubatud on hobuse sadulas pika ratsmega jalutamine tallimehe/abilise poolt.
- 10.2 Kui sama hobusega võistlevad mitu ratsanikku, on neil mõlemal lubatud hobust sadulas treenida, kuid sel juhul ei tohi ületada lubatud treeningsessiooni aega.
- 10.3 Treeningsessiooni mõiste. Treeningsessiooni sisse arvestatakse soojendus, võistlussooritus ja võimalik võistlussooritusele järgnev treening. Ühegi intensiivse treeningsessiooni kestvus ei tohi ületada 1 tundi, v.a. eriolukorras ja peakorrapidaja loaga. Treeningsessioon peab sisaldama regulaarseid lõdvestus- ja puhkeperioode sammul. Treeningmeetodid soojendusväljakul enne ja pärast võistlussooritust ei tohi ohtu seada hobuse heaolu.
- 10.4 Võistluste ajal pole igasugused treeningud ega soojendus lubatud mujal kui selleks ette nähtud väljakul, võistluste korrapidaja järelevalve all. Selle punkti eiramine toob sportlasele kaasa võistlustelt kõrvaldamise ja ERL hoiatuskaardi.
- 10.5 Korrapidaja peaks viibima väljakul või väljaku läheduses kõikide soojenduste ning ametliku ajakava järgi välja kuulutatud treeningute ajal, alates antud võistluste tallide ametlikust avamisest.
- 10.6 Võistlussooritusele eelneva treeningsessiooni käigus on lubatud ja soovituslik hobuse sirutamine ning erinevate kaela-asendite kasutamine. Sügavad ning liialdatud painutused on lubatud ainult väga lühiajaliselt.
- 10.7 Võistlussooritusele järgnev treening ei tohi kesta üle 10 minuti. Treeningsessioonile eelnevat ja järgnevat hobuse jalutamist sammus ei loeta treeningsessiooni hulka.
- 10.8 Korrapidajal on õigus vahele segada kui ta märkab järgmisi rikkumisi:
- 10.8.1 Ekstreemne hobuse painutamine, mis on saavutatud liigse jõu kasutamise ja agressiivse ratsutamise tulemusena.
- 10.8.2 Ühe fikseeritud kaela-asendi nõudmine hobuselt üle 10 minuti korraga.
- 10.8.3 Hobune on silmnähtavalt väsinud ja/või stressis.
- 10.8.4 Korrapidajal on õigus paluda ratsanikku teha sammupaus kui ta näeb, et ratsaniku stress põhjustab hobusele ebasoovitavat koormust.

11. VÕISTLUSSOORITUS

(FEI KSM art 419)

11.1 Võistlusaeda sisenemine

- 11.1.1 Stardimärguandeks on üldjuhul kell, aga selleks võib olla ka näiteks gong või vile.
- 11.1.2 Pärast seda kui "C" kohtunik kella helistab, peab võistleja sisenema võistlusaeda punktist A 45 sek jooksul.
- 11.1.3 Muusikalises vabakavas peab ratsanik 45 sek jooksul pärast kella helistamist andma märguande muusika alustamiseks ning sisenema võistlusväljakule 30 sek jooksul muusika alustamisest.
- 11.1.4 Kui võistleja nendest ajalimiitidest kinni ei pea, karistatakse teda selle eest mittekumulatiivse veaga (-0.5%).
- 11.1.5 Kui hobune pärast kella helistamist, kuid enne võistlusväljakule sisenemist roojab või urineerib, siis peatatakse aja lugemine ning jätkatakse siis kui hobune stardiks valmis on.
- 11.1.6 Sise- ja välistingimustes peetavatel võistlustel, kus pole võimalik hobusega ümber aia sõita, lubatakse võistlejail siseneda võistlusaeda enne kui kohtunik skeemi alustamiseks kellaga märku annab. Sel juhul alustatakse skeemi väljaku seest.
- 11.1.7 Stardimärguande andmise (kella helistamise) eest vastutab "C" kohtunik.
- 11.1.8 Võistlustel on soovituslik, et kell, mis näitab 45/90 sek möödumist, peaks olema võistlejale ja kohtunikule selgelt nähtav.
- 11.2 Aeg. Koolisõidus võetakse aega soorituse ajal ainult vabakavas (küris). Aeg, mis on märgitud kohtunike hinnetelehele, on vaid informatiivne.

- 11.3 **Kergendamine ja täisistak skeemides.** Skeemides läbitakse traaviosa üldjuhul täisistakus, v.a. harjutused, kus hinnetelehel on nõutud kergendatud traav.
- 11.3.1 Kergendamine on ratsaniku valikul lubatud rahvuslikul tasemel ST, ABC ning osades A taseme skeemides. Need skeemid on vastavalt ära märgitud Ratsaneti skeemide nimekirjas.
- 11.3.2 Skeemides, kus ratsaniku valikul on lubatud kas kergendamine või täisistak, tuleks kogu skeem läbida kas täisistakus või kergendades, v.a. harjutused kus on hinnetelehel nõutud kergendatud traav.
- 11.4 **Võistlussoorituse algus/lõpp.** Võistlussooritus (skeem) algab sissesõiduga A-st ning lõpeb pärast skeemi lõpus olevat peatust ja tervitust. Ratsanik peab lahkuma võistlusväljakult skeemis nõutud moel punktist A. Võistlussooritust ei loeta siiski lõpetatuks enne kui korrapidaja/stjuuard on saanud võimaluse varustuse ja/või hobuse veritsuse kontrolliks. Igasugused intsidendid, mis leiavad aset enne sissesõitu või pärast lõputervitust, ei mõjuta soorituse eest saadavaid hindeid.
- 11.5 Muusikalises vabakavas on kohustuslik alguse ja lõpupeatuse kesklinil C kohtuniku poole. Soorituse aega loetakse hetkest, mil hobune hakkab liikuma pärast algustervitust ning sooritus lõpeb lõpupeatusega.
- 11.6 **Tervitus.** Tervitamine toimub vastavalt skeemile programmi alguses ja/või lõpus järgnevalt: ratsanik võtab ratsmed ühte kätte, viib käe küljele ja tervitab "C" kohtunikku peanoogutusega. Vormiriietuses ratsanikud annavad au. Kui võistleja kannab stekki samas käes, millega ta ka tervitab, siis võetakse stekk tervituse ajaks koos ratsmetega teise kätte. Kui võistleja ei tervita ja/või ei võta tervitusel ratsmeid ühte kätte, siis märgitakse talle selle eest tehniline viga -0.5%.
- 11.7 **Tehnilised tõrked ja katkestused**
- 11.7.1 **Tehniline tõrge.** Kui tehnilised probleemid, takistavad võistlussoorituse läbi viimist, siis annab "C" kohtunik kella helistamisega ratsanikule märku skeemi katkestamisest. Sellest mõjutatud võistleja peaks naasma oma skeemi lõpetamiseks siis, kui olud seda lubavad. Helisüsteemi tõrke kohta muusikalise vabakava soorituse ajal - vt Lisa 3 „Muusikaline vabakava“.
- 11.7.2 **Ekstreemne ilm.** Ekstreemsete ilmastikutingimuste või teiste väliste häirivate tegurite puhul tuleks toimida samuti nagu eelmises punktis kirjeldatud tehnilise tõrke korral. Võistluste katkestamiseks võib soovitusena anda ka korralduskomitee. Võistluse katkestamiseks keset võistlussooritust helistab "C" kohtunik kella ning arutab skeemi katkestanud sportlasega võimalusi soorituse lõpetamiseks.
- 11.7.3 **Skeemi katkestus.** Kui sportlase skeem katkestati eriolukorra tõttu, siis võib sportlane valida kas ta sõidab skeemi uuesti või jätkab pooleli jäänud kohast. Enne katkestust antud hinded jäävad muutumatuks.
- 11.7.4 **Võõrkeha.** Kui võistlusaial on võõrkeha, mis võiks võistlussooritust segada, siis peab "C" kohtunik skeemi katkestama. Võistleja võib jätkata siis, kui võõrkeha on võistlusväljakult kõrvaldatud.

12. VÕISTLUSSOORITUSE HINDAMINE, VEAD JA KARISTUSED

- 12.1 **Hindamine** (FEI KSM art 423)
- 12.1.1 Kõik harjutused ning üleminekud mida kohtunikud peavad hindama, on hinnete lehel numbrita tähistatud.
- 12.1.2 **Hindamiskaala.** Iga kohtunik hindab sooritust skaalal "0"st kuni "10"ni, sealjuures "0" on madalaim ja "10" kõrgeim võimalik hinne. Hinnete skaala on järgnev:
- 10 - Suurepärase
 - 9 - Väga hea
 - 8 - Hea
 - 7 - Küllaltki hea
 - 6 - Rahuldav
 - 5 - Piisav
 - 4 - Ebapiisav
 - 3 - Küllaltki halb
 - 2 - Halb
 - 1 - Väga halb
 - 0 - Mitte sooritatud
- 12.1.3 "Mitte sooritatud" tähendab, et praktiliselt ühtegi harjutuses nõutud liikumist ei ole sooritatud.
- 12.1.4 Hindamine 0.5 täpsusega (0.5-9.5) on lubatud kohtuniku äranägemise järgi, nii harjutuste eest kui üldhindena.
- 12.1.5 Noorhobuste kollegiaalse hindamisega ning laste kollegiaalse "kvaliteedi" komponendiga skeemides on lubatud hindamine kümnendiku täpsusega (nt 5.7 või 7.2). Laste skeemide tehnilised hinded on lubatud 0.5 täpsusega.
- 12.1.6 Muusikalistes vabakavades on lubatud kasutada hindeid 0.5 täpsusega kõikide hinnete puhul ning kümnendiku täpsusega hindeid artistlikkuse eest.

- 12.1.7 **Üldhinne.** "Üldmulje" üldhinne võistluspaari harmoonilise esituse, ratsaniku asendi, istaku ning diskreetsete ja efektiivsete juhtimisvõtete eest antakse pärast võistlussoorituse lõppu. Üldhinne antakse "0"st kuni "10"ni, 0.5 hinde täpsusega.
- 12.1.8 ST ja ABC skeemides võib olla peale ratsaniku hinde ka teisi esituse kvaliteeti peegeldavaid üldhindeid.
- 12.1.9 Olulisemad ja keerulisemad harjutused võivad skeemides olla fikseeritud koefitsiendiga.
- 12.2 **Hinnetelehed**
- 12.2.1 Hinnetelehtedele märgivad kohtunikud hinded võistleja poolt sooritatud harjutuste eest. Kõik hinnetelehed ning hinnetelehtedel parandatud hinded peavad olema kinnitatud kohtuniku allkirjaga.
- 12.2.2 Pärast seda kui kohtunik on hinnetelehele alla kirjutanud ning lehe tulemuste arvutamiseks ära andnud, on kohtuniku hinded lõplikud ning enam muutmisele ei kuulu, v.a. tehniliste puudujääkide korral (puuduv hinne vms)
- 12.2.3 Kohtunike hinded peavad olema jäädvustatud tindi või pastapliiatsiga.
- 12.2.4 Olemas on ka tulp kohtunike kommentaaride jaoks, kus kohtunik peaks, niipalju kui võimalik, selgitama antud hinde põhjuseid. Kommentaarid on tungivalt soovitatavad kui hindeks antakse "5" või vähem.
- 12.2.5 Hinnetelehed antakse pärast võistlusklassi tulemuste välja kuulutamist võistlejatele nii, et neil oleks võimalik hinnetega tutvuda.
- 12.2.6 Kui kasutusel on nii paberkandjal hinnetelehed kui elektrooniline tulemuste avaldamise rakendus (Equipe vms), siis hinnete erinevuse korral loetakse õigeks hinnet kohtuniku poolt allkirjastatud hinnetelehel.
- 12.2.7 Valesti sisestatud hinnete korral tuleb sellest teavitada võistluse sekretariaati ning teha parandus elektroonilises süsteemis. Selliseid parandusi on võimalik teha kuni 30 minutit pärast antud klassi tulemuste avaldamist. Hilisemaid pretensioone ei ole võimalik arvestada.
- 12.2.8 Kõigi Eestis kasutatavate koolisõidu skeemide hinnetelehti saab alla laadida ERLi ja FEI kodulehtedelt.
- 12.3 **Vead (FEI KSM art 424)**
- 12.3.1 Iga soorituse jooksul tehtud ametliku vea eest, hoolimata sellest kas kohtunik helistas kella või mitte, tuleb võistlejat karistada.
- 12.3.2 **Kumulatiivsed vead.** Olukorrad, mida loetakse kumulatiivseteks vigadeks ning mille eest rakendatakse karistuse maha võtmist tulemuse protsendist, on järgmised:
- 12.3.2.1 **Eksimine sõidurajal.** Kui võistleja teeb vea ehk „eksib sõidurajal“ (sooritab vale pöörde, jätab vahele harjutuse, jne) hoiatab "C" kohtunik teda kella helistamisega ning teatab vajaduse korral võistlejale koha, kust ta peab uuesti skeemi jätkama ja järgmise harjutuse, mida ta sooritama peab. Seejärel jätkab võistleja iseseisvalt.
- 12.3.2.2 Mõnel juhul, kui võistleja teeb eksimuse sõidurajalt ja kella helistamine segaks asjatult soorituse kulgu – näiteks kui võistleja teeb töötraavist keskmisele sammule ülemineku V asemel K-s või, sõites galopis A-st keskliinile, sooritab pirueti L-i asemel D-s. Sel juhul on „C“ kohtuniku otsustada kas kella helistamine on otstarbekas. Kui kella ei helistata ning skeem nõuab sama harjutuse kordamist ning võistleja teeb sama vea, siis karistatakse teda vaid ühel korral.
- 12.3.2.3 Kui "C" kohtunik arvestab võistlejale vea ilma kella helistamata, siis peab ta ka teistele kohtunikele sellest teatama.
- 12.3.2.4 „C“ kohtunik peab otsustama, kas eksimus rajal sooritati või mitte, ning teiste kohtunike punktisummad korrigeeritakse sellele vastavalt.
- 12.3.2.5 **Eksimine sooritusel.** Kui võistleja teeb vea ehk "eksib sooritusel" (näiteks kergendab täisistaku asemel), siis karistatakse teda samuti nagu „eksimuse eest sõidurajal“.
- 12.3.2.6 Võistleja ei tohi harjutust korrata, v.a. juhul kui "C" kohtunik helistab kella ja veast teatab. Kui võistleja on harjutuse sooritamist alustanud ning püüab sama harjutust uuesti teha, siis kohtunikud peavad arvestama ainult esimesena sooritatud harjutust ning samal ajal karistama võistlejat „eksimuse eest sõidurajal“.
- 12.3.3 **Karistuspunktid kumulatiivsete vigade eest.**
- 12.3.3.1 Rahvuslikes RK ja RR klassides ning FEI Seniorite ning Noorte klassides toovad kumulatiivsed vead (eksimine sõidurajal või eksimine sooritusel) tehnilistes skeemides kaasa järgmised karistused, mis võetakse maha võistleja poolt saavutatud tulemuse protsendist iga kohtuniku hinnetelehelt:
Esimene viga	-2% (2 protsendipunkti) saavutatud tulemusest
Teine viga	Võistluselt kõrvaldamine
- 12.3.3.2 Rahvuslikes ST, ABC, A, LK, LP, LR ja M skeemides ning FEI Laste, Poniratsanike, Juunioride ja Noorhobuste klassides toovad kumulatiivsed vead (eksimine sõidurajal või eksimine sooritusel) kaasa järgmised karistused, mis võetakse maha võistleja poolt saavutatud tulemuse protsendist iga kohtuniku hinnetelehelt:
Esimene viga	-0,5% (0.5 protsendipunkti) saavutatud tulemusest
Teine viga	-1% (1 protsendipunkti) saavutatud tulemusest
Kolmas viga	Võistlustelt kõrvaldamine

12.3.4 Tehnilised (mittekumulatiivsed) vead.

12.3.4.1 Võistlusväljakule ja/või võistlusväljakut ümbritsevale alale* ilmumine stekiga (kui antud võistlustel on steki kandmine keelatud), kaitsmeid/pindesid kandva hobusega või puudustega ratsaniku võistlusvormis (nt ilma kinnasteta).

**Juhul kui ümber võistlusväljaku pole võimalik sõita ja ratsanik alustab võistlussooritust võistlusväljakult aia seest, siis samastatakse võistluspaari poolt enne skeemi alustamist võistlusväljakul veedetud aeg võistlusväljakut ümbritseval alal veedetud ajaga.*

12.3.4.2 Kui kohtunik märkab eksimust/puudujääki alles siis kui skeem on alanud, siis peatab C kohtunik ratsaniku ning vajaduse korral lubatakse abilisel minna võistlusväljakule, et aidata ratsanikku puuduse kõrvaldamisel. Võistleja kas alustab skeemi uuesti (väljaku seest) või jätkab skeemi poolelijäänud kohast. Juba pandud hinded püsivad muutumatutena.

12.3.4.3 Võistlusväljakule sisenemine enne stardimärguannet

12.3.4.4 Võistlusväljakule sisenemine hiljem kui 45 sek peale stardimärguannet (kella), kuid siiski 90 sek jooksul.

12.3.4.5 Muusikalisel vabakavas võistlusväljakule sisenemine hiljem kui 30 sek muusika algusest alates.

12.3.4.6 Ratsanik ei võta ratsmeid tervitusel ühte kätte.

12.3.4.7 Korduv hääle kasutamine või keele laksutamine.

12.3.5 Karistuspunktid tehniliste vigade eest.

12.3.5.1 Tehnilised (ehk mittekumulatiivsed vead) ei too kaasa võistlustelt kõrvaldamist, kuid toovad kaasa -0.5% (0.5 protsendipunkti) maha võtmise võistleja tulemusest (%) iga tehnilise vea kohta iga kohtuniku hinnetekehelt.

12.3.5.2 Kui muusikaline vabakava on lühem või pikem skeemis näidatud ajalimiidist, siis võetakse maha -0,5% (0.5 protsendipunkti) artistlikkuse koondhindest. Andeks antav on kuni 10 sek kummalegi poole nihkumine, eriti kui tegu on häirivate ilmastikutingimustega või helisüsteemi probleemidega.

12.3.5.3 Muusikalisel vabakavas ette tulevate tehniliste vigade puhul võetakse maha -0.5% (0.5 protsendipunkti) iga vea eest tehnilise soorituse koondhindest.

12.3.6 Märkamata jäänud viga. Kui kohtunike kogu viga tähele ei pane, jääb õigus võistlejale.

12.4 [Hoiatuskaart](#). Vt ERL ÜM art 105-108 ja ÜM Lisa 8

13. VÕISTLUSTELT KÕRVALDAMINE

(FEI KSM art 242.5)

Võistluselt kõrvaldamiseks võivad olla järgmised põhjused:

13.1 [Hobuse lonkamine](#). Kui „C“ kohtunik märkab, et võistlusel osalev hobune selgelt lonkab ja seda longet ei ole võimalik pidada ajutiseks tasakaalukaotuseks, helistab ta kella ning informeerib ratsanikku võistlustelt kõrvaldamisest. See otsus on lõplik.

13.2 [Vastuhakk](#). Iga vastuhaku, mis takistab skeemi jätkamist kauem kui 20 sek, karistatakse võistluselt kõrvaldamisega. Kui on tegemist vastuhakuga, mis ohustab võistlejat, hobust, kohtunikke või pealtvaatajaid, siis võib turvalisuse tagamiseks võistlustelt kõrvaldamine toimuda ka enne 20 sek möödumist. Sama kehtib ka enne võistlusväljakule sisenemist toimuva vastuhakuga.

13.3 [Hobuse või/ja ratsaniku kukkumine](#) või ratsaniku hobuse seljast maha tulemine.

13.4 [Skeemi ajal võistlusväljakult lahkumine](#). Väljakult lahkunuks loetakse hobust, kes väljub nelja jalaga võistlusväljakult võistlussoorituse ajal. Vastavalt olukorrale võib „C“ kohtunik lubada võistlejal skeem lõpuni sõita, aga seda sõitu ei hinnata.

13.5 [Väline abi](#). Kõrvaliseks abiks sõitjale või hobusele loetakse igat kõrvalist sekkumist (häälega, käeviibetega, elektroonilise kommunikatsiooniseadme kasutamine jne) võistlussoorituse ajal.

13.6 [Värske veritsus](#)

13.6.1 Kui „C“ kohtunik kahtlustab, et hobusel esineb ükskõik kus värske veritsus, peatab ta skeemi ning vaatab hobuse üle. Kui hobusel tuvastatakse värske veritsus, siis võistluspaar kõrvaldatakse võistluselt. Kui kontrollimisel värsket veritsust ei esine, võib ratsanik skeemi jätkata.

13.6.2 Kui korrapidaja avastab pärast võistlussooritust läbi viidud kontrolli käigus veritsuse hobuse suus või külgedel, kannuste piirkonnas, siis informeerib ta sellest „C“ kohtunikuks, kes võistluspaari võistluselt kõrvaldab.

13.6.3 Kui korrapidaja avastab pärast võistlussooritust läbi viidud kontrolli käigus värske veritsuse mujal kui hobuse suus või külgedel kannuse piirkonnas, siis võistluspaari automaatselt võistluselt ei kõrvaldata. Veterinaar vaatab hobuse üle ning „C“ kohtunik otsustab, vastavalt veterinaari soovitusel, kas hobune võib jätkata võistlemist järgmistes startides samal või järgneval päeval.

- 13.6.4 Kui kohtunik otsustab, et hobuse seisund edasist võistlemist ei luba, siis juba lõpetatud soorituse tulemus jääb jõusse.
- 13.6.5 Kui hobune on art 13.6.1 või 13.6.2 põhjal võistluselt kõrvaldatud, või kui hobune on end skeemi käigus vigastanud, ning hobusel ilmneb veritsus pärast skeemi lõpetamist, siis peab võistluse veterinaar hobuse enne järgmist starti (võistluste samal või järgnevatel päevadel) üle vaatama ning otsustama, kas hobusel lubatakse edasi võistelda. Veterinaari sellekohane otsus on lõplik ja edasikaebamisele ei kuulu.
- 13.7 **Taseme nõudmiste mitte täitmine.** Hobuse/ratsaniku kombinatsioon ei suuda täita antud taseme nõudmisi.
- 13.8 **Hobuse heaolu.** Olukord kus soorituse jätkamine on vastuolus hobuse heaoluga ja/või ratsanik kasutab vägivaldset sõidustiili või hobuse julma kohtlemist.
- 13.9 **90 sek jooksul starti mitte ilmumine.** Erandiks on mõjuv põhjus, millest tuleb teatada "C" kohtunikule. Mõjuvaks põhjuseks võib olla näiteks raua kaotamine.
- 13.10 **Lubamatu varustus**e või riietusega võistlusväljakule ilmumine, v.a. art 12.3.4 kirjeldatu.
- 13.11 **Kohustuslikus klassis mitte osalemine.** Kui võistleja ei osale mõjuva põhjusega võistlusklassis, mis on juhendi järgi kohustuslik, siis kaotab ta võistluste eelnevate klasside kohad ja auhinnad ning ta kõrvaldatakse võistluselt.
- 13.12 **Teine või kolmas viga** (eksimine sõidurajal või eksimine sooritusel) skeemi jooksul. Vt art 12.3

14. TULEMUSED

(vt ÜM art 58-61)

- 14.1 **Tulemuste arvutamine.** (FEI KSM art 425) Peale igat sooritust, kohtunike üldhinnete märkimist ja hinnete lehtede allkirjastamist antakse lehed edasi punktide lugejatele. Hinded korrutatakse vastavalt koefitsientidele ning liidetakse ning arvutatakse tulemus protsendina võimalikust maksimaalsest punktisummast. Lõpuks lahutatakse igast protsendist kumulatiivsete ja tehniliste vigade eest saadud karistuspunktid. Vt art 12.3
- 14.1.1 Karistuspunktid võetakse maha iga kohtuniku hinnete lehelt. Laste klasside ning 7a noorhobuste klasside "kvaliteedi" komponendiga hindamisel tuleb karistuspunktid maha võtta nii tehnilisest kui „kvaliteedi“ osast.
- 14.1.2 Võistleja tulemus saadakse kõikide kohtunike hinnete liitmisel. Tulemust väljendatakse protsendina skeemi maksimaalsest punktisummast.
- 14.1.3 Kõigis võistlusklassides on võitja suurima protsendiga ratsanik, teine koht kuulub paremuselt järgmise protsendiga ratsanikule jne.
- 14.2 **Võrdsed tulemused.** Võrdse protsendi korral jäävad ratsanikud kohta jagama, v.a. 3 esimese koha puhul, kus võrdse protsendi puhul annavad paremuse järgmised tingimused:
- 14.2.1 **3 või 5 kohtunikuga skeem:** võrdse tulemusprotsendi korral arvestatakse paremus mediaantulemuse põhjal. Mediaantulemus on võistluspaari kasvavas järjestuses paigutatud kohtunike tulemuste rea keskel asetsev tulemus. Näide: kui paar saavutas kohtunikelt tulemused 67% - 69% - 70%, siis antud juhul on mediaantulemuseks 69%.
- 14.2.2 **2 kohtunikuga skeem:** paremus kuulub paarile, kelle madalam tulemus osutub paremaks. Näide: paari A tulemusteks on 65% - 66% = 65.5% ning paari B tulemuseks on 64.5% - 66.5% = 65.5%. Antud juhul kuulub paremus paarile A, kelle madalam tulemus 65 on kõrgem paari B madalamast tulemusest 64.5.
- 14.2.3 **1 kohtunikuga skeem (ABC, ST):** paremus kuulub paarile, kellel on kõrgem üldhinnete summa.
- 14.2.4 **Noorhobuste skeemides** võrdse protsendi korral tuleb paremuse leidmiseks liita "Kuulekuse" ja „Perspektiivi“ hinded ning jagada tulemus kahega. Paremus kuulub kõrgema keskmise hindega paarile. Kui tulemus on ikka võrdne, siis kuulub paremus kõrgema „Kuulekuse“ hindega paarile.
- 14.2.5 **Vabakaba (kür):** protsendi võrdsuse korral otsustab paremuse kõrgem hinne artistlikkuse eest.
- 14.2.6 **Tiitlivõistlused.** Paremus selgitamiseks (kompleksarvestuses) teisendatakse tulemusprotsendid punktideks 1:1, liidetakse omavahel osavõistlustel saadud punktid ning võitjaks on suurima punktide summa saanud võistleja. Punktide summa võrdsuse korral annab paremuse kõrgem tagajärg viimasel osavõistlusel.
- 14.2.7 Kui ülaltoodud meetmed ei anna paremust paaride vahel, siis jäävad paarid kohta jagama.
- 14.3 **Tulemuste avaldamine** (FEI KSM art 425)
- 14.3.1 Pärast igat sooritust avaldatakse võistleja lõpptulemusele lisaks ka iga kohtuniku protsent. Näiteks protsendid kohtunikelt: E= 69.990% H=70.333% C=70.205% M=71.120% B= 69.660% Lõplik tulemus: 70.261%
- 14.3.2 Kõik tulemused tuleb avaldada protsentides, ära tuleb näidata kolm kohta peale koma.
- 14.3.3 Võistlusala auhinnaliste kohtade võitjad tuleb teatavaks teha ning tulemused avalikustada hiljemalt 20 minutit peale võistlusala lõppu, kui pole laekunud proteste. Alates sellest ajast on võistlejatel ja/või nende esindajatel õigus sekretariaadis tutvuda võistluste protokollidega.

- 14.4 **Tulemuse kirja mitte saamine.** Kui võistleja ei saa tulemust kirja (loobumine, katkestamine, võistluselt kõrvaldamine, starti mitte ilmumine), siis peab see põhjus kajastuma ka võistluste tulemustes võistleja nime taga.
- 14.4.1 **Loobumine (*withdrawn*)** – olukord, kus ratsanik tühistab oma stardi peakohtuniku poolt aktsepteeritud mõjuval põhjusel enne skeemi algust.
- 14.4.2 **Katkestamine (*retired*)** – olukord, kus ratsanik alustab skeemi, kuid loobub skeemi lõpetamisest.
- 14.4.3 **Võistluselt kõrvaldamine (*eliminated*)** – olukord, kus ratsanik alustab skeemi, kuid on sunnitud skeemi katkestama KSM reeglite rikkumise pärast.
- 14.4.4 **Starti mitte ilmumine (*no-show*)** – olukord, kus ratsanik ei ilmunud starti, puudub täiendav info.

15. AUTASUSTAMINE

(vt ÜM art 66-75, FEI KSM art 427)

- 15.1 Autasustamisest osavõtt on auhinnalise koha saanud võistluspaarile kohustuslik. Vastavalt juhendile tuleb autasustamisele ilmuda kas hobuse seljas või ilma hobuseta. Mitteilumise tagajärjeks võib olla koha ning auhinna (roseti, esemelise auhinna, auhinnaraha) kaotamine.
- 15.2 Kui auhinnatseremoonia toimub hobustel, siis on ülddise turvalisuse või hobuse heaolu nimel võistlejal lubatud minna autasustamisele võistlusklassist osa võtnud hobusest erineva hobusega.
- 15.3 Riietus ja varustus peavad olema samad, mis võistluse ajal, kuid hobustele on lubatud mustad / valged pinded, kaitsmed ning kõrvatropid. Lubatud on kanda stekki.
- 15.4 Rosetid on soovitatav kinnitada hobuste valjastele enne tseremoonia algust.
- 15.5 Auhinnatseremoonial peab osalema kohtunike kogu esindaja, soovitatavalt peakohtunik või võistlusklassi "C" kohtunik.
- 15.6 Võistlusklassi peakohtunik võib lubada vajadusel erandeid ülaltoodud protseduuri.
- 15.7 Turvalisuse tagamiseks ei tohi ratsanikud tseremoonial kanda lippe ega teisi esemeid. Võitja hobusel on lubatud kanda auhinnatekki.
- 15.8 Alati, kui hobused on grupeeritud – autasustamised, ülevaatused jne – peavad ratsanikud ja/või tallimehed käituma vastutustundlikult. Hoiduda tuleks väga valjust muusikast, mis võib hobuseid hirmutada.
- 15.9 Hoolimatu käitumine, mis paneb ohtu teised ratsanikud, hobused, ametnikud või pealtvaatajad toob ratsanikule ERL hoiatuskaardi.

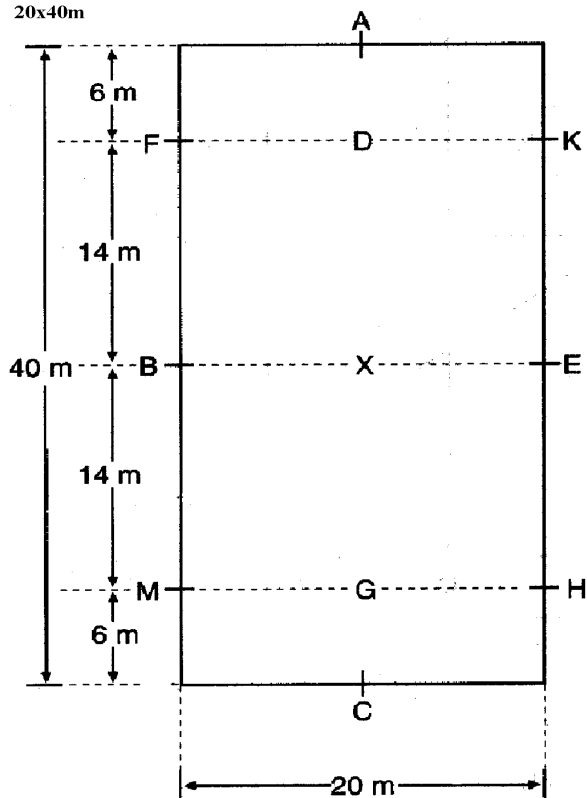
16. PROTESTID JA APELLATSIOONID

(vt ÜM ptk 10, FEI GR art 161-162)

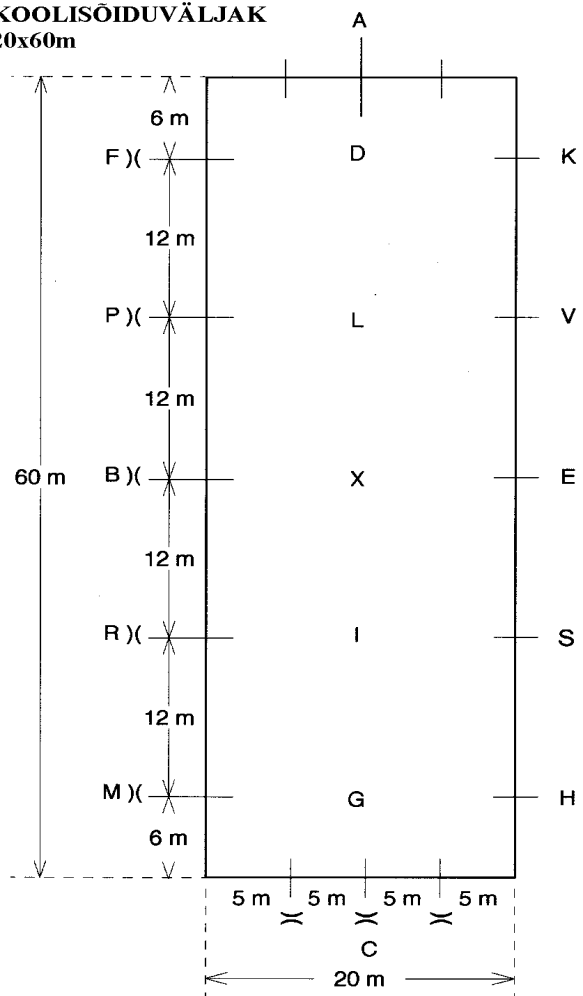
- 16.1 Kõik tähelepanekud võistluste käigus ette tulnud irregulaarsuste kohta tuleb kõigepealt esitada sekretariaati. Olenevalt küsimuse iseloomust, lahendab võistluste peasekretär need ise (nt vead tulemuste kokku arvutamisel vms) või informeerib juhtumist võistluste peakohtunikku, kes otsustab edasise menetluskäigu, s.o. kas juhtum on võimalik lahendada kohtunike kogu otsusega kohapeal või tuleb see vormistada ametliku protestina.
- 16.2 **Võistlusväljak ja vastavus osalemistingimustele.** Protestid ja tähelepanekud, mis puudutavad võistlusväljakut või võistlejate vastavust antud võistlusklassi osavõtutingimustele, tuleb esitada hiljemalt 30 minutit enne vastava võistlusklassi algust.
- 16.3 **Võistlusel toimunud intsidendid ja tulemused.** Protestid ja tähelepanekud, mis puudutavad võistluste toimumise ajal ette tulnud intsidente või võistluste tulemusi, tuleb esitada kirjalikult koos deposiidiga võistluste peakohtunikule vastavalt ERL üldmäärustikus sätestatud korrale hiljemalt 30 minutit pärast ametlike võistlustulemuste välja kuulutamist.
- 16.4 **Olukorrad, mis vaidlustamisele ei kuulu:** kohtunike kogu otsus on lõplik ja edasikaebamisele ei kuulu järgmistes küsimustes:
- 16.4.1 Hobuse võistlustelt kõrvaldamine veterinaarsetel põhjustel
- 16.4.2 Võistleja või hobuse kukkumine
- 16.4.3 Võistleja võistlustelt kõrvaldamine tervislikel põhjustel
- 16.4.4 Võistlussooritusse ja hindamisse puutuvad küsimused (nt harjutuste eest pandud hinded, vigade arvestamine vms)
- 16.4.5 Võistlejale hoiatuse või hoiatuskaardi andmine
- 16.5 Protesti puhul on lubatud tõestusmaterjalina aktsepteerida videosalvestust ainult juhul kui see on võistluste ametliku lepingulise videograafi poolt salvestatud.
- 16.6 Rahvuslikel võistlustel ei nõuta apellatsioonikomisjoni olemasolu. Võistlustel esitatud apellatsioonid vaatab läbi ERL poolt määratud apellatsioonikomitee.

LISA 1 – KOOLISÕIDUVÄLJAK 20 X 40 JA 20 X 60

KOOLISÕIDUVÄLJAK
20x40m

KOOLISÕIDUVÄLJAK
20x60m

LISA 2 - KOOLISÕIDU PÕHIALUSED

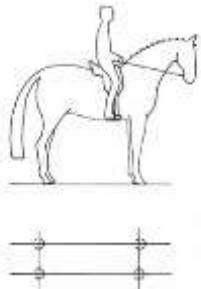
1. [Koolisõidu olemus ja põhialused](#)
2. [Peatus](#)
3. [Samm](#)
4. [Traav](#)
5. [Galopp](#)
6. [Taandamine](#)
7. [Üleminekud](#)
8. [Poolpeatused](#)
9. [Suunamuutused](#)
10. [Jäljekujundid ja muud harjutused](#)
11. [Sääre eest astumine](#)
12. [Koondavad külgliikumised](#)
13. [Piruett, poolpiruett ja pööre tagaotsal](#)
14. [Passaaž](#)
15. [Piaffe](#)
16. [Impulss / Allumine](#)
17. [Koondatus](#)
18. [Ratsaniku istak ning juhtimisvõtted](#)

1. Koolisõidu olemus ja põhialused

- 1.1 Koolisõidu eesmärk on hobusest läbi harmoonilise treeningu välja kujundada õnnelik sportlane. Tulemusena peaks hobune olema rahulik, elastne, lõdvestunud ja paindlik, samas ka enesekindel, tähelepanelik ja tundlik ning seeläbi saavutama ratsanikuga täiusliku teineteisemõistmise.
- 1.2 Eespoolmainitud omadusi demonstreeritakse:
 - Allüüride vabaduses ja korrapärasuses
 - Liikumiste kerguses, loomulikkuses ja harmoonias
 - Esiotsa kerguses ning elavast impulsist tulenevas tagaosa aktiivses töös ehk hõivatuses
 - Ratsme pehmes aktsepteerimises ning allumises/ järeleandlikkuses läbi selja (*Durchlässigkeit*) ilma pinge või vastu hakkamiseta.
- 1.3 Hobusest jääb seega mulje, et ta teeb nõutavaid harjutusi omal algatusel. Ta allub ratsaniku kontrollile usaldavalt, tähelepanelikult ja siiralt, püüdes täiesti otse kõigil sirgjoonelistel liikumistel ning painutades end vastavalt liikumise suunale kaarsõitudel.
- 1.4 Samm on korrapärane, vaba ja sundimatu. Traav on vaba, nõtkes, korrapärane ja aktiivne. Galopp on ühtne, kerge ja tasakaalus. Tagumised jalad pole kunagi laiad ega loiud. Hobune vastab ratsaniku väiksemalegi märguandele ja seeläbi kannab elavuse ja hingestatuse edasi kogu oma kehasse.
- 1.5 Hobune kuuletub meelsasti ja kõhklemata läbi aktiivse impulsi ja liigete elastsuse ilma vastupanu halvava mõjuta ning reageerib erinevatele juhtimisvõtetele rahulikult ja täpselt, demonstreerides loomulikku ja harmoonilist tasakaalu nii füüsilises kui vaimses mõistes.
- 1.6 Kogu oma töös, ka peatuste ajal, peab hobune olema „ratsmes”. Hobune on „ratsmes”, kui tema kael on enam või vähem tõstetud ja kaardunud vastavalt treenituse staadiumile ning allüüri pikendatuse või koondatuse astmele, aktsepteerides ratset kerge ja stabiilse pehme järeleandliku kontaktiga. Hobuse pea peaks püsima kindlas asendis, reeglina ninajoonega vertikaalset veidi eespool, nõtkes kukal peaks olema kaela kõrgeim punkt. Hobune ei tohiks ratsanikule osutada mingit vastupanu.
- 1.7 Kadentsi tuleks näidata traavis ja galopis, see peab tulenema korrektsest harmooniast mida hobune demonstreerib liikudes hästi rõhutatud korrapärasuse, impulsi ning tasakaaluga. Kadentsi tuleb säilitada kõikides erinevates traavi- ja galopiharjutustes ning kõikides nende allüüride variatsioonides.
- 1.8 Allüüride korrapärasus on koolisõidu põhialus.

2. Peatus

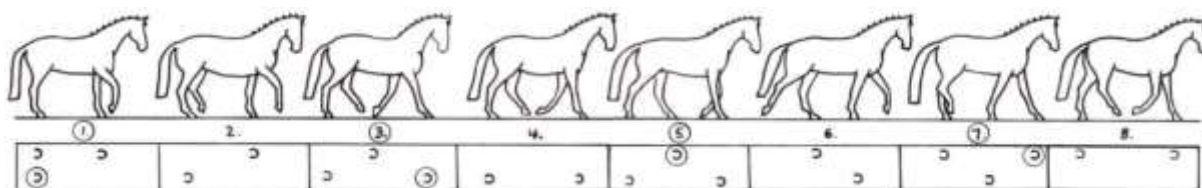
- 2.1 Peatuse ajal peab hobune seisma tähelepanelikult, hõivatult, liikumatult, otse ja riskülikukujuliselt nii, et raskus on ühtlaselt jaotatud kõigile neljale jalale. Kael peaks olema kuklast tõstetud nii, et kukal oleks kõrgeim punkt ja ninajoon oleks kergelt vertikaalset eespool. Püüdes „ratsmes” ja säilitades kerges ja pehmes sidet ratsaniku käega, võib hobune vaikselt suulisi mäluda ning peab olema valmis paigalt liikuma ratsaniku väikseima märguande peale.
- 2.2 Peatuse sooritamiseks suunatakse hobuse raskuse ratsaniku istmiku ning säärtes mõjul hobuse tagaosale, suunates hobust ratsaniku pehmet sulatud kätte ning peatudes peaaegu silmapilkselt, kuid mitte liialt järsult varem kindlaksmääratud kohas. Peatus valmistatakse ette mitmete poolpeatustega (vt Lisa 2 p 8).
- 2.3 Hindamises omab olulist tähtsust allüüride kvaliteet enne ja pärast peatust.
- 2.4 Üleminek peatusele tuleb sooritada selliselt, et ratsaniku sääre oleks nõutud tähe kohal.
- 2.5 Kui skeemis pole teisiti ette nähtud, peab hobune demonstreerima peatuse ajal liikumatust vähemalt 3 sekundit.
- 2.6 Skeemi alustamisel ja lõpetamisel peab hobune säilitama liikumatuse kogu ratsanikupoolse tervituse vältel.

3. Samm

- 3.1 Samm on korrapärane ja selgelt eristatav neljajätkiline marssiv allüür võrdse sammude intervalliga. Seesugune korrapärasus ja täielik lõdvestatus peavad säilima kõigis sammuharjutustes.

- 3.2 Kui ühe külje esi- ja tagajalg liiguvad peaaegu samaaegselt, võib sammust kujuneda külgliikumise taoline liikumine. Selline kõrvalekalldumine, millest võib kujuneda ebakorrapärase rütmiga (küliskäiku meenutav) samm, on tõsine viga allüüri juures.
- 3.3 Sammu liikidest eristatakse järgnevalt: **keskmine samm**, **koondsamm**, **pikendatud samm** ja **vaba samm**. Alati peaks sammuliigi muutuses nägema selget erinevust nii hoiakus kui jäljest üle astumises.
- 3.3.1 **Keskmine samm.** Mõõduka pikenemisega puhas, korrapärane ja sundimatu samm. Hobune püsib „ratsmes” ning astub energiliselt, kuid rahulikult, ühtlaste ja kindlate sammudega, tagajalad puudutavad maad esijalgade jälgedest eespool. Ratsanik säilitab kerge, pehme ja ühtlase sideme hobuse suuga, võimaldades pea ja kaela loomulikku liikumist.
- 3.3.2 **Koondsamm.** Hobune püsib „ratsmes” ja liigub edasi kindlalt, tõstetud ja kaarja kaelaga ning demonstreerib selgelt enesekandmise võimet. Pea asend läheneb vertikaalile, seejuures säilib kerge kontakti hobuse suuga. Tagajalad on hõivatud, kannaliigete töö on aktiivne. Allüür peaks alati püsima marssiva ning jõulisena, jalad peaksid astuma kindlas korrapärases järjekorras. Sammud haaravad vähem maad ning on kõrgemad kui keskmises sammus, liigete paindumine on silmatorkavam. Koondsamm on lühem kui keskmine samm, näidates üles suuremat aktiivsust.
- 3.3.3 **Pikendatud samm.** Hobune haarab nii palju maad kui võimalik, samas kiirustamata ja kaotamata sammude korrapärasust. Tagajalad puudutavad maad selgelt esijalgade jälgedest eespool. Ratsanik võimaldab hobusel pead ja kaela (ette ja alla) välja sirutada, seejuures kaotamata sidet suuga ning kontrolli kukla üle. Ninajoon peab asetsema selgelt vertikaalset eespool.
- 3.3.4 **Vaba samm.** Lõdvestatud allüür, kus hobusele antakse täielik vabadus kaela ja pea ette ja alla välja sirutamiseks. Sammude pikkus ning maa-haaramise aste (tagumised kabjad peavad esimeste kapjade jälgedest selgelt üle astuma) on otsustavateks teguriteks vaba sammu kvaliteedi määramisel. Hindamisel lähtutakse samadest üldprintsiipidest nagu pikendatud sammu puhul – v.a. kontakt, mis vaba sammu puhul puudub.
- 3.3.5 **Sirutamine pika ratsmega.** Antud harjutus näitab ilmekalt hobuse järeleandlikkust läbi selja ja kinnitab tema tasakaalu, elastsuse, kuulekuse ja lõdvestatuse olemasolu. Et ratsanik saaks õigesti sooritada harjutust „sirutamine pika ratsmega”, peavad ratsmed pikenema vastavalt sellele, kuidas hobune järk-järgult ette ja alla sirutab. Kui kael ette ja alla sirutub, peaks hobuse suu ulatuma enam-vähem ühele horisontaalsele liinile hobuse õlanukiga. Elastne ja stabiilne kontakt ratsaniku käega peab säilima. Allüür peab säilitama oma rütmi ja hobune peab jääma õlgadest kergeks, tagajalad peavad olema korralikult hõivatud. Ratsmete uuesti kätte võtmisel peab hobune aktsepteerima kontakti ilma vastuhakuta suust või kuklast.

Samm on neljataktiline allüür, millel on kaheksa faasi (numbrid ringides tähistavad rütmi).

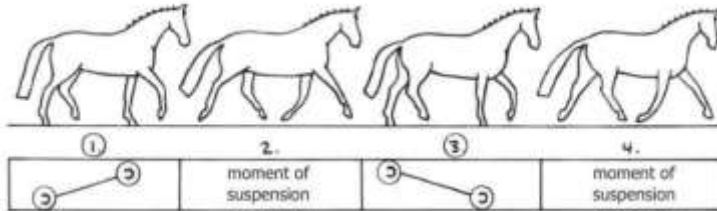
4. Traav

- 4.1 Traav on õhufaasiga eraldatud kahetaktiline allüür, kus maad puudutavad korraga erinevad diagonaalsed jalad (vasak esi- ja parem tagajalg ning vastupidi).
- 4.2 Traav peaks näitama vaba, aktiivset ja regulaarsete sammudega liikumist.
- 4.3 Traavi kvaliteeti hinnatakse üldmulje põhjal, st. jälgitakse sammude korrapära ja elastsust, kadentsi ja impulssi nii koondatud kui ka pikendatud allüüril. Kvaliteet tuleneb õõtsuvast seljast, aktiivselt hõivatud tagaosast ning võimest säilitada sama rütm ja loomulik tasakaal igas traavi liigis.
- 4.4 Traavi liigid on järgmised: **töötraav**, **sammude venitamine**, **koondtraav**, **keskmine traav** ja **pikendatud traav**.
- 4.5 **Töötraav.** Koondtraavi ja keskmise traavi vahepealne allüür, kus hobuse treenitus ei ole veel piisav ning ta ei ole veel valmis koondatud liikumiseks. Hobune näitab õiget tasakaalu, püsib „ratsmes”, liigub edasi ühtlaste, elastsete sammude ja hea kannaliigete tööga. Väljend „hea kannaliigete töö” toonitab tagaotsa aktiivse tegevuse tulemusena tekkiva impulsi tähtsust.
- 4.6 **Sammude venitamine.** Neljakaastaste hobuste skeemis nõutakse „sammude venitamist”. See on töötraavi ja keskmise traavi vahepealne etapp, kus hobuse treenitus ei ole veel piisav keskmiseks traaviks.
- 4.7 **Koondtraav.** Hobune püsib „ratsmes” ning liigub edasi tõstetud ja kaarja kaelaga. Aktiivselt hõivatud ja paindlikud kannaliigesed peavad säilitama energilise impulsi, võimaldamaks õlgadele suuremat liikumisvabadust ja demonstreerimaks täielikku enesekandmist. Vaatamata sellele, et hobuse sammud on lühemad kui teistes traavi liikides, ei tohi nende elastsus ega kadents väheneda.
- 4.8 **Keskmine traav.** See allüür on pikendatud traaviga võrreldes tagasihoidlikuma sammude pikenemisega, kuid sellest „ümaram”. Hobune liigub edasi kiirustamata ning selgelt pikenenud sammudega ja tagaosast lähtuva impulsi.

Ratsanik lubab hobusel hoida pead veidi rohkem vertikaalist eespool kui koond- ja töötraavis ning samal ajal pead ja kaela veidi allapoole viia. Sammud peaksid olema ühtlased ja kogu liikumine tasakaalus ja sundimatu.

- 4.9 **Pikendatud traav.** Hobune haarab nii palju maad kui võimalik. Säilitades sama kadentsi, pikendab ta oma samme maksimumini tugeva tagaotsast lähtuva impulsi tulemusena. Ratsanik võimaldab hobusel oma raami pikendada ja maad haarata ilma sealjuures kukla üle kontrolli kaotamata. Esijalad peaksid puudutama maad punktis, kuhu nad osutavad. Esi- ja tagajalad peaks pikenduse momendil võrdväärselt ettepoole sirutuma. Kogu liikumine peaks olema hästi tasakaalus ning üleminek pikendatud traavilt koondtraavile peaks toimuma sujuvalt, viies rohkem koormust tagaotsale.

- 4.10 Kogu traavitöö toimub täisistakus, kui skeemis ei ole nõutud või lubatud teisiti.

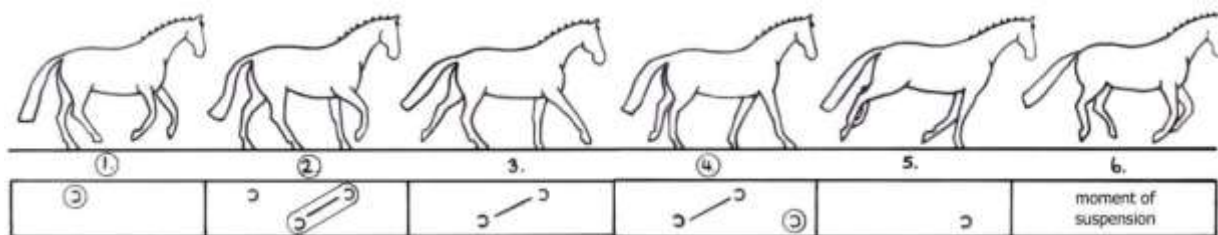

Traav on kahetaktiline allüür, millel on neli faasi (numbrid ringides tähistavad rütmi). Teine ja neljas faas on õhufaasid.

5. Galopp

- 5.1. Galopp on kolmetaktiline allüür, kus näiteks paremast jalast galopi puhul on kabjalöökide järjekord selline: vasak tagajalg, vasak diagonaal (üheaegselt vasak esijalg ja parem tagajalg), parem esijalg. Sellele järgneb õhufaas, kus hobuse kõik neli jalga on maast lahti, enne kui algab uus galopisamm.
- 5.2. Galopisammud on alati kerged, korrapärased ja kadentseeritud. Üleminek galopile peab toimuma kõhkluseta.
- 5.3. Galopi kvaliteeti hinnatakse üldmulje põhjal, st. jälgitakse sammude korrapärasust ja kergust, ülesmärke suundumust ja kadentsi, mis tulenevad ratsme aktsepteerimisest järeleantud kuklaga, aktiivse kannaliigete tööga saavutatud tagaosa hõivatusest ning võimest säilitada sama rütm ja loomulik tasakaal ka üleminekul ühest galopi liigist teise. Sirgjoonelistel liikumistel peaks hobune peaks alati liikuma täiesti otse ja kaarsõitudel olema õigesti painutatud.
- 5.4. Galopi liigid on: **töögalopp, sammude venitamine, koondgalopp, keskmine galopp ja pikendatud galopp.**
- 5.4.1 Töögalopp. Koondgalopi ja keskmise galopi vahepealne allüür, kus hobuse treenitus ei ole veel piisav ega valmis koondatud liikumisteks. Hobune näitab head loomulikku tasakaalu, püsib „ratsmes”, liigub edasi ühtlaste kergete ja elastsete sammude ning hea kannaliigete tööga. Väljend „hea kannaliigete töö” toonitab tagaotsa aktiivse tegevuse tulemusena tekkiva impulsi tähtsust.
- 5.4.2 Sammude venitamine. Neljaaastaste hobuste skeemis nõutakse „sammude venitamist”. See on töögalopi ja keskmise galopi vahepealne etapp, kus hobuse treenitus ei ole veel piisav keskmiseks galopiks.
- 5.4.3 Koondgalopp. Hobune püsib „ratsmes” ning liigub edasi tõstetud ja kaarja kaelaga. Aktiivselt hõivatud kannaliigesed säilitavad energilist impulssi, võimaldamaks õlgadele suuremat liikumisvabadust ja seeläbi demonstreerides täielikku enesekandmist ja ülesmärke suundumust. Vaatamata sellele, et hobuse sammud on lühemad kui teistes galopi liikides, ei tohi neist kaduda elastsus ja kadents.
- 5.4.4 Keskmine galopp. Töögalopi ja pikendatud galopi vahepealne allüür. Hobune liigub edasi kiirustamata, selgelt pikenenud sammude ning tagaosast lähtuva impulsiga. Ratsanik lubab hobusel hoida pead veidi rohkem vertikaalist eespool kui koond- ja töögalopis, samas pead ja kaela veidi allapoole tuues. Sammud peaksid olema tasakaalus ja sundimatu.
- 5.4.5 Pikendatud galopp. Hobune haarab nii palju maad kui võimalik. Samme pikendatakse maksimumini kiirustamata. Hobune säilitab rahulikkuse, kerguse ja jääb sirgeks, seda kõike võimsa tagaotsast lähtuva impulsi tulemusena. Ratsanik võimaldab hobusel oma raami pikendada ja maad haarata ilma sealjuures kukla üle kontrolli kaotamata. Kogu liikumine peaks olema hästi tasakaalus ning üleminek pikendatud galopilt koondgalopile peaks toimuma sujuvalt, viies rohkem koormust tagaotsale.
- 5.4.6 Kontragalopp. Kontragalopp on tasakaalul ja otsesusel põhinev harjutus, mida tuleb sooritada koondatuses. Kontragalopis juhib õiges kabjalöökide järjekorras liikumist hobuse välimine esijalg, hobune on kuklast asetatud selle esijala poole. Hobuse esijalg peaks liikuma tagajalaga samas jäljes.
- 5.4.7 Jalavahetus sammu kaudu. See on harjutus, kus pärast vahetut üleminekut galopilt sammule, tõstetakse hobune pärast kolme kuni viit selgelt määratletud sammu koheselt uuesti galopile teisest jalast.
- 5.4.8 Jalavahetus õhus. Jalavahetus õhus hõlmab nii juhtivat esi- kui tagajalga. Vahetus sooritatakse sünkroonselt õhufaasis, ühe galopisammu vältel. Ratsaniku juhtimisvõtted peavad olema täpsed ja märkamatud.

- 5.4.9 Seeriajalavahetused. Jalavahetusi õhus võib sooritada ka seeriatena nii 4, 3, 2 või iga sammu tagant. Hobune püsib ka seeriajalavahetustel otse, säilitades kerguse, rahulikkuse ja elava impulsi ning hoides sama rütmi ja tasakaalu kogu seeria jooksul. Et mitte takistada ega pidurdada jalavahetuste kergust, sujuvust ja maa-haaramist seerialtel, tuleb selleks tagada piisav impulss.
- 5.5. Õhu kaudu jalavahetuste eesmärk: Näidata hobuse reaktsiooni, tundlikkust ja kuulekust jalavahetuse märguannetele.

Galopp on kolmetaktiline allüür, millel on kuus faasi. Galopi kuues faas on õhufaas.

6. Taandamine

- 6.1 Taandamine on diagonaalsete jalgade liikumine kahetaktilises rütmis tagurpidi, ilma õhufaasita. Mõlemad diagonaalsete jalgade paarid tõusevad ja astuvad tagasi maha nii, et esijalad liiguvad samas jäljes tagajalgadega.
- 6.2 Terve harjutuse vältel peab hobune olema „ratsmes” ja säilitama soovi edasi liikumiseks.
- 6.3 Ootusärevus või liikumise ennetamine, kontaktile vastu hakkamine või selle vältimine, tagaosa kõrvale kaldumine sirgelt joonelt, tagajalgade passiivsus ja laiali astumine ning esijalgade lohistamine on tõsised vead.
- 6.4 Samme loetakse mõlema esijala tagasi astumistest. Peale taandamist vajaliku sammude arvu võrra peaks hobune näitama riskikülilikukujulist peatust või koheselt nõutud allüüris edasi liikuma. Skeemides, kus on nõutud taandamine ühe hobuse pikkuse võrra, tuleks seda sooritada kolme või nelja sammuga.
- 6.5 Taandamise seeria (*Schaukel*) on kombinatsioon kahest taandamisest, mille vahel hobune teatud arvu samme edasi astub. Taandamise seeria tuleks sooritada selgete üleminekute ja täpselt nõutud arvu sammudega.

7. Üleminekud

- 7.1 Allüüri ja tempo muutused peaksid olema näidatud selgelt ning täpselt selleks ettenähtud kohas. Allüüri kadents (v.a. sammus) peaks säilima hetkeni, mil allüür või harjutus muutub või hobune peatub. Allüürisisesed üleminekud peavad olema selgelt määratletavad ning hobuse rütm ja kadents peavad säilima. Hobune peaks olema rahulik, säilitama kerge kontakti ja korrektse hoiaku. Sama kehtib ka üleminekute kohta ühelt harjutuselt teisele, näiteks passaažilt piaffeele ja vastupidi.

8. Poolpeatused

- 8.1 Iga harjutus või üleminek peaks olema ettevalmistatud märkamatu, vaevalt aimatavate poolpeatustega. Poolpeatatus on peaaegu samaaegne ratsaniku ristluu, säärted ja käte koordineeritud tegevus, mille eesmärgiks on muuta hobune tähelepanelikumaks ja tasakaalustada teda enne harjutuste sooritamist või üleminekut teisele allüürile. Eesmärgiks on suurema koormuse viimine hobuse tagaosale, parandamiseks tagajalgade aktiivsust ning tagaosa tasakaalu - mis omakorda kergendab esiotsa ning parandab hobuse tasakaalu tervikuna.

9. Suunamuutused

- 9.1 Suunamuutusel peaks hobune olema läbi keha painutatud ja järgima oma liikumistrajektoori, jäädes paindlikuks ning kuulates ratsaniku märguandeid vastuhakuta ja tempot, rütmi või kiirust muutmata.
- 9.2 Suunamuutusi võib sooritada järgnevalt:
- 9.2.1 Täisnurkne pööre, sinna alla kuulub ka nurga läbi sõitmine ($\frac{1}{4}$ umbes 6 m voldist).¹
- 9.2.2 Lühike ja pikk diagonaal.
- 9.2.3 Suunamuutusega poolvoldid ja poolringid.
- 9.2.4 Poolpiruetid ja pöörded tagaotsal.
- 9.2.5 Serpentiinid.
- 9.2.6 Siksak küljendused². Hobune peaks olema enne suuna muutmist hetkeks otse.

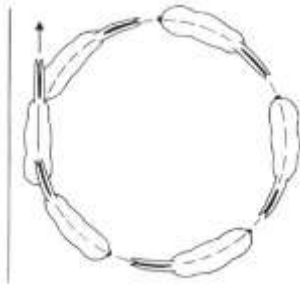
¹ Nurga läbi sõitmise trajektoor võib olla ka suurem, see sõltub hobuse treenituse astmest ning skeemi tasemest.

² Siksak – liikumine, mis sisaldab rohkemat kui kahte küljendust suuna muutmiseks.

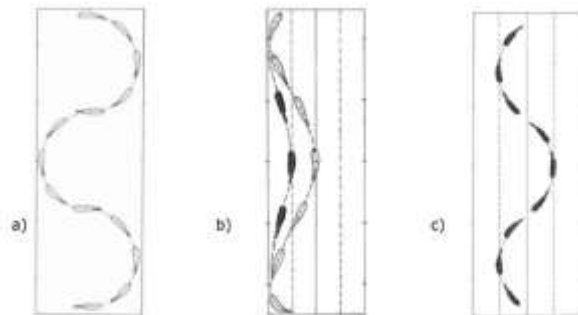
10. Jäljekujundid ja muud harjutused

- 10.1 Skeemides esinevad jäljekujundid on voldid, serpentiinid, voldikaheksad, tagasisõidud jne.

- 10.1.1 **Volt.** Volt on 6, 8 või 10 m diameetriga ring. Suurema kui 10-meetrise voldi puhul kasutatakse terminit "ring" koos viitega diameetrile.

- 10.1.2 **Serpentiin.** Serpentiin, mille aasad puudutavad väljaku pikka külge, koosneb võrdsetest sirgjoonega ühendatud poolringidest. Keskliini ületamise ajal peaks hobune olema paralleelne väljaku lühikese küljega (a). Ühendava sirge pikkus varieerub sõltuvalt poolkaarte suurustest. Serpentiinid, millel on üks aas väljaku pikal küljel, sõidetakse 5 või 10 m kauguselt rajast (b). Serpentiinid keskliini ümber sõidetakse veerandliinide (c) vahel.

- 10.1.3 **Voldikaheksa.** See kujund koosneb kahest võrdse suurusega voldist või ringist (vastavalt skeemis ette nähtule), mis on omavahel ühendatud kaheksa keskkohas. Ratsanik peaks panema oma hobuse otseks hetk enne suunamuutust kujundi keskel.

- 10.1.4 **Suunamuutus mööda ringi ning suunamuutus kahe poolvoldiga** sõidetakse kahe sümmeetrilise poolvoldina, hobune pannakse keskliinil hetkeks otse enne kui teda uues suunas asetatakse ja painutatakse.
- 10.1.5 **Tagasisõit** vastab esimeses osas poolvoldile. Seejärel juhitakse hobune mööda sirgjoont rajale tagasi skeemis ettenähtud tähte.
- 10.1.6 **Ratsme ette andmine** (*Überstreichen*) Selge ratsmekontakti lahtilaskmine, milleks ratsanik viib käed 2 kuni 3 hobusepikkuse jooksul umbes kahe käelaiuse võrra nähtavalt ettepoole. Hobuse enesekandmine ja hoiak peab säilima, kusjuures hobune võib nina mõnevõrra selgemalt vertikaalist ettepoole viia. Tempo, rütm, sirgus ja allüüri kvaliteet ei muutu. Vastavalt skeemile võib see harjutus olla sooritatud kas ühe või mõlema käega.
- 10.2 **Ratsme pikaks andmine** (*"Zügel-aus-der-Hand-kauen-lassen", Streching the Frame*). Ratse antakse vähehaaval järgi, hobuse kael liigub ette-alla, nii kaugele, kui hobuse tasakaal seda võimaldab. Kindel side hobuse suuga säilib. Hobune säilitab allüüri kvaliteedi, rütmi, tempo ja tagaosa aktiivsuse. Nina püsib vertikaalist eespool. Venitamise tõttu ei ole kukal enam kõrgeim punkt. Harjutust sooritatakse tavaliselt kas 20 m ringil või poolringil.
- 10.3 **Jalavahetus läbi traavi** sooritatakse üleminekuga galopilt traavile ning traavilt galopile teisest jalast mitte rohkema kui 3-4 traavisammuga.

11. Sääre eest astumine

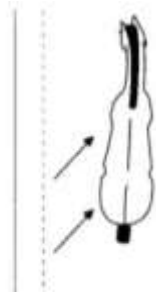
- 11.1 Sääre eest astumise eesmärk on demonstreerida hobuse painduvust ja hobuse külgmist tundlikkust.
- 11.2 Sääre eest astumine sooritatakse võistlustel tavaliselt töötraavis. Hobune on asetatud peaaegu otse, v.a. kukla kerge vastupidine asetus liikumise suunale nii, et ratsanik näeb hobuse ripsmeid ja ninasõõret. Sisemised jalad mööduvad ja ristuvad välimiste jalgade ees. Sääre eest astumine peaks olema osa hobuse treeningust, enne seda

kui ta on valmis koondatud tööks. Hiljem, koos raskema „õlad sees“ harjutusega, on sääre eest astumine parim vahend hobuse painduvaks, lõdvestunumaks ja vabamaks muutmisel, parandamaks tema allüüride vabadust, elastsust ja regulaarsust ning liikumiste harmooniat, kergust ja sundimatust.

- 11.3 Sääre eest astumist võib sooritada „diagonaalil“, mispuhul hobune peaks olema võimalikult paralleelne väljaku pika seinaga, ent hobuse esiots peaks olema kergelt tagaosast eespool. Harjutust võib sooritada ka „seina ääres“, mispuhul peaks hobune olema umbes 35-kraadise nurga all liikumissuuna suhtes.

Sääre eest astumine seinä ääres

Sääre eest astumine diagonaalil

12. Koondavad külgliikumised

- 12.1 Külgliikumiste (v.a. sääre eest astumine) põhieesmärk on arendada ja suurendada tagaosä aktiivset tööd ja seeläbi ka koondatuse astet.
- 12.2 Kõigis külgliikumistes – õlad sees, travers, renvers ja küljendus - on hobune kergelt painutatud ja liigub mitmes jäljes.
- 12.3 Paine või kuklaasetus ei tohi kunagi olla liialdatud nii, et see häiriks liikumise rütmi, tasakaalu ja voolavust.
- 12.3.1 Külgliikumistel peaks allüür säilitama oma vabaduse, regulaarsuse ning jätkuva impulsi, samas olema nõtkes, kadentseeritud ja tasakaalus. Tihti kaob impulss kui ratsanik püüab hobust ainult painutada ja külje poole lükata.
- 12.3.2 Külgliikumistest tähtsamad on õlad sees, travers, renvers ja küljendus.

- 12.3.3 **Õlad sees.** „Õlad sees“ on harjutus, mis sooritatakse koondtraavis ning kus hobune liigub kolmes jäljes. Hobune on painutatud kergelt, ent ühtlaselt ümber ratsaniku sisemise sääre, ning säilitab aktiivse hõivatuse, kadentsi ning liigub stabiilse ca. 30-kraadise nurga all. Hobuse sisemine esijalg möödub ja ristub välimise esijala ees. Sisemist puusa allapoole tuues astub sisemine tagajalg ettepoole, hobuse raskuskeskme alla, samasse jälge välimise esijalaga. Hobune on painutatud liikumisele vastupidises suunas.

- 12.3.4 **Travers.** Traversit võib sooritada kas koondtraavis või koondgalopis. Hobune on painutatud kergelt ümber ratsaniku sisemise sääre, ent paindenurk on suurem kui „õlad sees“ liikumisel. Näidata tuleks stabiilset, ca. 35-kraadist nurka (eest ja tagant on näha neli jälge). Esiots püsib rajal ning tagaosä on lükatud rajalt sisse. Hobuse välimised jalad mööduvad ja ristuvad sisemiste jalgade ees. Hobune on painutatud liikumise suunas.

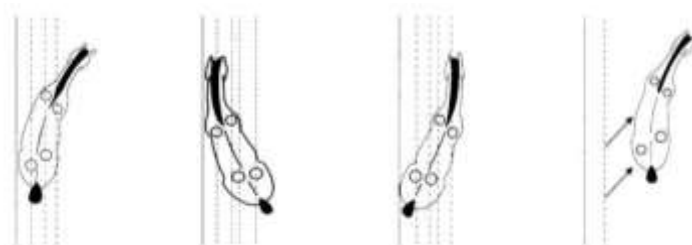
Et alustada traversit, peab tagaosä kas rajalt sisse toodama või peale nurka või ringi ei tooda seda rajale tagasi. Traversi lõpetamisel tuuakse hobuse tagaosä uuesti rajale (ilma igasuguse kukla/kaela vastupidise painutuseta), just nagu ringi lõpetamisel. Traversi eesmärgid: näidata sujuvat korrektse paindega koondtraavi sirgel liinil. Esi- ja tagajalad ristuvad, tasakaal ja kadents peavad säilima.

- 12.3.5 **Renvers.** Renvers on pöördliikumine traversi suhtes. Tagaosä püsib rajal, kuid esiots tuuakse sissepoole. Renversi lõpetamisel tuuakse esiosa rajal oleva tagaosäga ühele joonele. Ülejäänud põhimõtted ja tingimused on renversile samad, mis traversile. Hobune on painutatud kergelt ümber ratsaniku sisemise jala. Hobuse välimised jalad mööduvad ja ristuvad sisemiste jalgade ees. Hobune on painutatud liikumise suunas. Renversi eesmärgid: näidata sujuvat koondtraavi sirgel liinil, suurema paindega kui harjutuses „õlad sees“. Esi- ja tagajalad ristuvad, tasakaal ja kadents peavad säilima.

- 12.3.6 **Küljendus.** Küljendus on traversi eriliik, mida sooritatakse mitte seinä ääres vaid diagonaalil. Harjutust võib sooritada koondtraavis (küris ka passaažis) või koondgalopil. Hobune peaks olema kergelt painutatud liikumise suunas ümber ratsaniku sisemise jala ning säilitama ühtlase kadentsi ja tasakaalu kogu harjutuse jooksul. Andmaks õlgadele suuremat vabadust ja liikumisulatust, peab säilima impulss, eriti tagumise sisemise jala aktiivne hõivatus. Hobune on peaaegu paralleelne maneeži pika küljega, esiots peaks liikuma tagaosast veidi eespool. Traavis mööduvad ja ristuvad välimise jalad sisemiste jalgade ees. Galopis sooritatakse harjutus edasi/küljele viivate sammude seeriana.

Küljenduse eesmärgid traavis: näidata sujuvat koondtraavi diagonaalsel liinil, suurema paindenurgaga kui „õlad sees“ harjutusel. Esi- ja tagajalad ristuvad, tasakaal ja kadents säilivad.

Küljenduse eesmärgid galopil: demonstreerida ning arendada galopi nõtkust ja koondatust, liikudes sujuvalt edasi ja küljele, kaotamata rütmi, tasakaalu ning pehmust ja järeleandlikkust paindele.

Ölad sees

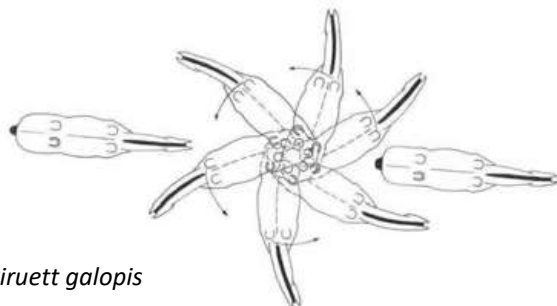
Travers

Renvers

Küljendus

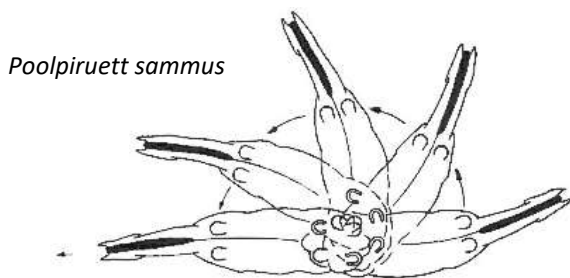
13. Piruet, poolpiruet ja pööre tagaotsal

- 13.1 Piruet (poolpiruet) on kahes jäljes sooritatud 360° (180°) pööre. Esiots liigub ümber tagaosa ning pöörde raadius on võrdne hobuse pikkusega.
- 13.2 Piruette sooritatakse üldjuhul kas koondsammul või koondgalopil, aga neid võib sooritada ka piaffees.
- 13.3 Pirueti (poolpirueti) sooritades liiguvad esijalad ja tagumine välimine jalg ümber sisemise tagajala. Sisemine tagajalg joonistab nii väikese ringi kui võimalik.
- 13.4 Olenemata allüürist, milles piruet (poolpiruet) sooritatakse, on hobune kergelt painutatud pööramise suunas, püsib kerge kontaktiga „ratsmes“ ning pöörab sujuvalt ümber, säilitades antud allüürile omase kabjalöökide sageduse ja ajastuse. Kukul püsib kogu harjutuse jooksul kaela kõrgeima punktina.
- 13.5 Pirueti (poolpirueti) sooritades peab hobune säilitama oma aktiivsuse (k.a. sammus) ning ei tohi kunagi astuda tagasi või küljele.
- 13.6 Galopis pirueti või poolpirueti sooritades peab ratsanik koondatust esile tuues säilitama ka hobuse kerguse. Hobuse tagaosa on aktiivselt hõivatud ja veidi allapoole toodud, demonstreerides liigete head painduvust. Galopisammude kvaliteet enne ja pärast pirueti on lahutamatu osa harjutusest kui tervikust. Galopisammud peaksid näitama kõrgendatud aktiivsust ja koondatuse astet enne pirueti, tasakaal peaks säilima ka pirueti lõpul.
- 13.7 Pirueti ja poolpirueti eesmärk galopis: näidata hobuse valmidust pöörata väikesel raadiusel ümber sisemise tagumise jala, kerge paindega pöörde suunas, säilitades galopi aktiivsust ja puhtust, otsesust ja tasakaalu enne ja pärast pööret ning näidata selgeid galopisamme pöörde ajal. Pirueti või poolpirueti sooritades peavad kohtunikud suutma eristada korrektseid galopisamme vaatamata sellele, et diagonaalsed jalad – sisemine tagajalg, välimine esijalg – ei puuduta maad samaaegselt.

Piruet galopis

- 13.8 Pirueti (poolpirueti) kvaliteeti hinnatakse paindlikkuse, kerguse, korrapärasuse, täpsuse ning pöördesse sisenemise ja väljumise sujuvuse alusel. Galopipiruet tuleks sooritada 6-8 sammuga, poolpiruet galopis vastavalt 3-4 sammuga.
- 13.9 Poolpiruetid sammus (180°) sooritatakse koondsammus, säilitades koondatust kogu harjutuse kestel. Kui hobune väljub poolpiruetist, pöörab ta tagasi rajale tagumisi jalgu ristamata.

Poolpiruet sammus

- 13.10 Pööre tagaotsal sammus. Noorematele hobustele, kes ei suuda veel näidata koondsammu, on pööre tagaotsal harjutus, mis valmistab hobust ette koondamiseks. Pööre tagaotsal sooritatakse keskmiselt sammult. Hobust valmistades selleks ette poolpeatustega, et samme veidi lühendada ning parandada hobuse võimet tagajalgade liigete painutamiseks. Hobune ei peatu ei enne ega pärast pööret. Pööret tagaotsal võib sooritada suurema

raadiusega (ca ½ m) kui poolpiruetti sammus, aga treeningskaala nõudmised rütmi, kontakti, aktiivsuse ning otsesuse suhtes samad, mis poolpiruetti puhul.

- 13.11 Pööre tagaotsal peatusest peatuseni (180°). Üks või kaks edasiviivat sammu pöörde alguses on lubatud, et säilitada edasilikumise tendentsi. Muud kriteeriumid on samad, mis harjutuse „pööre tagaotsal sammus“ puhul.

14. Passaaž

- 14.1 Passaaž on rütmiline, väga koondatud, kõrge ja kadentseeritud traav. Seda iseloomustab rõhutatud tagaotsa aktiivsus, rohkem aktsenteeritud põlvede ja kannaliigete paindumus ja liikumise graatsiline elastsus. Kumbki jalgade diagonaalne paar tõuseb ja laskub tagasi maapinnale vaheldumisi, kadentseeritult ja pikendatud õhufaasiga.
- 14.2 Üldjuhul peaks tõstetud esijala kabja varbaosa olema tasapinnas teise esijala kämblaluu keskpunktiga. Tõstetud tagajala kabja varbaosa peaks olema teise maas oleva tagajala sõrgatsiliigesest pisut ülalpool.
- 14.3 Kael peaks olema tõstetud ja graatsiliselt kaarjas, kukal peaks olema kaela kõrgeim punkt ning ninajoon olema enam-vähem vertikaalis. Hobune peaks kergelt ja pehmelt „ratsmes“ püsima, sealjuures kadentsi muutmata. Impulss on alati elav ja rõhutatud.
- 14.4 Taga- või esijalgade ebaühtlased sammud, esi- või tagaotsa kõikumine ühele ja teisele poole, samuti esi- või tagajalgade krampplikud sammud ning tagajalgade lohistamine või topeltsammud õhufaasi ajal on tõsised vead.
- 14.5 Passaaži eesmärgiks on traavis näidata koondatuse kõrgeimat astet, kadentsi ja õhufaasi.

15. Piaffee

- 15.1 Piaffee on kõrge koondatuse astmega, kõrgendatud ja rütmiline diagonaalne liikumine, mis jätab mulje, et hobune püsib ühel kohal. Hobuse selg on paindub ja elastne. Tagaosa on kergelt allapoole toodud ja aktiivselt hõivatud läbi hea kannaliigete töö, andes suure vabaduse, kerguse ja liikumisulatuse õlgadele ja esiotsale. Kumbki diagonaalsete jalgade paar tõuseb ja laskub tagasi maapinnale vaheldumisi, vetruvalt ja korrapäraselt.
- 15.2 Üldjuhul peaks tõstetud esijala kabja varbaosa olema teise maasoleva esijala kämblaluu keskpunktiga samal tasapinnal. Tõstetud tagajala kabja varbaosa peab olema teise maasoleva tagajala sõrgatsiliigesest pisut ülalpool.
- 15.3 Kael peab olema tõstetud ja graatsiliselt kaarjas, kukal peaks olema selle kõrgeimaks punktiks. Hobune peaks püsima „ratsmes“ järeleandliku kuklaga, säilitades pehmet kontakti. Hobuse keha peab liikuma nõtkelt ja harmooniliselt.
- 15.4 Piaffee peab näitama tõelist pühendumust ja olema alati sooritatud elavalt ja aktiivselt ning sellele iseloomuliku perfektse tasakaaluga. Kuigi tundub, et hobune püsib ühe koha peal, võib märgata nähtavat tendentsi edasipürgimiseks, mis on tingitud hobuse innukast valmisolekust liikuda edasi niipea, kui talle selleks märku antakse.
- 15.4.1 Väiksemgi tagasi astumine, taga- või esijalgade ebaregulaarsed või krampplikud sammud, selgete diagonaalsete sammude puudumine, taga- või esijalgadega risti astumine, esiotsa või tagaosa kõikumine ühele ja teisele poole, taga- või esijalgade vahe suurenemine, liigne edasi liikumine või topeltsammudega rütm on tõsised vead.
- 15.5 Piaffee eesmärgiks on näidata koondatuse kõrgeimat astet, jättes mulje ühe koha peal liikumisest.

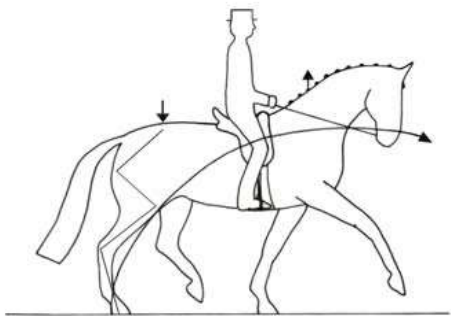
16. Impulss / Allumine

- 16.1 Impulss on termin väljendama tagaotsa tekitatud innuka ja energilise, kuid kontrollitud edasitõukava energia ülekandumist hobuse jõuliseks liikumiseks. See saab täielikult väljenduda ainult hobuse pehmes ja õõtsuvas seljas, mida juhib pehme kontakt ratsaniku käega.
- 16.2 Kiirusel on impulsiga iseenesest vähe tegemist, kiirustamise tulemuseks on tihti allüüride lamedaks muutumine. Impulsi nähtavaks omaduseks on rõhutatud tagajala töö, mis on pigem ühtlaselt energiline kui katkendlikult rütmikas. Kui tagajalg tõuseb maast, siis peaks kannaliiges kõigepealt liikuma pigem ette kui üles, mitte mingil juhul tahapoole. Impulsi esmaseks kriteeriumiks on aeg, mida hobune peaks veetma rohkem õhus kui maas. Impulss on seega nähtav ainult nendes allüürides, millel on lennufaas.
- 16.3 Impulss on eeltingimuseks heale koondatusele nii traavis kui galopis. Kui ei ole impulssi, siis pole ka midagi, mida koondada.
- 16.4 Allumine ei tähenda mitte alistumist, vaid kuulekust, mis avaldub pideva tähelepanelikkuse, püüdlikkuse ja enesekindlusena kogu hobuse käitumises ning ka harmoonias, kerguses ja sundimatuses, mida hobune näitab erinevaid harjutusi sooritades.
- 16.5 Allumise aste avaldub ka selles, kuidas hobune ratset võtab: kerge ja pehme kontaktiga ning järeleandliku kuklaga. Ratsaniku käele vastu hakkamine ja selle vältimine, olles kas „üle ratsme“ või „ratsme taga“, viitab puudulikule allumisele. Peamine kontakt hobuse suuga peab toimuma läbi trenselsuuliste.
- 16.6 Keele suust välja või üle suuliste ajamine või ülestõmbamine, närviline hammaste krigistamine ning ka sabaga vehkimine on peamiselt ärevuse, pingesoleku ja vastuhakkamise tunnused ning seda peavad kohtunikud arvesse võtma nii antud harjutuse hinde puhul kui ka „Üdmulje“ üldhinde juures.

- 16.7 Esimene mõttekäik allumisest rääkides on hobuse valmidus aru saada, mida temalt nõutakse ja tema piisav usaldus ratsaniku suhtes, mis võimaldab tal vastata ratsaniku juhtimisvõtetele ilma hirmu ja pingeta.
- 16.8 Hobuse otsesus, ülesmäge suundumus ja tasakaal võimaldavad tal püsida ratsaniku „sääre ees“ ja liikuda vastuvõtlikku ning enesekandevõimelisse kontakti suulistega. Just see loobki pildi harmooniast ja kergusest.
- 16.9 Võistluskkeemi põhiliste nõudmiste/harjutuste täitmine on allumise põhikriteerium.

17. Koondatus

- 17.1 Hobuse koondamise eesmärk on:
 - 17.1.1 Edasi arendada ja parandada ratsaniku lisaraskusest rohkem või vähem häiritud hobuse tasakaalu ja kandevõimet.
 - 17.1.2 Arendada ja suurendada hobuse võimet oma tagaotsa allapoole tuua ja tagajalgadega aktiivselt töötada, suurendades esiotsa kergust ja liikumisvabadust.
 - 17.1.3 Lisada hobusele kergust ja enesekandevõimet ning muuta temaga sõitmine meeldivamaks.
- 17.2 Koondatuseni jõutakse poolpeatuste ja külgliikumiste (nt „õlad sees“, travers, renvers ja küljendus) abil.
- 17.3 Koondatus saavutatakse ja arendatakse edasi ratsaniku istaku, säärite ja kontrollivate käte kasutamisega tagajalgade energia hõivamisel. Painduvad ja elastsed liigesed võimaldavad hobuse tagajalgadel astuda kaugemale ette, hobuse kere alla. Ometigi ei tohi tagajalad olla hõivatud nii kaugel hobuse all, et hobuse „kandepind“ seeläbi liiga väikeseks muutub ja liikumist takistab. Sellisel juhul pikendatakse ja tõstetakse selja joont liiga palju jalgade raskuskeskme suhtes, stabiilsus halveneb ja hobusel on raske leida harmoonilist ja korrektset tasakaalu. Teisalt, liiga pika „kandepinnaga“ hobune, kes ei saa või ei taha oma tagajalgu kaugemale kere alla tuua, ei suuda mitte kunagi saavutada piisavat koondatust, mida iseloomustaks kergus, enesekandevõime ning tagaosa aktiivsusest lähtuv energiline impulss.
- 17.4 Hobuse pea ja kaela hoiak koondatud allüürides sõltub hobuse treenituse astmest ja mõningal määral ka tema kehaehitusest. Koondatud hobuse kaela on sundimatult tõstetud ning moodustab harmoonilise kaare turjast kuklani, mis on kaela kõrgeimaks punktiks. Hobuse ninajoon asub veidi vertikaalist eespool. Sel momendil kui ratsanik rakendab oma juhtimisvõtteid hetkeliseks ning mööduvaks koondamismärguandeks, võib hobuse pea liikuda enam-vähem vertikaali. Kaela kaarsus on otseselt seotud koondatuse astmega.

Koondatus

18. Ratsaniku istak ja juhtimisvõtted

- 18.1 Kõik harjutused peaks sooritamata peaaegu vaevumärgatavate juhtimisvõtetega ning ilma nähtava ratsanikupoolse pingutusest. Ratsanik peab olema hästi tasakaalus, elastne, istuma sügaval sadula keskel, tema niuded ja puusad peaksid sujuvalt järgima ning vastu võtma hobuse liikumist, nõtked reied ja sääred peaksid olema kindlalt paigas ning korralikult allapoole sirutatud, kand jala kõige madalama punktina. Ülakeha peaks olema sirge ja pingevaba. Kontakt hobuse suuga peaks olema ratsaniku istakust sõltumatu. Käed peaksid püsima kindlalt ja rahulikult üksteise lähedal, põial käe kõrgeima punktina. Künarnukid peaksid jääma keha lähedale ning sirge joon peaks viima elastsest künarnukist läbi käe kuni hobuse suuni. Kõik need kriteeriumid võimaldavad ratsanikul hobuse liikumisega sujuvalt ja vabalt kaasa minna.
- 18.2 Ratsaniku juhtimisvõtete efektiivsus määrab skeemis esitavate harjutuste täpse täitmise. Kui harjutus on määratud täitmiseks teatud tähes, siis tuleks see sooritada hetkel kui ratsaniku keha on antud tähe kohal. Erandiks on üleminekud kus hobune läheneb tähele diagonaalselt või perpendikulaarselt. Sel juhul tuleks üleminek sooritada siis, kui hobuse nina jõuab rajale tähe juures nii, et hobune on ülemineku sooritamise ajal sirge.
- 18.3 Alati peab säilima mulje hobuse ja ratsaniku harmoonilisest koostööst.
- 18.4 Peale peatuse ja tervituse, kus ratsanik peab võtma ratsmed ühte kätte, on koolisõiduvõistlustel kahe käega juhtimine skeemis kohustuslik. Diskreetne patsutus kaelale, kas julgustuseks või pärast hästi täidetud harjutust, on täiesti aktsepteeritav. Samuti võib ratsmed ühte kätte võtta olukorras, kus ratsanikul tuleb silmast pühkida putukas või kohendada riietust/varustust.

Kui aga ratsanik võtab ratsmed ühte kätte, et ratsmeid või teist kätt teadlikult kasutada hobuse impulsi suurendamiseks või publikupoolse aplausi julgustamiseks, loetakse seda eksimuseks, mida võetakse arvesse nii harjutuse kui "Üldmulje" üldhinde juures.

- 18.5 Pärast sõidu lõppu, lahkudes võistlusväljakult sammus vaba ratsmega, võib ratsanik omal äranägemisel võtta ratsmed ühte kätte.
- 18.6 Muusikalised vabakavad. Vabakavades võib ratsanik raskusastme suurendamiseks sooritada teatud harjutusi ja üleminekuid, hoides ratsmeid ühes käes. – vt Lisa 3 „Muusikalised vabakavad“.

LISA 3 – MUUSIKALINE VABAKAVA (Musical Freestyle, Kür)

(Kohandatud FEI Guidelines for Judges – FEI Freestyle Tests)

1. Muusikaline vabakava: eesmärk, ülesehitus ja esitus
2. Muusikalise vabakava hindamine
3. Ülevaade harjutustest tasemete kaupa
4. Tehniline sooritus
5. Artistlik üldmulje

1. Muusikaline vabakava: eesmärk, ülesehitus ja esitus

- 1.1 **Eesmärk.** Vabakava (kür) on koolisõiduprogramm, kus ratsanik koostab ise skeemi ja sobitab selle enda valitud muusikaga. Vabakava peaks olema üles ehitatud mitmekülgsele ning leidlikult, demonstreerimaks tõelist harmoonilist tasakaalu hobuse ja ratsaniku vahel ning tõstmaks esile hobuse tugevamaid külgi. Esituses peaks eelkõige kajastuma koolisõidu klassikalise treeningpüramiidi järgimine ning korrektse treeningu põhialused.
- 1.2 **Kohustuslikud ja lubatud harjutused.** Esitus peab sisaldama vastava taseme vabakava programmis ettenähtud kohustuslikke elemente, mis on ära toodud vastava taseme vabakava hinnetelehel. Esitus võib sisaldada ka muid vastava taseme või madalama taseme harjutusi. Vt lähemalt Lisa 3 p 3.
- 1.3 **Keelatud harjutused.** Raskusastmest kõrgema taseme harjutuste tahtlik esitamine toob kaasa karistused. Vt lähemalt Lisa 3 p 4.3.
- 1.4 Vabakava alguses ja lõpus on kohustuslik peatus keskliinil ja tervitus.
- 1.5 **Vabakava normiaeg** on märgitud vastava taseme skeemi hinnetelehele. Aja arvestamine hakkab jooksmas siis, kui sõitja hakkab peatusest liikuma ja lõpeb lõputervitusega. Kui vabakava on kehtestatud normiajast pikem või lühem, siis tuleb artistlikkuse hinnete kogusummast karistusena maha võtta 0.5%. Andeks antav on kuni 10 sek kummalegi poole nihkumine, eriti kui tegu on häirivate ilmastikutingimustega või helisüsteemi probleemidega.
- 1.6 Võistleja peab võistlusväljakule sisenema hiljemalt 30 sek peale muusika algust. Vastasel juhul märgitakse võistlejale selle eest tehniline viga -0.5%.
- 1.7 Vigade ja karistuspunktide arvestamise kohta vt KSM art 12.3.4.
- 1.8 **Helisüsteemi häired.** Juhul kui võistleja Küri muusika katkeb helisüsteemi vea tõttu ning viga pole võimalik koheselt parandada, siis võib võistleja „C“ kohtuniku loal väljakult lahkuda ning võistluste ajakavast kinni pidamiseks tuleks võistlejale pakkuda võimalus oma sooritus lõpetada kas võistluste lõpus või vaheajal. Võistleja võib oma äranägemise järgi sooritust otsast peale alustada või poolelijäänud kohast jätkata. Kummalgi juhul juba pandud hindeid ei muudeta. Kui katkestuse põhjustas võistleja poolt antud vigane helikandja, siis võistlejal uuesti sõita ei lubata. Kui muusika katkeb veidi enne esituse lõppu, peaks võistlejal lubatama esitus katkestamata lõpetada, muusikakatkestus ei tohiks mõjutada hindeid.

2. Muusikalise vabakava hindamine

- 2.1 Üldjuhul on vabakavade hinded kõrgemad kui sama taseme tehnilistes skeemides, sest vabakavas võib ratsanik ise valida harjutuste sooritamise järjekorda ning rõhuasetust, vajadusel korrata ebaõnnestunud harjutust parema lõpphinde saamise eesmärgil, tuua esile oma hobuse tugevamaid külgi ning lisada sobiva muusikavalikuga esituse harmooniat ning atraktiivsust.
- 2.2 Muusikalist vabakava hinnatakse kahes osas: Tehniline sooritus ning artistlik üldmulje.

3. Ülevaade harjutustest tasemete kaupa

- 3.1 **A-taseme vabakavas** on põhiallüürideks töötraav ja töögalopp, nõutav on sammude venitamine traavis ja galopis ning keskmine samm (min 30 m järjest). Kohustuslikud on voldid 10 m traavis ja 15 m galopis ning jalavahetus läbi 3-4 traavisammu. Lubatud on üleminekud samm-traav, traav-galopp, galopp-traav ja traav-samm, samuti traav-peatus ja peatus-traav.

Raskusastme tõstmiseks on lubatud 10 m poolvoldid galopis ning üksikud üleminekud samm-galopp ja galopp-samm.

Keelatud on A-tasemest kõrgemad harjutused nagu kontragalopp, jalavahetused läbi sammu, külgliikumised, pöörded tagaotsal, üleminekud galopp-peatus ja peatus-galopp jne.

- 3.2 **L-kergetaseme vabakavas** on põhiallüürideks töötraav ja töögalopp, nõutav on keskmine traav, keskmine galopp ning keskmine samm (min 30 m järjest).

Kohustuslikud on sääre eest astumine traavis (lubatud sikk-sakk), kontragalopp ning jalavahetused sammu kaudu. Lubatud on üleminekud peatus-galopp ja galopp-peatus.

Keelatud on L-kergetasemest kõrgemad harjutused nagu koondatud külgliikumised (õlad sees, travers, renvers, küljendused jne.), jalavahetused õhus jne.

Vältida tuleks harjutusi, mis on hobustele füüsiliselt rasked, nagu näiteks 10 m galopivoldid kontragalopis.

- 3.3 **L-raskemas tasemes vabakavas** on põhiallüürideks koondtraav ja koondgalopp, nõutud on keskmine samm ja pikendatud samm (mõlemat 20 m järjest).

Kohustuslikud on õlad sees ja travers või traaviküljendus, 10 m voldid galopis, kontragalopp ning jalavahetused sammu kaudu ning pööre tagaotsal paremale ja/või vasakule kuni 180°.

Koreograafiliste elementidena on lubatud on renvers ja sääre eest astumine traavis.

Keelatud on L-raskemast tasemest kõrgemad harjutused nagu küljendused galopis ja jalavahetused õhus jne.

Vältida tuleks harjutusi, mis on hobustele füüsiliselt rasked, nagu näiteks 10 m galopivoldid kontragalopis.

- 3.4 **M-tasemes vabakavas** eeldab koondallüüre ning pikendatud allüüre (traav ja galopp) ning nõuab koond- ja pikendatud sammu (20 m järjest).

Kohustuslikud elemendid on õlad sees (12 m), poolpiruett sammus paremale ja/või vasakule kuni 180°, küljendused traavis ja galopis ning üksikud jalavahetused õhus. Koreograafiliste elementidena on lubatud travers ja renvers, kuid nad ei tohi asendada küljendusi.

Keelatud M-tasemest kõrgemad harjutused nagu sikk-sakk küljendused galopis rohkem kui 1 suunamuutusega ning seeriajalavahetused (4, 3, 2 ja 1 tempo tagant) ning pool- ja täispiruetid galopis jne.

- 3.5 **R-kergetaseme FEI Prix St. Georges ehk Young Riders vabakava** eeldab koondallüüre ning pikendatud allüüre (traav ja galopp) ning nõuab koond- ja pikendatud sammu (20 m järjest).

Kohustuslikud elemendid on õlad sees (12 m), küljendused traavis ja galopis, seeriajalavahetused 4 ja 3 tempo tagant (min 5 järjest) ning poolpiruetid galopis kuni 180°. Koreograafiliste elementidena on lubatud travers ja renvers, kuid nad ei tohi asendada küljendusi ning poolpiruetid, mis ei tohi asendada täispiruette.

Keelatud R-kergetasemest kõrgemad harjutused nagu piaffee, passaaž ning jalavahetused 2 ja 1 tempo tagant jne.

- 3.6 **R-kergetaseme FEI Intermediate-1 vabakava** eeldab koondallüüre ning pikendatud allüüre (traav ja galopp) ning nõuab koond- ja pikendatud sammu (20 m järjest).

Kohustuslikud elemendid on õlad sees (12 m), küljendused traavis ja galopis, seeriajalavahetused 3 ja 2 tempo tagant (min 5 järjest) ning ühekordsed galopipiruetid kuni 360°. Koreograafiliste elementidena on lubatud travers ja renvers, kuid nad ei tohi asendada küljendusi ning poolpiruetid, mis ei tohi asendada täispiruette.

Keelatud R-kergetasemest kõrgemad harjutused nagu piaffee, passaaž ning jalavahetused 1 tempo tagant jne.

- 3.7 **R-raskemas tasemes FEI Grand Prix vabakava** eeldab koondallüüre ning pikendatud allüüre (traav ja galopp) ning nõuab koond- ja pikendatud sammu (20 m järjest).

Kohustuslikud elemendid on küljendused traavis ja galopis, seeriajalavahetused 2 tempo (min 5) ja 1 tempo (min 9) tagant, galopipiruetid (lubatud ka kahekordsetena), passaaž (min 15 m järjest) ning piaffee (min 10 sammu otse).

Lisaks on lubatud on koreograafiliste elementidena galopipiruetid peatusest/sammust või peatusesse/sammule, küljendused passaažis (min 5 m küljele) ning piaffee-piruetid LISAKS galopist galopile esitatud piruettidele, vähemalt 15 m otse esitatud passaažile ning vähemalt 10 sammu otse esitatud piaffeele.

4. Tehniline sooritus

- 4.1 Tehnilise soorituse all hinnatakse kohustuslikke harjutusi vastavalt nende esitamise kvaliteedile, vastavalt samadele kriteeriumitele nagu tehnilistes skeemides. Kohtunik annab hindeid iga kohustusliku harjutuse eest. Kui võistleja sooritab harjutust mitu korda, siis annab kohtunik eraldi hinde iga korra eest ning soorituse lõpus määrab nende hinnete põhjal harjutuse lõpliku hinde.

- 4.2 Tehnilist sooritust võib hinnata ½ hinde täpsusega, artistlikku sooritust kümnendiku täpsusega.

- 4.3 **Keelatud harjutuste esitamine.** Tahtliku vastaval tasemel keelatud harjutuste esitamise korral harjutuse eest hinnet ei anta ning koreograafia ning raskusastme üldhinded ei saa olla kõrgemad kui "5,5". KEELATUD HARJUTUSTE SOORITAMISE EEST PAARI VÕISTLUSTELT EI KÕRVALDATA.

- 4.4 **Sooritamata harjutused.** Harjutus mida ei sooritata, saab hindeks "0". Sel juhul ei saa koreograafia ning raskusastme üldhinded olla kõrgemad kui "5,5".

- 4.5 **Ebakorrektelt sooritatud harjutused** – harjutused mida näidati, aga ebakorrektelt või liialdatult. Hinne max 4,5 ning koreograafia ja raskusastme hinne max. 5,5.
- L raskem – sammupiruett suurem kui 180°
 - M – sammupiruett suurem kui 180 kraadi; Seeriajalavahetused 4 või vähema tempo tagant (max 4,5 kõikide jalavahetuste eest); Siksak küljendused galopis (max. 4,5 kõikide galopiküljenduste eest)
 - R kergem, FEI Young Riders vabakava - poolpiruetid rohkem kui 180°; Seeriajalavahetused kahe või ühe tempo tagant (vt keelatud harjutused Lisa 3 p 4.3)
 - R kergem, FEI Inter I vabakava – piruetid rohkem kui 360°; seeriajalavahetused ühe tempo tagant (vt keelatud harjutused Lisa 3 p 4.3)
 - R raskem, GP vabakava – piruetid rohkem kui 2 x 360°, ühe harjutusena.
- 4.6 **Reeglitele mittevastavalt sooritatud harjutused** – harjutused, mida ei näidatud reeglite kohaselt mitte kordagi. Hinne max 4,5 ning koreograafia ja raskusastme hinne max 5,5.
- Samm, mida ei näidata mitte sirgel ega kõverjoonel, vaid ainult selgelt külgliikumisena
 - Pikendatud traav näidatud ainult ringil
 - FEI Ponide / L raskem vabakavas – koondgalopp ilma 8 m ringi näitamata
 - Piaffe ainult piruetina
 - Passaaž ainult küljendusena
- 4.7 **Alla nõuete sooritatud harjutused** – harjutused, mida esitati iga kord alla min nõuete. Hinne max. 4,5. Koreograafia hinne anda vastavalt kavale – aga alandada raskusastme hinnet
- Selgelt vähem kui 20 m sammu või 15 m passaaži (kui näidati vaid 1x)
 - Selgelt vähem kui 10 sammu piaffeed otse (kui näidati vaid 1x)
 - Poolpiruett täispirueti asemel
 - Iga kord liiga vähe seeriajalavahetusi
- 4.8 Kui nõutud arv seeriajalavahetusi jäi esitamata ratsaniku vea või hobuse vastuhaku tõttu, siis see automaatselt koreograafia ja raskusastme hinnet ei alanda, kuid see mõjutab harmoonia hinnet.
- 4.9 **Ratsaniku vead**
- 4.9.1 publiku mõjutamine käega - 0.5 p harmoonia (ratsaniku) hindest. -1 p juhul kui ratsanik publikut korduvalt mõjutada püüab. Harjutusi hinnatakse tavaliste tehniliste kriteeriumide järgi
- 4.9.2 hobuse mõjutamine käega - 1 p harmoonia (ratsaniku) hindest. Vastava harjutuse tehniline hinne max 4,5.
- 4.10 **Galopiküljendused:** Viga galopiküljenduse lõpul olevas jalavahetuses alandab galopiküljenduse hinnet.
- 4.11 **Pikendatud galopp:** Viga pikendatud galopi lõpul olevas jalavahetuses alandab galopipikenduse hinnet.
- 4.12 **Pikendatud traav,** mis on esitatud kas ringil või läbi kahe nurga, loetakse keskmiseks traaviks.
- 4.13 **Galopipiruetid ja poolpiruetid** tuleb sooritada koondgalopist koondgalopile.
- 4.13.1 Sammust, piaffeed või peatusest sooritatud piruetid ja poolpiruetid on lubatud, aga need lähevad arvesse vaid lisaks mõlemas suunas korrektselt sooritatud (galopist galopile) piruettidele. Kui sellised piruetid on ainsad, mida näidatakse kummaski suunas, peab tehniline hinne olema alla 5 ning koreograafia ja raskustaseme hinne ei tohi olla kõrgem kui 5,5.
- 4.13.2 Kahekordset pirueti hinnatakse nagu üht harjutust, mitte kahe pirueti keskmist.
- 4.13.3 Piruettide kombinatsiooni korral (paremale ja vasakule) peab kahe pirueti vahe olema vähemalt 3-4 selget sirgjoonelist galopisammu.
- 4.14 **Piaffee** tuleb sooritada sirgjoonelisena min 10 sammuga.
- 4.15 **Piaffee piruette** hinnatakse nagu tavalist piaffeed, kuid ainult juhul kui need on lisaks 10 sammu sirgjooneliselt näidatud piaffeele. Piaffee piruette võib näidata mitmel erineval viisil: 90°-360°, või lehviku kujuliselt suunamuutustega. Rohkem kui 360° ühes suunas ei ole soovitatav tasakaalustatud koreograafiat silmas pidades. Kui piaffee sooritatakse ainult piruetina, on lõplik tehniline hinne max 4,5.
- 4.16 **Passaaž** tuleb sooritada ühes jäljes liikumisena min 15 m ulatuses. Kui passaaž sooritatakse ainult küljendusena, siis on lõplik tehniline hinne max 4,5. Kui passaaž sooritati küljendusena lisaks vähemalt 15m ühes jäljes passaaži näitamisele, siis hinnatakse seda tavaliste tehniliste kriteeriumide järgi.
- 4.17 **Piaffee piruetid ja passaažiküljendused** mõjuvad positiivselt raskusastme hindele vaid siis, kui nad on tehniliselt õnnestunud.
- 4.18 Harjutusi on lubatud sooritada, hoides ratsmeid ühes käes. See võib positiivselt mõjutada raskusastme hinnet, kui harjutust näidatakse ühe käega mõlemast jalast.
- 4.19 Iga tehnilise (mittekuulatiivse) vea puhul lahutatakse tehnilise soorituse koondhindest 0.5%.

5. Artistlik üldmulje

- 5.1 Artistlikkuse hindeid võib panna ka kümnendiku hinde täpsusega.

5.2 Artistlik üldmulje jaguneb viieks eraldi hindeks:

- 5.2.1 **Rütmi, energia ja elastsuse hinne** ühendab endas nii hobuse rütmi, allüüride korrapärasust, impulssi, läbi selja järeleandlikkust ning tagajalgade aktiivset hõivatust.
- 5.2.2 **Ratsaniku ja hobuse harmoonia ning koostöö hinne** ühendab endas korrektse treeningu põhialused ning hobuse koostöötahet. Samuti vaadatakse ratsaniku juhtimisvõtete õigsust, efektiivsust ning tähelepandamatust koos esituse elegantsusega. Pinge, vastuhakk, ebakindlus harjutuste esitamisel ning samuti agressiivne sooritus ratsaniku poolt mõjuvad hindele kindlasti negatiivselt.
- 5.2.3 **Koreograafia, väljaku kasutamise ja loovuse hinne.** Vabakava ülesehitus peaks olema originaalne ning sisaldama üllatavaid elemente ning üleminekuid, kuid samas ei tohiks see olla liialdatud ning ülemäära keeruline. Hea vabakava on loogiline ning koondatud harjutused peaksid vahelduma pikendatud allüüridega ning külgliikumised sirgjoonelist liikumistega. Kõik harjutused peaksid olema arusaadavalt piiritletud kindlate algus- ja lõpp-punktidega. Harjutuste selge ja loogiline paigutamine rajal võimaldab parema hinnangu ning parema hinde andmise võimalust kohtuniku seisukohast. Kasutada tuleks kogu maneeži ning standard-skeemidest võimalikult erinevaid sõiduradu (veerandliine jne). Kummaski suunas esitatud harjutuste vahel peaks valitsema sümmeetria ning tasakaal. Raskete harjutuste (nt piaffee, passaaž, piruetid) esitamisele tuleks vabakavas pöörata suuremat rõhku, kuid konkreetse hobuse/ratsaniku tugevaid külgi rõhutavate harjutuste ülemäärast esitamist tuleks vältida, kuna see mõjutab negatiivselt vabakava koreograafilist tasakaalu. Ka liigsed üleminekud allüüride vahel ning nende sees takistavad esituse voolavust. Ülesehitus tuleks suunata „C“ tähe poole, liiga palju kohtunikule seljaga sooritatud harjutusi ei jäta head muljet. Kohustuslikele harjutustele lisaks sooritatud raskemad elemendid (piaffee piruetid, passaažiküljendused) kajastuvad positiivselt koreograafia, mitte aga raskusastme hindeks.
- 5.2.4 **Raskusastme ning õigesti kalkuleeritud riskide hinne.** Võrreldes koreograafia hindega on raskusastme hinne rohkem seotud tehnilise sooritusega. Esituse kehv kvaliteet annab tunnistust sellest, et raskusaste ei vasta hobuse ja/või ratsaniku võimetele. Peale igale tasemele vastavate kohustuslike harjutuste sooritamise on võistlejal võimalik tõsta oma vabakava raskusastet koefitsiendiga harjutuste sobiva kordamisega, kohustuslike elementide miinimumtingimuste liialdusteta ületamisega (rohkem piaffee samme, seeriajalavahetusi vms.), harjutuste sooritamine ilma seina toeta (keskliinil, kaarjoontel) ning ebaharilikes kohtades, harjutuste sobiv ja hästi defineeritud kombineerimine (jalavahetused kahe sammu tagant ning iga sammu tagant), keerulised üleminekud, harjutuste esitamine ratsmetega ühes käes (max 4 harjutust). Hästi kalkuleeritud riskiks loetakse raskusastme vastavust hobuse ja ratsaniku kombinatsiooni täie potentsiaali rakendamisele.
- 5.2.5 **Muusika valiku ja selle tõlgendamise hinne** on teine suurel määral artistlik hinne, mis ei sõltu väga tihedalt tehnilisest sooritusest. Kui aga näiteks hobuse allumatuse tõttu kannatab muusika tõlgendamine, siis kannatab ka muusika hinne. Muusika valikut peetakse kava koostamise kõige subjektiivsemaks aspektiks, siiski peaks hea vabakava muusika täitma teatud kindlaid kriteeriume. Muusika rütm peaks sobima kõikide allüüridega ehk võistleja peaks valima sobiva muusika iga erineva allüüri jaoks ning soovitatav oleks kava kõrgpunktide (passaaž, piaffee, pikendused) rõhutamine sobiva muusikaga. Üleminekud allüürides peaksid toimuma koos üleminekutega muusikas. Kasutatud muusika laad peaks olema vastavuses hobuse/ratsaniku kombinatsiooni välimusele ning hobuse liikumisele. Struktuuritu taustamuusika kasutamine ei too kaasa kõrget hinnet. Kuigi vabakavades võib kasutada väga erinevat tüüpi muusikat (klassikast rock-muusikani), siis on soovitatav ühes kavas kombineerida muusika nii et see esindaks mingit ühtset žanri või teemat. Domineerivad vokaalid pole soovitatavad, aga mõned hästisobitatud vokaalid võivad esitusele palju juurde anda. Sobiv sissesõidumuusika on hea positiivseks tähelepanu äratamiseks. Muusika peaks olema struktureeritud esituse lõpuni, see säilitab pinget ning aitab luua esitusest täiuslikumat üldmuljet.

LISA 4 – NOORHOBUSTE HINDAMINE

(Kohandatud FEI Directives for International Dressage Competitions for Young Horses)

1. [Eesmärk](#)
2. [Hindamine](#)
3. [Skeemid](#)
4. [Allüürid](#)
5. [Kuulekuse hinne](#)
6. [Perspektiivi hinne](#)
7. [Tähtsusetud vead](#)
8. [Kaalukad vead](#)
9. [Varustus](#)

1. Eesmärk

Noorhobuste klasside eesmärgiks on noorte hobuste tutvustamine võistlusolukorraga, anda neile võistluskogemusi ning võimaldada neil võistelda koos samal arengutasemel olevate hobustega.

2. Hindamine

Noorhobuste klasse hindab kohtunike kolleegium, kes istub "C" tähes ning annab üldhinded ning kommentaarid iga üldhinde kohta 10-palli süsteemis. Hindeid võib anda ka kümnendiku täpsusega, nt. 7,3 või 6,9. Koondtulemus väljendab hobusele antud hinnete aritmeetilist keskmist. Hindamisel on prioriteediks:

- Allüürid
- Treeningu vastavus vanusetaseme standardile
- Üldmulje ja perspektiiv kõrgema taseme koolisõiduhobuseks saamisel

3. Skeemid

Noorhobuste klassideks on välja töötatud spetsiaalsed skeemid, kus ei hinnata esitust mitte üksikute harjutuste kaupa, vaid kvaliteedi üldhinnetega. Üldhinneteks on tavaliselt eraldi hinded traavi, sammu, galopi, kuulekuse ja üldmulje eest. Erandiks on 7a noorhobuste skeemid, kus hinnatakse eraldi tehnilist osa ning üldhinnetega nn kvaliteedi komponenti.

4-aastaste hobuste skeemid on A-tasemel spetsiaalsed noorhobuste skeemid (NH4A ja NH4B) ning sisaldavad tööallüüre, sammude venitamist traavis ja galopis, 20 m ringe jne.

4-aastaste hobuste võistlus võib toimuda ka grupiklassis, kus hobused näitavad sammu, traavi ja galoppi ning lihtsamaid harjutusi nagu näiteks 3-aasalist serpentiini traavis, sammude venitamist traavis ja galopis, 20 m ringi pika ratsmega sirutades, 20 m ring galopis jne.

5-aastaste hobuste skeemid on L-klassi tasemel FEI noorhobuste skeemid (NH5A ja NH5B) ning sisaldavad tööallüüre, keskmist traavi ja galoppi, volte traavis ja galopis, sammu kaudu jalavahetusi, pika ratsmega kaela sirutamist traavis jne.

6-aastaste hobuste skeemid on M-klassi tasemel FEI noorhobuste skeemid (NH6A ja NH6B) ning sisaldavad koondatud ja pikendatud allüüre, koondavaid harjutusi nagu õlad sees ja küljendused, jalavahetusi õhus jne.

7-aastaste hobuste skeemid on RK tasemel FEI noorhobuste skeemid (NH7A ja NH7B) ning sisaldavad koondatud ja pikendatud allüüre, koondavaid harjutusi nagu õlad sees ja küljendused, poolpiruetid (tööpiruetid on lubatud) ning jalavahetused 4 ja 3 tempo tagant.

4. Allüürid

Allüüride hindamisel tuleb tähtsustada õiget rütmi, korrapärasust ja pingevabadust kõigis kolmes allüüris. Impulss peaks saama alguse tagajalgade tõukejõust ning voolama läbi hobuse õõtsuva selja. Sammud peaksid olema elastsed ning demonstreerima õlavabadust ning ülesmäge suundumust. Allüüride all peaksid kohtunikud silmas pidama hobuse potentsiaalset võimekust tulevikus koondatud ja pikendatud allüüride jaoks. Konkreetsete allüüride hindamisprintsipi leiab KSM art 3-5.

5. Kuulekuse hinne

Kuulekuse hinne väljendab kõige paremini treenituse taseme vastamist treeningpüramiidile. Eriti suurt tähelepanu tuleks pöörata pehmele ja ühtlasele kontaktile, mäludes töötavale suule, elastsele kuklale, lõdvestatud kaelale ning hobuse paindumisele võrdselt mõlemas suunas. Vt. Lisa 2 p 16.

6. Perspektiivi hinne

Perspektiivi hinne väljendab hobuse potentsiaali kõrgema taseme koolisõiduhobuseks saamisel. See põhineb hobuse sobilikkusel koolisõiduks (temperament, kehaehitus, liikumise väljendusrikkus, karisma) ning treenituse korrektsusel (kuulekus, antud tasemel nõutavate harjutuste sooritamise kergus ja sujuvus). Eelistada hobust, kes näitab vajalikke omadusi kõrgele tasemele jõudmiseks (tundlikkus, energia, kergus, töötahe) hobusele, kes küll sooritab kuulekalt kõik nõutud harjutused, aga ei näita võimekust rohkemaks.

7. Tähtsusetud vead

Tähtsusetud vead noorhobuste klassides on hetkeline pingeline ning tähelepanu hajumine, väikesed ebatäpsused markerite suhtes üleminekul ja harjutuste alustamisel/lõpetamisel, koheselt parandatud ebaõnnestumine galopitõstel (näit. vale jalg), veidi viltune või rahutu peatus, hetkeline otsesuse kaotus, korra galopilt traavile vajumine jne. Need vead ei tohiks koondhinnet oluliselt mõjutada juhul kui üldine esituse tase vastab korrektsel treenituse standardile.

8. Kaalukad vead

Kaalukad vead noorhobuste klassides on rütmivead traavis, kolmetaktilise galopi kaotamine, küliskäigule kalduv samm, pidev pingesolek, korduvad kontaktiprobleemid (avatud suu, pea viltu), kanged tagajalgad, energia ja edasipürgimise puudumine, pidev kõverus, selge vastuhakk jne. Need on suured vead, mis mõjutavad hobuse allüüride kvaliteeti ning nõuavad kohtunikult rangemat suhtumist.

9. Varustus

Varustust kasutatakse noorhobuste klassides järgmiselt:

- 4- 6a noorhobused: trenselvaljastus
- 7a noorhobused: ratsaniku valikul kas trensel- või kangvaljastus.

Valjad, kapslid, suulised ja muu varustus vastavalt KSM art 5

LISA 5 – KOOLISÕIDUS RAKENDAVATE KARISUSTE ÜLEVAADE

Artikkel	Olukord	Karistus
9.1.7	Võistleja ei tohi mingil juhul kasutada võistlusväljakut muul ajal kui ainult võistlussoorituseks või ajal kui võistluste korraldajad on võistlusväljaku treeninguteks avanud. Kõik erandid selles suhtes tuleb kooskõlastada võistluste peakohtunikuga.	Võistluselt kõrvaldamine
10.4	Võistluste ajal pole igasugused treeningud ega soojendus lubatud mujal kui selleks ette nähtud väljakul, võistluste korrapidaja järelevalve all.	Võistluselt kõrvaldamine ERL hoiatuskaart
10.1	Võistleja hobust ei tohi alates võistluspaika saabumisest juhendis märgitud ametlikul tallide avamise/võistluse alguse päeval kuni võistleja viimase võistlusklassi lõpuni sadulas treenida mitte keegi teine peale võistleja enda, vastasel juhul ootab võistlejat võistluselt kõrvaldamine. Lubatud on hobuse sadulas pika ratsmega jalutamine tallimehe/abilise poolt.	Võistluselt kõrvaldamine
12.3.4.1	Võistlusväljakule ja/või võistlusväljakut ümbritsevale alale* ilmumine stekiga (kui antud võistlustel on steki kandmine keelatud), kaitsmeid/pindesid kandva hobusega või puudustega ratsaniku võistlusvormis (nt ilma kinnasteta). <i>*Juhul kui ümber võistlusväljaku pole võimalik sõita ja ratsanik alustab võistlussooritust võistlusväljakult aia seest, siis samastatakse võistluspaari poolt enne skeemi alustamist võistlusväljakul veedetud aeg võistlusväljakut ümbritseval alal veedetud ajaga.</i>	Tehniline viga -0.5%
12.3.4.3	Võistlusväljakule sisenemine enne stardimärguannet	Tehniline viga -0.5%
12.3.4.4	Võistlusväljakule sisenemine hiljem kui 45 sek peale stardimärguannet (kella), kuid siiski 90 sek jooksul.	Tehniline viga -0.5%
12.3.4.5	Muusikalises vabakavas võistlusväljakule sisenemine hiljem kui 30 sek muusika algusest alates.	Tehniline viga -0.5% tehnilisest hindest
12.3.4.6	Ratsanik ei võta ratsmeid tervitusel ühte kätte.	Tehniline viga -0.5%
12.3.4.7	Korduv hääle kasutamine või keele laksutamine.	Tehniline viga -0.5%
12.3.4.8	Kui muusikaline vabakava on lühem või pikem skeemis näidatud ajalimiidist, siis võetakse maha 0,5% artistlikkuse koondhindest. Lubatud on kuni 10 sek nihe kummalegi poole	Tehniline viga -0.5% artistlikkuse hindest
12.3.3.1	Kumulatiivsed vead RK ja RR tasemel Eksimine sõidurajal või sooritusel - iga tehtud vea eest, hoolimata sellest kas kohtunik helistas kella või mitte, tuleb võistlejat karistada.	1. viga -2% 2. viga võistluselt kõrvaldamine
12.3.3.2	Kumulatiivsed vead ST/ABC, A, L ja M tasemel Eksimine sõidurajal või sooritusel - iga tehtud vea eest, hoolimata sellest kas kohtunik helistas kella või mitte, tuleb võistlejat karistada.	1. viga -0.5% 2. viga -1% 3. viga võistluselt kõrvaldamine
13.1	Kui „C“ kohtunik märkab, et võistlusel osalev hobune selgelt lonkab ja seda longet ei ole võimalik pidada ajutiseks tasakaalukaotuseks, helistab ta kella ning informeerib ratsanikku võistlustelt kõrvaldamisest. See otsus on lõplik.	Võistluselt kõrvaldamine
13.2	Iga vastuhakku, mis takistab skeemi jätkamist kauem kui 20 sek, karistatakse võistluselt kõrvaldamisega. Kui on tegemist vastuhakuga, mis ohustab võistlejat, hobust, kohtunikke või pealtvaatajaid, siis võib turvalisuse tagamiseks võistlustelt kõrvaldamine toimuda ka enne 20 sek möödumist. Sama kehtib ka enne võistlusväljakule sisenemist toimuva vastuhakuga.	Võistluselt kõrvaldamine
13.3	Hobuse või/ja ratsaniku kukkumine või ratsaniku hobuse seljast maha tulemine.	Võistluselt kõrvaldamine
13.4	Skeemi ajal võistlusväljakult lahkumine. Väljakult lahkunuks loetakse hobust, kes väljub nelja jalaga võistlusväljakult võistlussoorituse ajal.	Võistluselt kõrvaldamine
13.5	Väline abi. Kõrvaliseks abiks sõitjale või hobusele loetakse igat kõrvalist sekkumist (häälega, käeviibetega, elektroonilise kommunikatsiooniseadme kasutamine jne.) võistlussoorituse ajal.	Võistluselt kõrvaldamine
13.6.1	Kui C kohtunik kahtlustab, et hobusel esineb ükskõik kus värske veritsus, peatab ta skeemi ning vaatab hobuse üle. Kui hobusel tuvastatakse värske veritsus, siis võistluspaar kõrvaldatakse võistluselt. Kui kontrollimisel värsket veritsust ei esine, võib ratsanik skeemi jätkata.	Võistluselt kõrvaldamine
13.6.2	Kui korrapidaja avastab pärast võistlussooritust läbi viidud kontrolli käigus veritsuse hobuse suus või külgedel, kannuste piirkonnas, siis informeerib ta sellest C kohtunikku, kes võistluspaari võistluselt kõrvaldab.	Võistluselt kõrvaldamine

13.6.3	Kui korrapidaja avastab pärast võistlussooritust läbi viidud kontrolli käigus värsket veritsust muul kui hobuse suus või külgedel kannuse piirkonnas, siis võistluspaari automaatselt võistluselt ei kõrvaldata. Veterinaar vaatab hobuse üle ning C kohtunik otsustab, vastavalt veterinaari soovitusel, et hobune võib jätkata võistlemist järgmistes startides samal või järgneval päeval.	Karistust ei järgne Tulemus jääb jõusse Hobune võib jätkata järgmises skeemis
13.6.3	Kui korrapidaja avastab pärast võistlussooritust läbi viidud kontrolli käigus värsket veritsust muul kui hobuse suus või külgedel kannuse piirkonnas, siis võistluspaari automaatselt võistluselt ei kõrvaldata. Veterinaar vaatab hobuse üle ning C kohtunik otsustab, vastavalt veterinaari soovitusel, et hobune ei või jätkata võistlemist järgmistes startides samal või järgneval päeval.	Karistust ei järgne Tulemus jääb jõusse Hobune ei või jätkata järgmises skeemis
13.6.5	Kui hobune on veritsuse tõttu võistluselt kõrvaldatud, või kui hobune on end skeemi käigus vigastanud, ning hobusel ilmneb veritsus pärast skeemi lõpetamist, siis peab võistluse veterinaararst hobuse enne järgmist starti (võistluste samal või järgnevatel päevadel) üle vaatama ning otsustama, kas hobusel lubatakse edasi võistelda. Veterinaari sellekohane otsus on lõplik ja edasikaebamisele ei kuulu.	Vastavalt veterinaari otsusele: Hobune võib jätkata võistlemist või hobune ei tohi jätkata järgmises skeemis
13.7	Hobuse/ratsaniku kombinatsioon ei suuda täita antud taseme nõudmisi.	Võistluselt kõrvaldamine
13.8	Hobuse heaolu. Olukord kus soorituse jätkamine on vastuolus hobuse heaoluga ja/või ratsanik kasutab vägivaldset sõidustiili või hobuse julma kohtlemist.	Võistluselt kõrvaldamine
13.9	90 sek jooksul starti mitte ilmumine. Erandiks on mõjuv põhjus, millest tuleb teatada "C" kohtunikule. Mõjuvaks põhjuseks võib olla näiteks raua kaotamine.	Võistluselt kõrvaldamine
13.10	Lubamatu varustuse või riietusega võistlusväljakule ilmumine, v.a. KSM Art 12.5.1 kirjeldatu.	Võistluselt kõrvaldamine
13.11	Võistleja ei osale mõjuva põhjusega võistlusklassis, mis on juhendi järgi kohustuslik.	Võistluselt kõrvaldamine Eelnevate auhindade ja kohtade kaotamine
15.1	Auhinnatseremooniale mitte ilmumine, ilma mõjuva põhjusega ja / või mitte ilmunisest peakohtunikule teatamata.	Auhindade ja koha kaotamine
15.9	Hoolimatu käitumine auhinnatseremoonial, mis paneb ohtu teised ratsanikud, hobused, ametnikud või pealtvaatajad.	ERL hoiauskkaart
4.3.2	Turvakiivri kandmine on võistlussoorituse ajal kohustuslik kõikidele võistlejatele. Turvakiivri kandmise nõude eiramine toob võistlejale ERL Kollase Hoiauskkaardi.	ERL hoiauskkaart
4.4	Kõrvaklappide ja kahepoolsete kommunikatsioonivahendite kasutamine ratsanike poolt võistlussoorituse ajal kõigil koolisõiduvõistlustel on rangelt keelatud ning karistatav võistlustelt kõrvaldamisega. Soojendusel ja treeningul on kõrvaklapid siiski lubatud.	Võistluselt kõrvaldamine
5.5.1	Martingalid, rinnaaplaadid, piiravad kummiseibid suuliste, igasugused abivahendid (nagu külge-, libisevad- või tasakaalustavad rihmad ja ratsmed, silmaklapid, mis piiravad hobuse vaatevälja, jms. on võistlustelt kõrvaldamise ähvardusel rangelt keelatud nii treeningu, soojenduse kui võistlussoorituse ajal. Lubatud on pehmenused sadulavöödele, kapslitele jne.	Võistluselt kõrvaldamine
5.6.2	Kunstsabad/sabapikendused on lubatud, kuid neil ei tohi olla metallist osi (v.a. kinnituskonsud) ega raskusi. Selle reegli rikkumine toob kaasa võistluselt kõrvaldamise.	Võistluselt kõrvaldamine
5.6.3	Kõrvatropid pole võistlussoorituse ajal lubatud, kuid neid võib kasutada hobuste ülevaatusel ja autasustamisel turvalisuse eesmärgil. Selle reegli rikkumine toob kaasa võistluselt kõrvaldamise ning ERL Kollase Hoiauskkaardi.	Võistluselt kõrvaldamine ERL hoiauskkaart
5.6.6	Kaunistused. Igasugune hobuse kaunistamine ebatavaliste asjadega, nagu näiteks kaunistustega patsikummid, rosetid, lilled vms. sabas jne., on rangelt keelatud. Selle reegli rikkumine toob kaasa võistluselt kõrvaldamise ning ERL Kollase Hoiauskkaardi.	Võistluselt kõrvaldamine ERL hoiauskkaart
5.6.7	Mitte ühtegi hobuse kehaosa pole lubatud värvida. Värvaine haavaprepi ja salvi kasutamine on lubatud raviotstarbel, kuid mitte eksisteerivate haavade või vigastuste varjamiseks. Selle reegli rikkumine toob kaasa võistluselt kõrvaldamise ning ERL hoiauskkaardi	Võistluselt kõrvaldamine ERL hoiauskkaart
5.6.8	Rangelt on keelatud igat tüüpi valge olluse näiteks suhkrupasta ("marshmallow fluff", habemeajamiskreem jne) kasutamine hobuse suu ümber, et imiteerida suuliste mälumisel tekkivat vahtu. Seda loetakse pettuseks, mis on vastuolus hobuse heaoluga – võidakse varjata vigastusi mokaadel, ning seda karistatakse võistluselt kõrvaldamise ning ERL hoiauskkaardiga.	Võistluselt kõrvaldamine ERL hoiauskkaart
Käitumisreeglid	Võistluste ametnikud (kohtunikud, korrapidajad, sekretärid, kirjutajad jne.) on kohustatud oma ülesandeid täitma professionaalselt, erapooletult ja heasoovlikult ning oma käitumise, välimuse ning riietusega väärilt esindama ERLi. Samuti on sportlased, sportlaste perekonnaliikmed, hobuste omanikud, tallimehed, abilised jne. kohustatud võistluste ametnikesse, kaasvõistlejatesse ning võistluse vabatahtlikesse suhtuma viisakalt ja respektiivalt. Selle punkti rikkumisel või eiramisel on võistluse peakohtunikul õigus määrata intsidendiga seotud olevale ERLi litsentsi omavale isikule ERLi hoiauskkaart.	ERL hoiauskkaart

LISA 6 – TIITLIVÕISTLUSTE RASKUSASTMED

Võistlus	Klass	Tase	Skeemid	Formaat
EMV	Seeniorid	RR klass	RR5 / RR10	Kaks osavõistlust. Komplekstulemused: osavõistlustel saadud protsendid teisendatakse punktideks 1:1 ning liidetakse, võitjaks on suurima punktisummaga võistleja. Võrdse summa korral annab paremuse kõrgem tagajärg teisel osavõistlusel.
	Noored	RK klass	RK3 / RK10	
	Juuniorid	M klass	M3 / M10	
	Poniratsanikud	LR klass	LP3 / LP10	
	Lapsed	LK / LR klass	LK4K / LR2K	
MV	Harrastajad	LK klass	LK1K / LK10	
	Amatöörid	M klass	M2 / M10	
SMV	Seeniorid	RR klass	RR5	SMV klassid toimuvad ühe skeemi põhjal. Mitme hobusega võistlejal läheb SMV arvestusse parim tulemus.
	Noored	RK klass	RK3	
	Juuniorid	M klass	M3	
	Poniratsanikud	LR klass	LP3	
	Lapsed	LK klass	LK4	
	Harrastajad	LK klass	LK1 / LK4	Kaks osavõistlust. Komplekstulemused: osavõistlustel saadud protsendid teisendatakse punktideks 1:1 ning liidetakse, võitjaks on suurima punktisumma saanud võistleja. Võrdse summa korral annab paremuse kõrgem tagajärg teisel osavõistlusel.
	Amatöörid	M klass	M2 / M3	

LISA 7 – TIITLIVÕISTLUSTE KVALIFIKATSIOONID

Võistlus	Klass	KV norm	Tase	Aeg	Täitmise tingimused
EMV	Seeniorid	Puudub	---	---	---
	Noored, juuniorid, poniratsanikud, lapsed	1 x 60%	EMV vastav tase	Sama hooaja jooksul	CDI või CDN / võistleja tulemus koondhindenä
MV	Harrastajad	1 x 60%	MV vastav tase	Sama hooaja jooksul	CDN / võistleja tulemus koondhindenä
	Amatöörid	Puudub	---	---	---
SMV	Kõik	Puudub	---	---	---
NBCH	Seeniorid	1 x 64% või 2 x 64%	FEI vastav tase (CDI) RR (CDN)	Eelneva aasta algusest kuni <i>nominated entries</i> tähtajani	CDI / võistleja tulemus koondhindenä CDN / võistluspaari tulemus koondhindenä + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
	Noored	1 x 64% või 2 x 64%	FEI vastav tase (CDI) RK (CDN)		CDI / võistleja tulemus koondhindenä CDN / võistluspaari tulemus koondhindenä + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
	Juuniorid	1 x 64% või 2 x 64%	FEI vastav tase (CDI) M (CDN)		CDI / võistleja tulemus koondhindenä CDN / võistluspaari tulemus koondhindenä + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
	Poniratsanikud	1 x 64% või 2 x 64%	FEI vastav tase (CDI) LR (CDN)		CDI / võistleja tulemus koondhindenä CDN / võistluspaari tulemus koondhindenä + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
	Lapsed	1 x 64% või 2 x 64%	FEI vastav tase (CDI) LR (CDN)		CDI / võistleja tulemus koondhindenä CDN / võistluspaari tulemus koondhindenä + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
NHMM	Noorhobused	1 x 7,5 või 2 x 7,5	FEI tase vastavalt vanusele	Sama hooaja jooksul	CDI / võistleja tulemus koondhindenä CDN / võistluspaari tulemus koondhindenä + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
FEI tiitlivõistlustele (EM, MM) kvalifitseerumise tingimused leiate FEI kodulehelt https://inside.fei.org .					

LISA 8 – KOOLISÕIDU EDETABELI PUNKTIARVESTUSE KORD

1. Edetabeli arvestused

Edetabeleid peetakse paaride (ratsanik-hobune) põhiselt järgmistes arvestustes:

Raskusastme järgi	Sportlase järgi
• R raskem klass	• Seeniorid = R raskem klass
• R kergem klass	• Noored (R kergem klass)
• M klass	• Amatöörid (M klass + R kergem klass)
• L raskem klass	• Juuniorid (M klass)
• L kergem klass	• Poniratsanikud (L ponid)
• A klass	• Lapsed (L kergem klass + L raskem klass)

Igal raskusastmel peetakse üldist edetabelit, kuhu lähevad kõigi võistluspaaride tulemused vastaval tasemel ning sportlaste järgi edetabeleid vastavalt eelpool märgitule.

Lisaks peetakse eraldi hobusepõhiselt kollegiaalsete skeemide põhjal noorhobuste edetabeleid:

- 4-aastased hobused - NH4 skeemid / FEI ja ERL 4a hobuste skeemid
- 5-aastased hobused - NH5 skeemid / FEI 5a hobuste skeemid
- 6-aastased hobused - NH6 skeemid / FEI 6a hobuste skeemid

2. Edetabeli pidamine

Edetabelite punktiarvestus toimub kalendriaastapõhiselt ja iga aasta 1. jaanuarist alustatakse punktide arvestamist nullist.

Edetabelisse lähevad arvesse:

- Eestis toimunud rahvuslike võistluste tulemused.
- Eestis ja välismaal toimuvate rahvusvaheliste võistluste (CDI) tulemused.
- Välismaal toimuvate rahvuslike võistlussarjade tulemused juhul kui ERL osaleb sarja korraldamises (nt Balti Koolisõiduliiga).
- Välismaal toimuvate teiste riikide rahvuslike võistluste tulemused, juhul kui need vastavad ERL koolisõidumäärustikule

Tulemuse protsent teisendatakse punktivahelisel alusel punktideks alates 55%-st, kusjuures tulemus võetakse arvesse ümardamata kümnendiku täpsusega (vt. tabelis toodud näidet 55,1-55,9%).

Vastavalt võistluse tasemele ja noorhobustel põhivõistlustasemest kõrgema taseme eest lisanduvad boonuspunktid.

Arvestusse lähevad iga võistluspaari 5 enim punkte andnud tulemust.

3. Punktitabel

Tulemus	Punktid	Tulemus	Punktid	Tulemus	Punktid	Tulemus	Punktid	Tulemus	Punktid
55%	50	57%	70	68%	180	79%	290	90%	400
55,1%	51	58%	80	69%	190	80%	300	91%	410
55,2%	52	59%	90	70%	200	81%	310	92%	420
55,3%	53	60%	100	71%	210	82%	320	93%	430
55,4%	54	61%	110	72%	220	83%	330	94%	440
55,5%	55	62%	120	73%	230	84%	340	95%	450
55,6%	56	63%	130	74%	240	85%	350	96%	460
55,7%	57	64%	140	75%	250	86%	360	97%	470
55,8%	58	65%	150	76%	260	87%	370	98%	480
55,9%	59	66%	160	77%	270	88%	380	99%	490
56%	60	67%	170	78%	280	89%	390	100%	500

4. Boonuspunktid

Erinevate tasemetega võistlused annavad boonuspunkte järgmiselt:

- SMV, MV – 5
- EMV – 10
- CDI1*, CDI2*, CDI-Y/J/Ch/P/Am/U25 – 15
- CDI3*, CDIO - 2*,Y/J/Ch/P/Am/U25 – 20

- CDI4* – 25
- CDI-W, CDIO3*-5*, CDI5* – 30
- Euroopa MV, CDI-W Finaal – 40
- MM – 50
- OM – 60
- NHT – 10
- CDIYH – 15
- Noorhobuste MM – 20

Rahvuslikud klassid, kus osaleb vähemalt 3 erinevat välisvõistlejat välisriigi registrites olevatel hobustel, annavad 5 boonuspunkti.

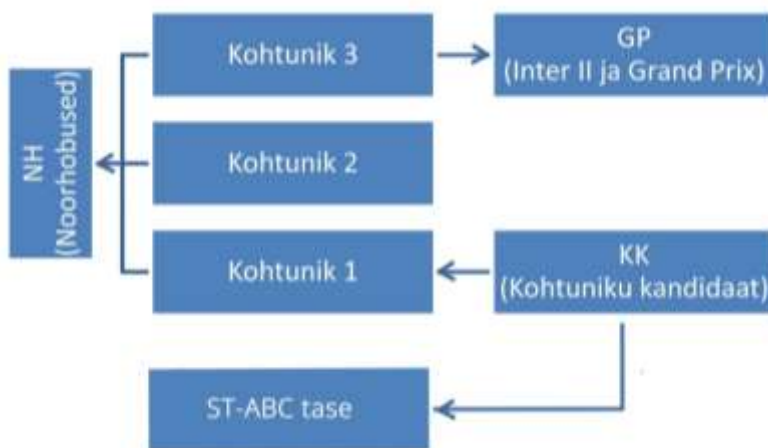
5. Punktiarvestuse näidised

- Kui koolisõidupaar saavutab Eesti meistrivõistlustel juunioride M-klassi skeemis tulemuse 65,275%, siis arvutatakse tema punktid M-klassi edetabelisse järgmiselt:
65,2% (tulemus) = 152 p + 10 p (EMV boonus) = 162 p
- Kui Noorhobuste tšempionaadil (NHT) saavutatakse 6a hobusega NH6 skeemis hinne 7.2, saab ta punktid 6a hobuste edetabelisse järgmiselt:
72 (tulemus) = 220 p + 10 p (NHT boonus) = 230 p
- Kui Noorhobuste MM-l saavutatakse 6a hobusega FEI 6a hobuste skeemis hinne 7.2, saab ta punktid 6a hobuste edetabelisse järgmiselt:
72 (tulemus) = 220 p + 20 p (MM boonus) = 240 p

LISA 9 – KOOLISÕIDU AMETNIKUD

1. Koolisõidu kohtunikud
9. Koolisõidu korrapidajad
10. Koolisõidu sekretärid

1. ERL rahvuslike koolisõidu kohtunike kategooriate süsteem

2. KS kohtuniku kandidaat (KK)

Õigused: võib hinnata klubisisestel ja treeningvõistlustel kuni L taset

Eeldused:

- Võistelnud ERL võistlustel vähemalt A tasemel
- Osalenud aktiivselt kirjutajana ERL võistlustel
- Vähemalt 18 aastat vana

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Osaleda vähemalt ühel ERL KS kohtunike koolitusel atesteerimisele eelnenud aasta jooksul

- Edukalt läbida vähemalt A-taseme proovihindamine ja määrustiku test
- Esitada taotlus ERL ametniku CV vormis www.ratsaliit.ee

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Aktiivne töö kirjutajana ERL võistlustel
- Osalemine kolmel ERL KS kohtunike koolitusel (vähemalt 1 koolitus aastas)
- Praktika (*sit-in*) koos 2. või 3. kategooria kohtunikuga, vähemalt kuuel võistlusel / kolme erineva kohtunikuga, A või L skeemides (vähemalt kaks võistlust aastas).
- Esitada ERL ametniku lühike online CV (www.eformular.com) kolme viimase aasta tegevuse kohta, kus kinnitatakse kontaktandmed ning lisatakse tegevused, mis ei kajastu Ratsanetis.

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis eemaldatakse ta kohtunike kandidaatide nimekirjast.

2.1 KS kohtuniku kandidaat (KK) - ST/ABC lisaõigus

Õigused:

- Võib hinnata kuni ST / ABC taset ERL kalenderplaani võistlustel

Eeldused:

- Omab kehtivat Kohtuniku Kandidaadi kategooriat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Täita KK kategooria säilitamise miinimumnõuded
- Osaleda vähemalt ühel ERL poolt läbi viidud ABC taset käsitleva KS kohtunike koolitusel atesteerimisele eelnenud kolme aasta jooksul
- Läbida edukas ABC-taseme koolitus proovihindamisega või koolituse/atesteerimise läbiviija soovitus
- Vajadusel määrustiku test

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Läbida vähemalt üks ERL poolt läbi viidud KS kohtunike ST / ABC taset käsitlev koolitus

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis peab kohtunik tegema eduka proovi- või kontrollhindamise ABC tasemel või ta eemaldatakse ST / ABC kohtunike nimekirjast.

3. KS kohtunik 1

Õigused:

- Võib hinnata kuni L raskemat taset, k.a. tiitlivõistlused

Eeldused:

- Võistelnud ERL võistlustel vähemalt A-tasemel
- Tegutsenud KK taseme kohtunikuna vähemalt ühe aasta
- Osalenud aktiivselt kirjutajana ERL võistlustel

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Täita KK kategooria säilitamise üldised miinimumnõuded
- Edukalt läbida L-taseme proovihindamine
- Praktika (*sit-in*) koos 2. või 3. kategooria kohtunikuga, vähemalt kuuel võistlusel / kolme erineva kohtunikuga, L skeemides (vähemalt kaks võistlust aastas).
- Soovitused kahelt erinevalt 2. või 3. taseme kohtunikult taseme tõstmiseks, vastavalt praktika (*sit-in*) tulemustele.
- Vajaduse korral määrustiku test
- Esitada ERL ametniku CV (www.ratsaliit.ee) kolme viimase aasta tegevuse kohta

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Hindamine - vähemalt kuus L-taseme skeemi
- Osalemine vähemalt kolmel ERL KS kohtunike koolitusel (vähemalt üks koolitus aastas)
- Üks kontroll- või proovihindamine kolme aasta jooksul
- Määrustiku test korra kolme aasta jooksul
- Esitada ERL ametniku lühike online CV (www.eformular.com) kolme viimase aasta tegevuse kohta, kus lisatakse tegevused, mis ei kajastu Ratsanetis.

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis viiakse kohtunik KK tasemele. Nõutud hindamised võib vajaduse korral asendada proovihindamistega.

4. KS kohtunik 2

Õigused:

- Võib hinnata kuni M taset, k.a. tiitlivõistlused

Eeldused:

- Võistelnud ERL võistlustel vähemalt L tasemel
- Tegutsenud 1. kategooria kohtunikuna vähemalt kaks aastat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Täita 1. kategooria säilitamise miinimumnõuded
- Edukalt läbida M-taseme proovihindamine
- Praktika (*sit-in*) koos 3. kategooria kohtunikega, vähemalt kuuel võistlusel, M või R skeemides
- Soovitused kahelt erinevalt 3. kategooria või FEI kohtunikult taseme tõstmiseks, vastavalt praktika (*sit-in*) tulemustele
- Vajaduse korral määrustiku test
- Esitada ERL ametniku CV (www.ratsaliit.ee) kolme viimase aasta tegevuse kohta

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Hindamine - vähemalt kuus M-taseme skeemi
- Osalemine vähemalt kolmel ERL KS kohtunike koolitusel (vähemalt üks koolitus aastas)
- Üks kontroll- või proovihindamine kolme aasta jooksul
- Määrustiku test korra kolme aasta jooksul
- Esitada ERL ametniku lühike online CV (www.eformular.com) kolme viimase aasta tegevuse kohta

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis viiakse kohtunik 1. kategooria tasemele. Nõutud hindamised võib vajaduse korral asendada proovihindamistega.

5. KS kohtunik 3

Õigused:

- Võib hinnata kuni R kergemat taset, k.a. tiitlivõistlused

Eeldused:

- Võistelnud ERL võistlustel vähemalt M tasemel
- Tegutsenud 2. kategooria kohtunikuna vähemalt kaks aastat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Täita 2. kategooria säilitamise miinimumnõuded
- Edukalt läbida R-taseme proovihindamine
- Praktika (*sit-in*) koos 3. kategooria või FEI kohtunikega, vähemalt kuuel võistlusel, R skeemides
- Soovitused kahelt erinevalt 3. kategooria või FEI kohtunikult taseme tõstmiseks, vastavalt praktika (*sit-in*) tulemustele
- Vajaduse korral määrustiku test
- Esitada ERL ametniku CV (www.ratsaliit.ee) kolme viimase aasta tegevuse kohta

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Hindamine - vähemalt kuus R-taseme skeemi
- Osalemine vähemalt kolmel ERL KS kohtunike koolitusel (vähemalt üks koolitus aastas)
- Üks kontroll- või proovihindamine kolme aasta jooksul
- Määrustiku test korra 3 aasta jooksul
- Esitada ERL ametniku lühike online CV (www.eformular.com) kolme viimase aasta tegevuse kohta

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis viiakse kohtunik 2. kategooria tasemele. Nõutud hindamised võib vajaduse korral asendada proovihindamistega.

6. KS kohtunike lisaõigused

6.1 KS kohtunik 1, 2 ja 3 - NH lisaõigus

Õigused:

- Võib hinnata kollegiaalse hindamisega noorhobuste klasse, k.a. tiitlivõistlused

Eeldused:

- Omab kehtivat kohtuniku 1., 2. või 3. kategooriat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Osaleda vähemalt ühel ERL, FEI või mõne muu NF-i poolt läbi viidud NH taset käsitleval KS kohtunike koolitusel atesteerimisele eelnenud kolme aasta jooksul
- Läbida edukalt NH-klasse koolituse proovihindamine või koolituse/atesteerimise läbiviija soovitus

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Täita vastavalt 1., 2. või 3. kategooria säilitamise nõuded
- Läbida vähemalt üks ERL, FEI või mõne muu NF-i poolt läbi viidud KS kohtunike NH taset käsitlev koolitus

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis peab kohtunik tegema eduka proovi- või kontrollhindamise NH-tasemel või ta eemaldatakse NH kohtunike nimekirjast.

6.2 KS kohtunik 3 - GP lisaõigus

Õigused:

- Võib hinnata kuni Inter II ja GP taset, k.a. tiitlivõistlused

Eeldused:

- Omab kehtivat kohtuniku 3. kategooriat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Täita 3. kategooria säilitamise miinimumnõuded
- Osaleda vähemalt ühel ERL, FEI või mõne muu NF-i poolt läbi viidud GP taset käsitleval KS kohtunike koolitusel atesteerimisele eelnenud 3 aasta jooksul
- Läbida edukalt GP-taseme koolituse proovihindamine või koolituse/atesteerimise läbiviija soovitus

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Läbida vähemalt üks ERL, FEI või mõne muu NF-i poolt läbi viidud KS kohtunike GP taset käsitlev koolitus

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis peab kohtunik tegema eduka proovi- või kontrollhindamise GP-tasemel või ta eemaldatakse GP kohtunike nimekirjast. Kui kohtunik on viidud 3. kategooriast madalamale tasemele, kaotab ta GP lisaõiguse.

7. Selgitused

Proovihindamine: kohtunik hindab skeemi, tema hindeid võrreldakse sama skeemi hinnanud FEI või rahvuslike 3. kategooria kohtunike hinnetega, kuid ei arvestata võistlustulemustena. Proovihindamisel peaks olema vähemalt kaheksa sõitjat. Kui vajaliku taseme klassis pole piisavalt ratsanikke, siis võib lisaks hinnata ka taseme võrra madalamat klassi. Proovihindamist saab sooritada ERL võistlustel või koolitusel, kus hindab vähemalt üks FEI väliskohtunik või kaks 3. kategooria rahvuslikku kohtunikku.

Kontrollhindamine: kohtunik hindab skeemi hindekohtunikuna, tema hindeid võrreldakse sama skeemi hinnanud FEI kohtunike hinnetega. Kontrollhindamisel peaks üldjuhul olema vähemalt kaheksa sõitjat. Kui vajaliku taseme klassis pole piisavalt ratsanikke, siis võib lisaks arvestada ka taseme võrra madalamat klassi. Kontrollhindamist saab sooritada ERL võistlustel, kus kontrollhindamise sooritajale lisaks hindab vähemalt üks FEI väliskohtunik või kaks 3. kategooria rahvuslikku kohtunikku.

Määrustiku test: määrustikul põhinev test, mille jooksul kohtunik ei tohi kasutada määrustikku, kuid võib kasutada oma märkmeid.

Praktika (sit-in): kohtunik istub skeemi ajal koos 3. kategooria või FEI kohtunikuga, kes esitab talle skeemi jooksul küsimusi ning laseb panna hindeid. Praktika ühel võistlusel peaks hõlmama vähemalt 8 nõutud tasemel ratsanikku.

Praktika juhendi leiata ERL kodulehelt: www.ratsaliit.ee

ERL jätab õiguse teha vajalikke kohandusi kohtunike kategooriate omandamisel ja säilitamisel vastavalt ametnike puudutavatele eriolukordadele.

8. KS kohtunike koondtabel

Kate- goria	Min vanus	Eelnev kategoria	Läbitav koolitus	Eelnev töökogemus	Kategooria kehtivus	Kategooria kehtivuse eeldused	Kohtunikuks olemise õigused
Rahvuslik KS kohtunik KK	18	Puudub	KS kohtunike koolitus, A taseme proovihindamine ja määrustiku test	<ul style="list-style-type: none"> Võistluskogemus A tasemel Aktiivne töö kirjutajana ERL võistlustel 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Aktiivne töö kirjutajana ERL võistlustel Min üks KS kohtunike täiendkoolitus aastas Üks proovi- või kontrollhindamine iga 3 aasta tagant Määrustiku test iga 3 aasta tagant 	Kuni L taseme hindamine klubisestel ja treeningvõistlustel
Lisaõigus ST/ABC hindamine	18	KS kohtunik KK	KS kohtunike koolitus ja proovihindamine ST- ABC tasemel			<ul style="list-style-type: none"> Osalemine vähemalt ühel ERL poolt läbi viidud ST+ABC taset hõlmaval koolitusel 	ST ja ABC taseme hindamine ERL kalenderplaani võistlustel
Rahvuslik KS kohtunik 1	20	KS kohtunik KK min üks aasta	KS kohtunike koolitus, L taseme proovihindamine ja määrustiku test	<ul style="list-style-type: none"> Võistluskogemus A tasemel Aktiivne töö kirjutajana ERL võistlustel Praktika (<i>sit-in</i>) ja soovitus 2. või 3. kat kohtunikelt (L tasemel) 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Hinnata min kuus L taseme skeemi Min üks KS kohtunike täiendkoolitus aastas Üks proovi- või kontrollhindamine iga 3 aasta tagant Määrustiku test iga 3 aasta tagant 	Kuni L taseme hindamine ERL kalenderplaani võistlustel, k.a. peakohtunikuna
Rahvuslik KS kohtunik 2	22	KS kohtunik 1 min kaks aastat	KS kohtunike koolitus, M taseme proovihindamine ja määrustiku test	<ul style="list-style-type: none"> Võistluskogemus L tasemel Piisav hindamiskogemus L taseme skeemides Praktikad (<i>sit-in</i>) ja soovitus 3. kat kohtunikelt (M tasemel) 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Hinnata min kuus M taseme skeemi Min üks KS kohtunike täiendkoolitus aastas Üks proovi- või kontrollhindamine iga 3 aasta tagant Määrustiku test iga 3 aasta tagant 	Kuni M taseme hindamine ERL kalenderplaani võistlustel, k.a. peakohtunikuna
Rahvuslik KS kohtunik 3	24	KS kohtunik 2 min kaks aastat	KS kohtunike koolitus, RK taseme proovihindamine ja määrustiku test	<ul style="list-style-type: none"> Võistluskogemus M tasemel Piisav hindamiskogemus M taseme skeemides Praktikad (<i>sit-in</i>) ja soovitus 3. kat või FEI kohtunikelt (RK tasemel) 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Hinnata min kuus RK taseme skeemi Min üks KS kohtunike täiendkoolitus aastas Üks proovi- või kontrollhindamine iga 3 aasta tagant Määrustiku test iga 3 aasta tagant 	Kuni RK taseme hindamine ERL kalenderplaani võistlustel, k.a. peakohtunikuna
Lisaõigus Noorhobuste hindamine	20	KS kohtunik 1, 2 või 3	KS kohtunike koolitus ja proovihindamine NH skeemides			<ul style="list-style-type: none"> Osalemine vähemalt ühel ERL või FEI poolt läbi viidud NH taset hõlmaval koolitusel iga 3 aasta jooksul 	NH kollegiaalsete skeemide hindamine ERL kalenderplaani võistlustel
Lisaõigus GP hindamine	24	KS kohtunik 3	KS kohtunike koolitus ja proovihindamine GP tasemel			<ul style="list-style-type: none"> Osalemine vähemalt ühel ERL või FEI poolt läbi viidud GP taset hõlmaval koolitusel iga 3 aasta jooksul 	Inter A, Inter B, Inter II ja GP taseme skeemide hindamine ERL võistlustel
FEI Katego- riad		ERL soovitus	Vastavalt FEI standarditele				

9. ERL koolisõidu korrapidajad

Kategooria	Min vanus	Eelnev kategooria	Läbitav koolitus	Eelnev töökogemus	Kategooria kehtivus	Kategooria kehtivuse eeldused	Korrapidajaks olemise õigused ERL võistlustel
Rahvuslik KS korrapidaja 1	18	Puudub	KS korrapidaja koolitus ja eksam	<ul style="list-style-type: none"> Seos hobuste ja/või ratsaspordiga 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Töötamine peakorrapidaja assistendina min 3 x kolme aasta jooksul ERL võistlustel Min üks KS korrapidajate täiendkoolitus 3 aasta jooksul 	<ul style="list-style-type: none"> Peakorrapidaja assistent
Rahvuslik KS korrapidaja 2	20	KS korrapidaja 1 min üks aasta	Täiendkoolitused vajalikus mahus ja eksam või test.	<ul style="list-style-type: none"> Min 4 x peakorrapidaja assistendina viimase kahe aasta jooksul KS korrapidaja 2 või FEI kategooria korrapidaja soovitus 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Töötamine korrapidajana või tema assistendina min 3 x kolme aasta jooksul ERL võistlustel Min 1 x KS korrapidajate täiendkoolitus 3 aasta jooksul 	<ul style="list-style-type: none"> Peakorrapidaja või assistent
FEI Level 1 KS korrapidaja	23	KS korrapidaja 2 min kolm aastat, inglise keel kõnes ja kirjas	FEI online koolitus ja eksam	<ul style="list-style-type: none"> Min 15 x korrapidaja, min 5 x peakorrapidaja, min 1 x EMV peakorrapidaja assistent kolme aasta jooksul Kahe FEI kategooria KS korrapidaja soovitus 	FEI reeglid	<ul style="list-style-type: none"> FEI reeglid 	<ul style="list-style-type: none"> Peakorrapidaja või assistent
FEI kategooriad		ERL soovitus	Vastavalt FEI standarditele				<ul style="list-style-type: none"> Peakorrapidaja või assistent

10. ERL koolisõidu sekretärid

Kategooria	Min vanus	Eelnev kategooria	Läbitav koolitus	Eelnev töökogemus	Kategooria kehtivus	Kategooria kehtivuse eeldused	Sekretäriks olemise õigused ERL võistlustel
Rahvuslik KS sekretär	18	Puudub	KS sekretäri eksam	<ul style="list-style-type: none"> Soovituslikult seos ratsaspordiga MS Excel programmi kasutamine Töö koolisõiduvõistlustel peasekretäri varjuna viimase aasta jooksul KS sekretäri soovitus 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Töötamine peasekretärina min 3 x kolme aasta jooksul ERL võistlustel Min 1 x sekretäride täiendkoolitus 3 aasta jooksul 	<ul style="list-style-type: none"> Peasekretär